

Labos

Riječ urednice

Elena Herceg, 4.d

Dragi kolege, nastavnici, ostali djelatnici i dragi čitatelji, svi vi koji s nestrpljenjem držite u rukama ovogodišnje izdanje Labosa!

Napokon je došao taj dugo očekivani dan, trenutak kada imate priliku zaroniti u svijet zanimljivosti koje su samo za vas istražili članovi naše Novinarske grupe, pod stručnim vodstvom profesorice Lane Rušnov Perić. Ova godina nije bila iznimka – radili smo s jednakim entuzijazmom kao i uvijek da bismo vam pružili jedinstveno iskustvo čitanja našega školskog lista. Želim izraziti zahvalnost svima koji su svojim trudom pridonijeli stvaranju još jednog uzbudljivog poglavlja naše lijepe priče zvane Labos.

Tema ovogodišnjeg Labosa odstupa od uobičajenih. Odlučili smo ostaviti iza sebe sve prethodne izazove poput teškoća mentalnog zdravlja, pandemije COVID-19, potresa i sličnih problematika. Shvatili smo da je došlo vrijeme za novi početak, vrijeme za isticanje pozitivnih aspekata koji obogaćuju naš život na raznolike načine. Ove godine, dragi čitatelji, želimo s vama podijeliti priče o ljubavi. Trudili smo se približiti vam različite perspektive i mišljenja o ljubavi te dočarati na koje sve načine ona može procvjetati. Raspravljali smo o ljubavi na

daljinu, ljubavi putem ekrana, raznolikosti i otvorenim vezama, generacijskim razlikama, filmskim ljubavima pa tako i o ljubavi prema samima sebi. U našim rubrikama otkrit ćete i očaravajuće destinacije koje su posjetili naši učenici, od Japana, Farskih otoka i drugih uzbudljivih mjesta. Također, saznat ćete sve o uspjesima naših talentiranih učenika na natjecanjima, kao i o njihovom sudjelovanju u različitim priredbama, projektima i događajima. Zabavit će vas i rezultati ankete koja je kružila našim hodnicima, otkrivajući šarenilo raznolikih mišljenja mladih. Ti su odgovori poput male mozaične slagalice, svaki s vlastitim pričama i doživljajima. Neka vam Labos ove godine bude poput vodiča tim pričama, spajajući nas i podsjećajući na snagu zajedništva i raznolikosti.

Želim da uživate u svakoj stranici, da se smijete, razmišljate i osjećate jer Labos nije samo list, već je i odraz naše zajedničke pustolovine. Hvala vam što ste s nama u ovoj riječima ispunjenoj avanturi.

Dame i gospodo: Labos!

Završna ceremonija

Svečani kraj trećega ciklusa ČUF-a

Piše: **U ponedjeljak 18. prosinca 2023. u Satiričkom kazalištu Kerempuh održana je svečana manifestacija zatvaranja trećega ciklusa projekta Čitanje u fokusu**
 Nina Bošnjak, 3.b

Na završnoj ceremoniji zatvaranja trećega ciklusa projekta sudjelovalo je oko 200 učenika i 12 mentora iz trinaest škola članica projekta iz cijele Hrvatske. Među njima, naravno, i naš Prelog. Osim toga, mi prelogovci već treći put i organiziramo završne manifestacije.

Prva je bila u našoj školi, a ove zadnje dvije u Kerempuhu.

U prvom dijelu programa predstavnicu pojedinih čitalačkih skupina zajedno s recenzentom Kristijanom Novakom, ambasadoricom projekta Anitom Peti Stantić, spisateljicom i kritičarkom Natašom Govedić te govornim trenerom i komunikacijskim

stručnjakom Davorom Stankovićem imali su priliku izreći svoj dojam o sudjelovanju u projektu. Cijeli razgovor moderirala je urednica i novinarka HTV-a Vlatka Kolarović.

Drugi dio programa vodile su Ana Banovec i Ema Kovačević, učenice 3.b razreda naše škole. Na početku toga drugog dijela pušten je zanimljiv film o čitanju i poticanju čitanja koji su snimile i uredile učenice 3.b razreda – Masha Lily Jokić, Ema Kovačević i Ana Banovec. One su snimile i intervjuirale poznate javne osobe koje su uključene u ovaj projekt.

Svakako treba spomenuti i dojmpljivi nastup Ene Topolko, učenice 4.k razreda naše škole koja je izvela pjesmu Leonarda Cohena *Hallelujah*.

Učenici su u trećem ciklusu projekta čitali sljedeće romane: Nina Lykke, *Ne, ne i ne*; Merijn de Boer, *Grupa solidarnosti*; Elna Hirvonen, *Kad ponestane vremena* i Alice Zenter, *Umijeće gubljenja*. Sve su to romani koje su norveški, finski, francuski i nizozemski srednjoškolci proglasili najboljim književnim djelima za odrasle.

Nakon pročitanih knjiga sudionici projekta Čitanje u fokusu pisali su o njima kritičke osvrt.

Uz Nakladu Ljevak nagrade su podijelili i savjetnica u norveškom veleposlanstvu, gospođa Željka Belanić, zamjenik veleposlanika Kraljevine Nizozemske, gospodin Ivar Scheers, predstavnik finskog veleposlanstva, gospođa Laura Stojić te ataše za obrazovnu i jezičnu suradnju pri francuskom veleposlanstvu, gospodin Benoit Le Devedec.

Posebno smo ponosni jer je treće mjesto za najbolji kritički osvrt o romanu *Grupa solidarnosti* autora Merijna de Boera osvojila naša učenica 4.c razreda Aneta Kunac, a mentorica je naša profesorica Goranka Lazić. Čestitamo!

Emma i Ana već su profesionalne voditeljice

Merijn de Boer, Grupa solidarnosti

Ljubić u ljevičarskom kontekstu? Ili ljudskom? Vrag će ga znati

ČITANJE U FOKUSU

Ono... kad pročitaš roman, a ne znaš što bi mislio. Što je ovo, bokte? Što da se o ovome djelu napiše? Čitaš i misliš kako će se nešto dogoditi, kako će radnja romana krenuti, a ono ništa. Mozak cijelo vrijeme na ispaši. Kao kod romana za dokone kućanice našeg uvaženog humorista i novinara Ante Tomića. Tema radnje: Ljubić. Obični Ljubić s par gegova koje je pisac najvjerojatnije pokupio od Ante Tomića. Naravno, zeza. Ali, to je tu negdje. Hej... pa čekaj, ovo je trebalo stajati u zaključku, a ne na početku. Ili ipak na početku? Vrag će ga znati. No ajmo mi na psihoanalizu knjige. O nizozemskom piscu Merijnu de Boeru nećemo kazati ništa. Još je mlad. Tek se treba dokazati. Vidjet ćemo kamo će ga književni put odvesti. Vidi se da se trudi.

U knjizi postoji neki uvod. U tom nekom uvodu opisuje se neki lik Bernard. I to je to. Ništa posebno. U drugom, najopširnijem dijelu romana, taj lik Bernard prisjeća se svoje prošlosti u kojoj je ušao u kao neku ljevičarsku grupu zvanu *Grupa solidarnosti* koja se zalaže za neke rubne manjine i odvajaju za njih desetinu svoga vlastitog novca. Nešto poput dobrotvornog društva. I taj lik Bernard zavede neku udanu ženu Lizu iz te grupe. I *napravi* joj dijete za koje nikada ne sazna. Putevi su im se nakon toga razili i nikada se više nisu sreli. Nastavili su živjeti svoje živote. Bla – bla – bla... Nešto kao igra sudbine. Dakle, tipičan Ljubić: Bernard – Liza – veza – dijete – rastanak – tiha patnja i čežnja. E sada, ono što bi se moglo izdvojiti kao neobično je što se ta ljubavna radnja odvija u ljevičarskom krugu. Pisac veoma vješto secira i ismijava njihov način života. Po tome je sličan Tomiću, s tom razlikom što Tomić ismijava desničare, a de Boer ljevičare. Ali, suština je ista. Nema među njima velike razlike. Kao ni među zadržim ljevičarima i zadržim desničarima. Ljudska glupost dobro opisana.

Prijelomni trenutak romana događa se između 122. i 124. stranice. Eh, tu je pisac definitivno puknuo. Pravi intelektualni proljev nad ljevičarima, nad njihovim načinom života

i razmišljanja. Teško je imati volju za čitanje nakon toga, a ostalo je još dugih 240 stranica. Taj dio predstavlja vrhunac romana. Tu je trebala biti točka. Konačno zakucavanje. No ono što slijedi jedan je duguljasti, pomalo patetični Ljubić s pokojom humoreskicom. Dakle, opet ništa posebno, onako... osrednje.

Najgluplji odlomak, potpuno nepotrebno i besmisleno ukoričen u ovu knjigu, odlomak je broj 3, od 303. do 340. stranice. Romančić u romanu. Pokušaj pisanja krimića?! Ili psihološkog trilera?! Može se komotno preskočiti. Zbog njega knjiga izgleda deblja. Valjda mu je to jedina svrha ili da nam pisac pokaže da može pisati i krimiće. Daj se, čovče, odluči: Ljubić ili krimić? Što ti bi?

I što bi se još moglo reći? Roman ima nekoliko dobrih citacija. Evo, npr. ovaj sa stranice 228: *Budi skroman, ne govori loše o drugima i ne prepuštaj se cinizmu. Optimistično ususret životu!* Iako to znamo i čuli smo bezbroj puta u različitim varijantama, vrijedilo je ponoviti. Drukčiju težinu to ima kad to kaže gospod pisac. Onda ovo na stranici 243: *Samopouzdanje i sreća su usko povezani.* To se rijetko čuje, no zbilja je živa istina. Bravo za pisca! I to je to. Nema ih više. Zbilja nema. Ali zato ima obilje opisa seksa i

svih mogućih varijacija vezano uz to. Valjda bez toga ne ide u suvremenim romanima. Bezveze i potpuno nepotrebno. Ništa se time ne doprinosi kvaliteti romana. Dapače.

Možda je najveća vrijednost u posljednjem činu (odlomku) romana. Glavni lik Bernard žali za izgubljenim vremenom koje nije proveo s voljenom Lizom. To vrijeme u njegovu slučaju iznosi 35 godina. Trka za karijerom odvela ga je nigdje. Promašio je život. I s tim se svatko od nas može poistovjetiti. Svi imamo te izgubljene trenutke u minulom vremenu, drage ljude koje smo negdje u prošlosti izgubili. Ostaju žal i potraga za izgubljenim vremenom. Stihovi francuskoga pjesnika Alphonsea de Lamartinea čine se prikladni kad se o tome govori:

*Tad volimo se! Nek' to vječnost bude mala:
Ljubav, ja i ti!*

*Jer svijet je brod bez luke, vrijeme, val bez
žala,
prolaznici mi.*

Autorica nagrađene recenzije: Aneta Kunac, 4.c

**Projekt Čitanje u fokusu: 2023.
Voditeljica: Goranka Lazić, prof.**

Nije se svakome svidio ovaj roman

Intervju s Elinom Hirvonen, poznatom finskom spisateljicom

Roman o ljubavi i nadi kada se čini da ljubavi i nade više nema

Piše: Tihana Vargek, 3.b

Roman Kad ponestane vremena finske spisateljice Eline Hirvonen snažna je psihološka priča koja govori o važnosti obiteljskih odnosa na razvoj pojedinca te o mladom studentu koji pod utjecajem različitih faktora počinu teroristički čin u centru Helsinkija. Eline Hirvonen za svoja je književna djela primila mnoge pozitivne kritike i nagrade, a autorica je i višestruko nagrađivanih dokumentarnih filmova. U sklopu projekta Čitanje u fokusu, koji provodi Naklada Ljevak, imali smo priliku razgovarati s ovom poznatom finskom književnicom

Jeste li se oduvijek željeli baviti pisanjem?

Oduvijek sam željela biti spisateljica... to je prva stvar koja me zanimala. Doduše, tu je oduvijek bio taj strah od pisanja, strah da moja djela jednostavno nisu dovoljno dobra i da ih nitko ne bi čitao. Počela sam pisati ozbiljna djela kada nisam bila primljena na filmsku akademiju. Bilo mi je toliko sramotno što nisam uspjela upisati tu školu da je strah od pisanja jednostavno nestao.

Kako smišljate teme svojih budućih romana?

Teme ne smišljam unaprijed. Nije da smislim neku temu pa prema njoj pišem roman... često imam vizije likova... kako izgledaju... i onda smislim njihov karakter i sve ostalo. Uvijek se iz toga nekako razvije sama tema romana. Tako sam i za *Kad ponestane vremena* imala viziju glavnog lika na krovu zgrade u središtu Helsinkija te sam prema tome pisala ostatak romana.

Kako ste došli na ideju spajanja dviju aktualnih tema današnjice – terorističku i ekološku?

Kada sam bila mlada, pročitala sam u nekom časopisu o ekološkoj krizi. To su još bile devedesete, ali to me jako potaknulo na borbu protiv klimatskih promjena pa sam postala aktivistica. Otada o tome često razmišljam, pogotovo kada sam iz prve ruke vidjela utjecaj klimatskih promjena u Africi. Htjela sam povezati neku groznu tematiku poput terorizma s nečim što je dosta važno poput ekološke krize današnjice.

Teme terorizma ili pucnjava dosta su osjetljive u današnje vrijeme... Jeste li imali strahova ili sumnji da javnost neće protumačiti roman na način koji ste zamislili? Posebno jer je napisan iz perspektive terorista.

Imala sam, ali sam se trudila naglasiti kompleksnost ljudske naravi i prikazati glavnog lika kao ljudsko biće, a ne čudovište. Sjećam se da sam se bojala da će netko biti inspiriran postupcima glavnog lika, ali pričala

sam s kolegama psiholozima i zaključili smo da ljudi obično nisu inspirirani knjigama već filmovima i vijestima.

Jeste li očekivali da će se mladima Vaš roman toliko svidjeti? Koja Vam je bila ciljana publika? Kome ste namijenili roman?

Kada pišem roman uvijek se nadam da će se svidjeti barem jednoj osobi na ovom svijetu. To bi meni bilo dovoljno jer kad pišete fikciju gotovo je nemoguće predvidjeti reakciju javnosti. Ponekad mislim da sam napisala nešto odlično pa se čitateljima ne sviđa ili to shvate na potpuno drukčiji način. Izrazito sam zahvalna što se ljudima iz mnogo zemalja ovaj roman svidio i što su mladi toliko dobro primili ovaj roman.

I za kraj, kada biste ovaj roman morali sažeti u jednoj rečenici, kako bi ona glasila?

Ovo je roman o ljubavi i nadi kada se čini da ljubavi i nade više nema.

U Knjižnici Bogdana Ogrizovića

Oduvijek sam željela biti spisateljica

Intervju s Merijnom de Boerom, nekada urednikom u nakladničkim kućama, a danas nizozemskim piscem koji je godine 2022. proglašen književnim talentom godine

Politička tematika kao alat za opisivanje ljudi i njihovih životnih postupaka

Piše:
Masha Lily Jokić, 3b

Zajednica, prema definiciji koju smo naučili na satima sociologije, skupina je ljudi koji imaju zajedničke interese, vrijednosti, norme, rituale i simbole. Ona utječe na pojedinca i pojedinac utječe na nju. U romanu Merijna de Boera Grupa solidarnosti transportirani smo u svijet jedne pomalo otkaçene skupine u kojoj se isprepliću ljubav, međuljudski odnosi, politika, nostalgija za nekim prošlim vremenima i, možda najvažnije, osjećaj žaljenja

Jeste li uvijek voljeli pisati o političkim temama?

Dakle, u ovom romanu postoji politička tematika, ali njome se koristim samo da bih opisao ljude i njihove životne postupke. Nije mi bio cilj da roman bude politički komentar. Grupa prijatelja je i politička grupa te su oni svi vrlo usko povezani, ali svaki lik također ima svoju priču. Htio sam se usredotočiti na grupu, ali i na individualne likove.

Roman o idealizmu i današnjici

Nekada ste bili urednik, danas pisac. Što je teže? Utječu li savjeti, ideje, kritike na kreativni proces?

Da, radio sam kao urednik desetak godina i stalno komentirao radove drugih. Sad je obrnuto. U drugoj sam poziciji. Ponekad mi je zaista malo teško poslušati kritike, ali moja je urednica izuzetno uvidavna i najčešće smo na istome tragu. Ali da, slažem se da poneki urednici mogu ponekad negativno utjecati na stvaralački čin. Ja sam tada imao ulogu čitatelja. Dakle, to su dva u potpunosti drukčija posla. Kažu da postoje čitatelji i pisci. Često pisci nisu baš dobri čitatelji. Ja čitam, ali vrlo sporo i često dobijem ideju za roman dok čitam. Tako da je za mene čitanje više inspirativno.

Vaše djelo Grupa solidarnosti roman je o idealistima, skupini koju su tijekom povijesti reprezentirali mladi ljudi. Jesu li i danas mladi ljudi jednako strastveni o društvenim problemima?

Neznam kako je u Hrvatskoj, ali mladi su ljudi u Nizozemskoj jako strastveni oko klimatske

krize. Protestiraju i puno su angažiraniji oko društvenih problema nego moja generacija. Mi zaista nismo bili pretjerano angažirani. Kada sam razgovarao s jednim članom hippie generacije koju opisujem u romanu oko svega što je trenutno zbiva u svijetu, bio je jako začuđen što nisam bio spreman odmah nešto učiniti da popravim situaciju. Vas mlade treba poticati da se uključite u politiku i raspravu o društvenim problemima. Moja je generacija, nažalost apolitična.

Politička skupina u Vašem romanu donira novac iznimno marginaliziranim skupinama, kao što je, između ostalih, i albino populacija Zimbabvea. Možemo reći da su u potpunosti promašili poantu aktivizma. Može li uopće neka mala

Transportirani u svijet jedne otkaçene skupine

skupina imati jači globalni utjecaj i utjecati na skupine ili države u krizi?

Mislim da je većini jasno da *microaids* (mikropomoći) ne pomažu. Međutim, u osamdesetima i devedesetim godinama prošloga stoljeća ljudi su mislili da i time čine dobro, a to je bio i dio te ideologije: Činite dobro *da biste bi se osjećali dobro*.

Mogu li mladi ljudi danas ponovno biti onoliko strastveni kao nekada hipijevci idealisti?

U romanu se dva lika, Bernhard, svjetski diplomat, i Bronno, idealist, prepiru oko suprotstavljanja Trumpovoj vladi. Je li bolje bojkotirati i protestirati ili ostati u takvoj vladi i boriti se iznutra?

Teško je reći. Mislim da bi bilo od veće pomoći ako radite male stvari iznutra, ali puno je impresivnije reći: *Više ništa nećemo napraviti*. Ta druga mogućnost vidljivija je i potiče ljude na razmišljanje.

Kako društvo i zajednica utječu na politička mišljenja pojedinca?

Mislim da je čovjek puno tolerantniji ako u društvu postoji solidarnost. Trenutačno je u Nizozemskoj vrlo negativno ozračje. Jako se puno ljudi boji migranata iako oni zaista ne donose neku veliku opasnost.

Jeste li očekivali da će se mladim ljudima svidjeti Vaš roman?

Iznenadilo me, posebno kada sam dobio nagradu učenika u Nizozemskoj. Drago mi je da se roman svidio tako širokoj publici i drago mi je da ga čitaju hrvatski srednjoškolci u sklopu projekta Čitanje u fokusu.

Intervju s norveškom spisateljicom Ninom Lykke

Odozdo prema gore... ili obrnuto

Piše: Ana Banovec, 3.b

NE, NE i NE - kao jeka veliko NE cijelo vrijeme odzvanja u svijesti čitatelja, tri puta u naslovu za tri glavna lika u tri poglavlja koja svakom od njih posvećuje autorica Nina Lykke. Norveškoj spisateljici ovo je drugi roman te ujedno i djelo kojim se pobila na književnu scenu

Ninu Lykke imali smo prilike upoznati u projektu *Čitanje u fokusu*, a u razgovoru nam je ispričala mnogo više o sebi i svom djelu. Cijeli život radi kao grafička dizajnerica, sve dok njene knjige nisu počele postizati uspjeh. Tako je prije šest godina postala spisateljica s punim radnim vremenom, što nije mala stvar jer vrlo malo autora u Norveškoj može prodati dovoljno knjiga da bi od toga živjelo. Sada se, prema riječima autorice, osjeća kao da je u mirovini jer radi ono što voli i u čemu uživa.

Jeste li oduvijek namjeravali postati spisateljica?

Ne, jer kad sam bila tvojih godina, mislila sam da su pisci poput bogova, da imaju potpuno drugačije živote, lebde gore poput anđela ili tako nešto, znaš? Nisam mislila da su to ljudi koji imaju normalan život, možda zato što sam bila toliko opsjednuta čitanjem. Mislila bih: *Oh, ti ljudi koji stvaraju te divne stvari ne mogu biti normalni.* Zato nikada nisam ni pomislila da bih mogla biti jedna od njih, sve do svoje 35. godine kada sam se ozbiljno počela baviti pisanjem.

Tko su Vaši književni bogovi? Imate li najdraže pisce?

Imam ih puno. Jedna od njih je Elena Ferrante, vrlo dobra talijanska spisateljica. Postoji i jedna švedska autorica, Lena Anderson, ali mislim da nije prevedena na hrvatski. Tu je i jedan zanimljiv autor, koji je istovremeno i dobar i loš, a zove se Michel Houlibeck. On je lud, ali je i vrlo zabavan. S godinama postaje sve ekscentričniji, tako da sam malo oprezna dok ga spominjem, ali mislim da je ipak prilično dobar.

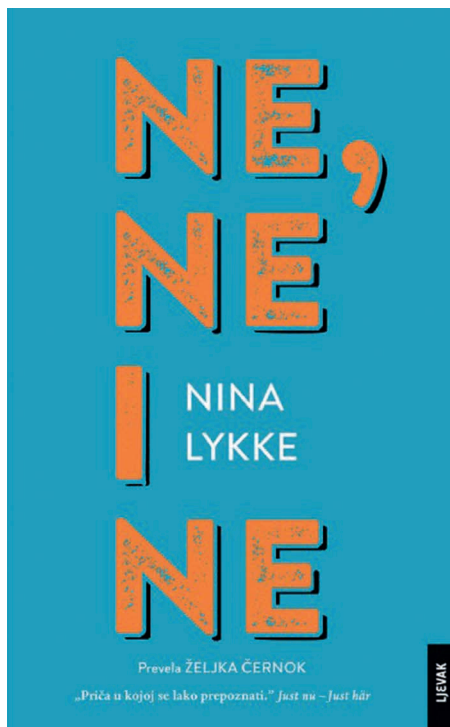
Mislim da smo mi ljudi jako zanimljiva bića

Što Vam je inspiracija za pisanje?

Inspiraciju pronalazim posvuda u

međuljudskim interakcijama jer mislim da su ljudi jako čudni, a većina nas pomalo je luda. Velika je razlika između našega ponašanja kada smo sami ili sa svojim bližnjima i kakvi smo u širem društvenom životu kada pokušavamo biti bolji nego što zapravo jesmo. Fascinantno je proučavati ljude u tim

lik pisac pa nisam morala ništa istraživati. Kad je u pitanju liječnik, zaposlenik u ministarstvu ili na primjer učiteljica, moram razgovarati sa stručnjacima, zapisivati intervjue, pregledavati ih i prepravljati. Na tome puno radim. Roman ponekad nastane i tijekom istraživanja jer čujem toliko ludih priča.

Ne, ne i ne

svakodnevnim situacijama i tako pronalazim stvari o kojima volim pisati. Mislim da smo mi ljudi jako zanimljiva bića.

Kako pristupate pisanju? Istražujete li puno, traje li dugo i što Vam je najzahtjevnije u tom stvaralačkom procesu?

Uvijek je potrebno mnogo više vremena nego što očekujem. Pomislim da ću neku knjigu završiti za godinu dana, a na kraju mi trebaju tri. Da, puno istražujem. Tek sam u posljednjem romanu došla na svoj teritorij jer mi je glavni

Dajete li prednost razvoju radnje ili likovima? Utječe li zaplet na razvoj likova ili su likovi temelj radnje?

Prvo likovi, a onda se radnja nekako razvija jer pišem *odozdo prema gore*. Kad bih prvo napravila zaplet, onda bi to bilo *odozgo prema dolje*, na neki način. Likovi bi bili tu samo da popune radnju, a to mi nije cilj. Dakle, radnja nastaje nakon što okarakteriziram likove.

Smatrate li da je naslov važan u prenošenju poruke djela? Pišete li prvo djelo pa tek onda naslov ili je obrnuto?

Mislim da je naslov najbitniji dio nekog romana. Na primjer, već imam naslov za svoju sljedeću knjigu, a ne znam još o čemu će biti, samo imam neku ideju u glavi. Naslov mojeg zadnjeg romana, koji još nije izašao na hrvatskom jeziku, je *We are not here to have fun*. To mi je prvo palo na pamet - nismo ovdje da se zabavljamo, mislim kao ljudi, kao stvorenja. I tek tada je nastala priča.

Jesu li likovi plod Vaše mašte ili ih pronalazite u ljudima koje poznajete u stvarnom životu? U romanu *Ne, ne i ne* čini mi se da ste poput psihoterapeuta ovim likovima te pažljivo oslušujete njihove probleme i tijek misli.

Da, mislim da je to vrlo točno, osim što ja, naravno, nemam obrazovanje psihologa. Zanimljivo je, na primjer, čuti što ljudi govore kad su pijani. Jednom sam bila na zabavi i taj me događaj nadahnua za pisanje ovoga romana. Bila sam u kasnim četrdesetima i osluškivala muškarce svoje dobi koji su se razvodili, nalazili nekoga mlađeg pa ponovno imali djecu. Jedan od tih muškaraca sjedio je pored mene i žalio se da mu je dosadno s

Da, puno istražujem...

novom ženom. Rekla sam mu: "Što? Uništio si cijelu svoju obitelj, a sada ti je dosadno? Ne možeš to reći! Moraš barem biti sretan, znaš." Prosudila sam da nema pravo žaliti se. Ipak, kao autorici inspirativno mi je čuti njegovo negodovanje. Zanimljivo je da nikad ne možeš biti zadovoljan, čak i kad dobiješ sve što želiš. Još uvijek ti je dosadno. To me potaknulo na pisanje.

U ovom romanu pišete iz triju perspektiva, dvije ženske i jedne muške. Je li Vam teško pisati iz perspektive suprotnog spola?

Mislim da je to pitanje slušanja. Odrasla sam s ocem, bratom, ujacima, rođacima, zatim imala dečke, pa muža... pa drugog muža... Dakle, nije tako misteriozno. Možeš naslutiti kako razmišljaju nakon nekog vremena. Također, mnogo sam čitala kad sam bila tvojih godina i mlađa, a čitala sam uglavnom muške autore jer su to povijesne *face*. Žene tek sada imaju neki utjecaj. Dakle, žene se odmalena naviknu stavljati u mušku perspektivu, mnogo češće nego obrnuto. Možda smo bolje u stavljanju sebe u tuđu kožu i imamo više empatije.

Neke aktivnosti treba ostaviti djeci jer i djeca žele biti svoja

Sva tri Vaša lika nastoje ispuniti praznine u svojim životima. Možete li pojasniti što one za njih predstavljaju? Je li to možda ljubav koja im nedostaje, pokušaj da se zadovolje današnji životni standardi ili možda nešto treće?

Mislim da to mojim likovima nije tako očito. Jan, na primjer, nikad ne bi rekao da je nesretan s Ingrid, ali onda dolazi Hanne. Tada misli: *Oh, vau. Je li moguće ovoliko se zabaviti?*

Zanimljivo je da nikad ne možeš biti zadovoljan, čak i kad dobiješ sve što želiš. Još uvijek ti je dosadno. To me potaknulo na pisanje.

Problem je što se ta zabava neće nastaviti jer Hanne želi djecu. Dakle, on jednostavno ide u istu vrstu zatvora iz kojega je upravo izašao. Mislim da oni zapravo ne znaju što žele. Samo se kreću, samo pokušavaju učiniti pravu stvar iz dana u dan. I onda im, naravno, to eksplodira u lice.

Koja je bila Vaša ciljana publika kada ste pisali ovaj roman?

Ne razmišljam toliko o tome jer me čini nervoznom. Ako počnem razmišljati o recepciji romana, počnem se truditi biti ljubazna i pristojna i sve to. Kada bih morala razmišljati o nekome, to bi bio netko poput mene – odrasla žena, a to je možda i moja glavna publika jer one razumiju o čemu govorim.

Vjerujete li da današnji mladi ljudi prebrzo odrastaju u usporedbi s prijašnjim generacijama?

Moj odgovor je i da i ne - jer ljudi sada, posebno u Norveškoj, žele biti mladi cijeli život. S 40 se pomlađuju kako bi izgledali kao da imaju 16... Odrasli tata sjedi i igra videoigrice sa svojim sinom i osjeća se mlado i moderno, ali mislim da to nije u

redu. Neke aktivnosti treba ostaviti djeci, a za sebe pronaći nešto drugo jer i djeca žele biti svoja. Također, puno je razvoda i raspada obitelji što utječe na zrelost djece. Primjerice, dvanaestogodišnjak jako brzo odrasta ako mu je otac odsutan i ima drugu ženu i dijete jer po prvi put u životu osjeća krivnju i tugu.

Jeste li očekivali da će ova knjiga biti toliko popularna među mladim čitateljima?

Nikada. Mislim da to možda doživljavate kao upozorenje. Naravno, nijedno dijete ne kaže: *Kad narastem, želim se razvesti*. To nikome nije cilj. Mislim da mladi čitajući spoznaju kako izbjeći sudbinu likova iz romana. Roman na neki način ima odgojni učinak na mlade ljude.

I na kraju vraćamo se na početak. U epigrafu na početku romana citirate švedskoga premijera Tagea Erlandera: Radi se o nezadovoljstvu koje bih okarakterizirao kao nezadovoljstvo proizašlo iz velikih očekivanja. Puno radno vrijeme i društvena sigurnost te standard koji iz godine u godinu brzo raste kod ljudi su stvorili novu vjeru u budućnost, ali i sve veću nestrpljivost što se sve to ne odvija još brže.

Možemo li reći da ste ovim citatom poentirali roman?

Svi mi težimo zadovoljiti svoje potrebe i za nečime tragamo cijeli život. To je dobra stvar jer nas je dovelo jako daleko kao ljude, kao vrstu. To je također i loša stvar jer *želim ovo, želim ono, želim, želim, želim...* nikada ne prestaje. Ako imate jedan auto, želite dva. I nije tako samo u Norveškoj, sigurna sam da je tako i u Hrvatskoj, jer... takvi smo mi ljudi.

Velika je razlika između našega ponašanja kada smo sami ili sa svojim bližnjima i kakvi smo u širem društvenom životu kada pokušavamo biti bolji nego što zapravo jesmo.

Mного sam čitala kad sam bila tvojih godina

Savjeti za uspješnu vezu

Princ Savršeni i ostale bajke za djecu

Piše:
Mia Torbarina, 4.d

Žao nam je što moramo uništiti svaki rom-com ikada, ali niste se slučajno ugledali s drugih krajeva prostorije i u istom trenu znali da ćete provesti ostatak života zajedno. Bez obzira na to što smo naučili iz priča, filmova, knjiga i vjenčanih zavjeta, ljubav nisu leptirići u trbuhu i slabost u nogama koju osjetite kada po prvi put ugledate onog nekog. Velika je zabluda, pogotovo u današnje vrijeme, gledati svijet kroz ružičaste naočale te se osjećati kao lik iz loše knjige Colleen Hoover te koristiti strašnu riječ na -lj za nešto što ona nije: iznenadni osjećaj

Prije nego što nastavimo s vrlo stručnom kritikom (kao što to ide u osamnaestogodišnjaka) o savršenim vezama i srodnim dušama, moramo objasniti što mislimo pod time da *ljubav nije osjećaj*. Skloni smo poistovjećivanju ljubavi s privlačnošću i privrženošću, a da budemo iskreni, tako smo odmalena naučeni razmišljati. Međutim,

emocije, a kada postane teško, uz konstantan rad i kompromis. Ljubav je zagonetka kako smjestiti osobu, a i kako biti smješten u kaos svakodnevnog života. Upravo zato, ljubav je komplicirana. Veze su teške. Zahtijevaju puno energije, vremena i razumijevanja jer ljubav nije filmska i ljudi nisu kompatibilni i jednostavni poput slagalice. Nažalost, sam osjećaj ljubavi nikada nije i nikada neće biti dovoljan.

trenirka definitivno simbol čovjeka koji će mi se javiti sljedeći dan jer smo imali trenutak pored šanka. Možda se čini banalno postavljeno u takvom kontekstu, ali taj tijek razmišljanja identičan je kada kao uzor vlastitoj vezi uzimamo romantizirane knjige, filmove pa čak i priče nekih prijatelja koji uglavnom prešute žestoke svađe i svakodnevne nesuglasice s kojima se susreću da bi održali fiktivnu ideju o tome kako izgleda uspješna veza. Trpamo si mozak filmovima o savršenim ljubavima koje prebrode sve prepreke jer se vole toliko jako da ih ništa ne može zaustaviti (jer bi *The Notebook*, naravno, trebalo biti pouzdan izvor informacija za donošenje logičkih zaključaka o tome kako bi tvoja veza u srednjoj školi trebala izgledati). Zbog tih *romantičnih* priča dolazimo do megainteligentnih ideja o srodnim dušama koje će nam se savršeno uklopiti u raspored i s kojima se nikada nećemo morati posvađati jer će znati točno što želimo, a da im mi to ikada moramo naglasiti. Uvjereni smo da će za nas savršena osoba jako dobro razumjeti naše potrebe i probleme. Zaslijepljeni idealnom ljubavlju odbijamo raditi s partnerom na komunikaciji i razumijevanju, što nas na koncu dovodi do frustracija, rastava i bezbrojnih neuspjelih veza kojima mana u većini slučajeva nije bila manjak ljubavi. Potraga za Princem Savršenim ostavlja nas usamljenijima nego ikad.

Tko još vjeruje u bajke?

gotovo je uvredljivo pravom istinskom ljubavlju smatrati nešto što se dogodilo poslije kratke ugodne komunikacije. Glumimo da razumijemo što je ljubav, a ni sami filozofi koji tisućljećima pokušavaju shvatiti njezin koncept ne dolaze do definicije. Zašto? Jer ljubav ni nema definiciju.

Ljubav je kada znaš koliko je svijet nesavršen i koliko su ljudi nesavršeni, a svejedno si spreman raditi i biti punim srcem s drugom osobom bez obzira na sve. Prava je ljubav emocionalna veza koja jača s vremenom uz podupiruće i ranjive odluke i

Ljubav kao iz filma

Idealiziranje ljubavnih veza ne samo da je nerealistično nego je upravo ono što ih uništava. Kao mali sigurno ste slušali o Pepeljugi koja se zaljubila i šarmirala princa u tih nekoliko sati što su bili zajedno da su se jednostavno morali oženiti i živjeli su sretno do kraja života. Stavimo sad tu priču u današnje suvremeno doba izlazaka i spojeva. Izađeš u neki klub i priđe ti neki frajer ili cura, a ti, kao što si to naučio/la iz pouzdanih materijala, zaključiš *da je ova njegova Adidas*

Psihijatar, vozač i kuhar u jednom

Tek kada odbacimo ideju i prestanemo biti u stalnoj potrazi za onim jednim savršenim partnerom, pronaći ćemo se u sretnom i uspješnom odnosu. Osim što time otvaramo mogućnost za istinsko prijateljstvo, postavljamo i temelje za uspješnu vezu. U prijateljstvima smo najbolja verzija sebe jer od prijatelja ne očekujemo telepatiju te da će automatski razumjeti uzrok naših frustracija. Gradimo odnos uvjetovan

iskrenošću i transparentnošću u komunikaciji. Ne pokušavamo sakriti svoje mane i prikazati se u najboljem svjetlu te time dajemo priliku drugoj osobi da nas upozna onakvima kakvi zaista jesmo. Od prijatelja ne očekujemo da će nam biti psihijatar, sponzor, vozač i kuhar odjednom. Svjesni smo da je toliko obveza previše za jednu osobu, a ipak upravo to činimo partneru. Stalno griješimo i tražimo savršenu osobu koja će zamijeniti sve druge jer će biti toliko savršena za nas da će zadovoljavati svaku potrebu umjesto da uložimo vrijeme i energiju u brigu o krugu istinski bliskih prijatelja. Jednom kada uspijemo pronaći osobu koja nam odgovara, zanemarimo prijateljstva i sve podijeljene potrebe svaljujemo na jednu osobu i čudimo se zašto smo nesretni jer ih ona ne uspijeva ostvariti.

Ljubav je vještina koju moramo naučiti i vježbati. Tajni sastojak za uspješnu vezu nije bezuvjetna ljubav i pretjerana osjećajnost nego dobra komunikacija i kompatibilnost. Ljubav i privlačnost su šibica koja zapali vezu, a na nama je da ju goreći održimo. Ljubav nije samo slijepo praćenje osjećaja jer će nas oni sigurno dovesti do pogrešne odluke. Dugoročno gledano, ako nekoga jako volimo, a imamo drukčije ciljeve i ideale, odnos je osuđen na propast. Zato je bitno moći raspoznati kada je neki odnos vrijedan ulaganja vremena i energije, a kada je to *pucanje u prazno*. Ako uzastopno pokušavamo jasno komunicirati o našim brigama i problemima, ali se konstantno vrtimo u krug, jednako je kao da komunikacije ni nema. U partneru je bitno pronaći ne samo

osobu koja nas voli na pravi način, da se osjećamo voljeno i sigurno, nego i nekoga tko priča našim jezikom i razumije kada više puta na drukčiji način izrazimo što nas muči.

Princ Prilagođeni

Na kraju dana ne živimo u filmu. Crno-bijeli likovi ne postoje, a isto tako ne postoji ni crno-bijela ljubav. Vrijeme je da promijenimo pristup, odbacimo nerealne standarde medija i posvetimo se prijateljstvu i izgradnji emocionalnog odnosa iznad reagiranja iz sirovih emocija *ljubavi*. Tek kada ljubav i veze prestanemo tretirati kao nešto za što postoji jedan savršeni recept, pronaći ćemo se u bajci realnog svijeta, a s time i svoga Princa Prilagođenog, uz sretan kraj poslije svega.

Generacijske razlike u ljubavi

Ništa vi o ljubavi ne znate

Piše:
Dora Kardinar, 2.j

Često čujemo od baka, djedova pa možda čak i roditelja da su veze prijašnjih desetljeća bile puno ozbiljnije i da su duže trajale. Naravno, takve su izjave obično praćene komentarima kao što su: „Ništa vi o ljubavi ne znate...”, „Danas ništa ne valja...” i sl. Svako vrijeme ima svoje običaje, a mijenja li se uz običaje i sama ljubav, pitanje je na koje ćemo pokušati odgovoriti

Briljantin (*Grease*)
Film je snimljen 1978. godine i jedna je od prvih asocijacija na 50-e godine prošloga stoljeća zbog retrostila koji se u filmu prikazuje. Film prikazuje

pravu ljubav između pristojne mlade dame i buntovnog mladića s puno gela u kosi. Sve se čini savršeno, baš kao u Elvisovoj pjesmi *Can't help falling in love*, međutim, nije uvijek bilo tako. U 50-ima naglasak je prije svega bio na braku te su prolazne mladenačke ljubavi bile znatno rjeđe nego danas.

Najčešće je prva ili druga veza već rezultirala brakom. Nije bilo *isprobavanja* ili *učenja* o ljubavi. Posljedica toga bili su česti problemi u brakovima i česte afere do kojih bi došlo kada bi konačno shvatili da njihov partner nije za njih. U modi su bili priručnici za održavanje braka u kojima su žene najčešće bile savjetovane da što manje pričaju i što bolje kuhaju.

Briljantin u pedesetima

Pronađi sličnosti i razlike –
1974. vs. 2024.

Prije nego što ćete zamoliti partnericu za ples, ugasićete svoju cigaretu, izvadićete ruke iz džepa, odmjereno ćete se nakloniti (ako smatrate važnim, postaviti ćete i pitanje: „Smijem li moliti?“), zatim ćete svojoj partnerici pomoći da makne svoj stolac ili da skine svoj šal ili krzno. Ako ima dovoljno mjesta, poći ćete zajedno s njom na plesni parket, ako nema, pustiti ćete da pođe naprijed.

Savršena žena sedamdesetih

Bez obzira na predivne ljubavne pjesme i priče naših baka i djedova možemo zaključiti kako 50-e i 60-e nisu bile zlatno doba ljubavi.

Kada se sve počelo mijenjati

Sedamdesetih godina promijenili su se i pogledi na ljubav. To su godine početaka buntovništva i modernih ideja, što se odrazilo i na tadašnje veze. Razlika između uloge

Za vrijeme plesa nikako nije neophodno da manifestirate sve svoje osjećaje prema svojoj partnerici. Plesna pravila nigdje ne propisuju čvrst zagrljaj, a ples gdje ćete vi plesati nije plesno natjecanje, gdje je zbog preciznosti takav zagrljaj iz stručno-tehničkih razloga prijeko potreban. Plesat ćete odmjereno i neusiljeno. Nećete izvoditi ni artističke egzibicije prilikom plesa, a poštovat ćete i dekolte na toaleti svoje partnerice jer izrez nije namijenjen za vašu ruku za vrijeme plesa.

muškarca i uloge žene drastično se smanjila te se od žena nije više očekivalo da odlično kuhaju i budu tihe, a muškarci nisu morali imati u potpunosti stabilnu financijsku situaciju. Kako se mijenjala moda, problemi s prehranom, kao na primjer anoreksija, dolaze sve više do izražaja. Savršena žena bila je vitka i prirodno lijepa, bez ili s minimalno šminke.

„80-e su bile godine ...“

Eh, te lude 80-e i 90-e o kojima smo toliko slušali. Čuli smo priče o partijama, ludim provodima i nezgodnim povratcima kući u ranim jutarnjim satima, ali gotovo

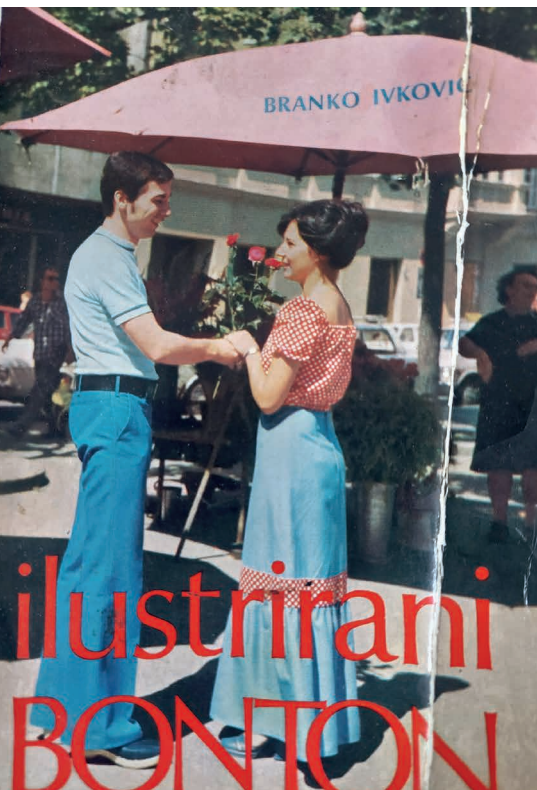
nikad nismo čuli kakva je bila ljubav u tom periodu. Ljudi su bili skloniji zabavi i dobrom provodu nego ozbiljnijim vezama. Od žena se očekivalo da budu ženstvene i vrckaste, a muškarci su morali biti snažni i muževni da bi osvojili damu. Veze su bile neozbiljne, ali je odnos bio pun poštovanja kojeg je manjkalo prošlih desetljeća.

Baby, baby, baby... oh

Kada je to Justin Biber rekao 56 puta u istoj pjesmi, predstavio je način upucavanja cijele generacije. Osvajanje cure ili dečka bilo je jednostavno i nije zahtijevalo puno truda. S druge strane, u 2000-ima počinju se pojavljivati grupice cura kojima je bilo cool biti nedostižna i ne imati dečka. To je bilo u modi i predstavljalo je problem dečkima

Nakon završetka plesa partnericu ćete otpratiti do njezina mjesta, pomoći ćete da sjedne, naklonit ćete se i vratiti na svoje mjesto. Ako vas ona posebno ne pozove, ne možete sjesti za njezin stol.

Žena ima pravo odbiti plesača, ali u tom slučaju treba biti dosljedna i prema ostalima. Odbiti nekoga, a plesati s drugim, znači uvredu.

Upute za dobar život u sedamdesetima

Take my breath away u osamdesetima

Baby, baby, baby u devedesetima

koji bi ih nazvali *baby* čak 56 puta. Zar to nije nevjerojatno?

Eh, ta današnja djeca i današnje ljubavi

Trendovi se brzo mijenjaju pa je teško pratiti što se događa u svijetu ljubavi. Možemo se svi složiti kako su standardi viši nego ikad, kako kod djevojaka tako i kod mladića. Svi bi htjeli savršenu curu/dečka pritom ne razmišljajući o tome što daju. Ljubomore su izuzetno česte te svojom nesigurnošću mladi izazivaju nesuglasice. Veze su neozbiljne te su mladi najviše naklonjeni sebi i svojim uspjesima što je, kažu psiholozi, prikladno za njihovu dob. Zabrinjava ih samo činjenica

da te neozbiljne veze rezultiraju izuzetno bolnim i dramatičnim prekidima koji se javno prebolijevaju na društvenim mrežama. Nitko ne želi biti sam i zato dolazi do veza koje nisu temeljene na ljubavi već na čistoj usamljenosti.

Danas često možemo čuti mlade kako žale za svojim ljubavnim životom i tvrde da su rođeni u pogrešnoj generaciji. Nijedna generacija nije savršena i svaka ima dobre i loše strane.

Svi žele muškarca iz 60-ih koji će pjevati o njima kao Elvis Presley, ali ne žele fizičko nasilje i afere koje dolaze s njim. Važno je ipak znati da ljubav ne prati trendove i da to što se vaša veza možda ne uklapa u standarde današnjice, i nije tako loše.

Nije poželjno, čak je i strogo zabranjeno, za vrijeme plesa izmjenjivati poglede s drugim plesačicama i na takav način davati do znanja da biste radije plesali s njima nego s partnericom u svome zagrljaju.

Iz ilustriranog bontona Branka Ivkovića 1974. godine (Poglavlje o dobrim i lošim običajima za vrijeme i nakon plesa)

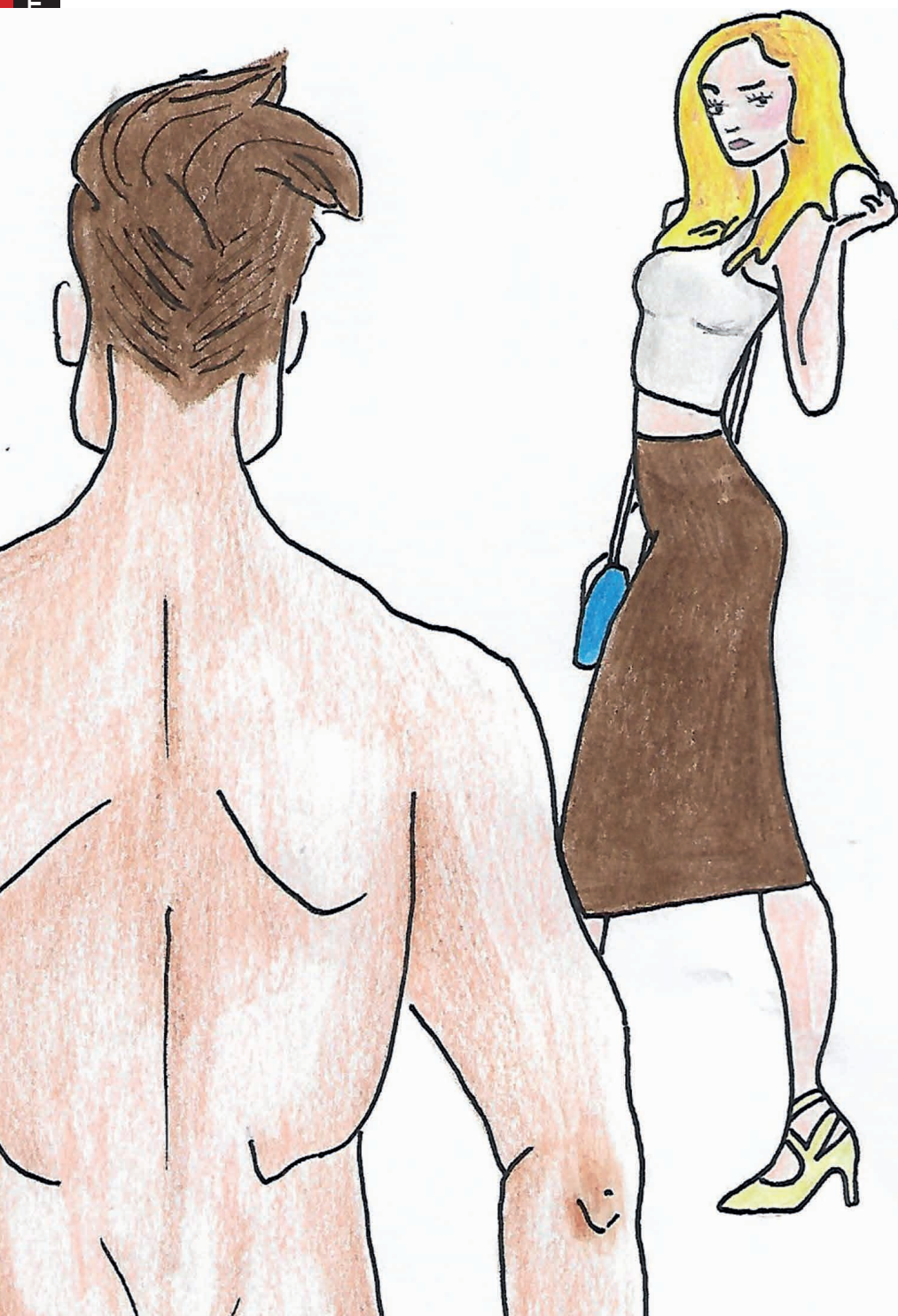
Dance the night away u dvijetisućitima

Intervju s psihologinjom Lejlom Talić

Valcer se pleše udvoje, kako znati korake

Piše: *Živimo život, dišemo zrak, jedemo i pijemo. No, što je s ljubavi? Što je ljubav ako se zapitamo na nepjesnički način? Kako ostvariti ljubavne veze te biti ispunjena, zdrava i sretna osoba? Psihologinja Lejla Talić, koja je i sama predavala i radila u našoj školi, pristala je na razgovor te je govorila o zdravom odnosu u (ljubavnim) vezama, ispričala svoje viđenje zdrave ljubavi i dala nam još pokoji važan savjet*

Kako psihologija pristupa proučavanju pojma ljubavi? Može li se ljubav uopće definirati?

Ljubav je pojam koji je izuzetno teško definirati. Psihologija je ljubav pokušala definirati kao složenu emociju, dakle onu koju čini više jednostavnih sastavnica u kombinaciji, no ta je definicija manjkava iz mnogo razloga, koje emocije i u kojim omjerima teško je reći. Najbolja definicija korištena u psihologiji jest da je ljubav kombinacija intimnosti, strasti i posvećenosti, a osmislio ju je psiholog Robert Sternberg.

Velika uloga ljubavi u svim fazama života

Kako se ljubav može promatrati u različitim razvojnim fazama života?

Ljubav je ljudskim bićima važna u apsolutno svim fazama života. Sva longitudinalna istraživanja zadovoljstva životom, zdravlja (mentalnog i tjelesnog) te kvalitete života potvrđuju da je kvaliteta života i naše zdravlje pod izuzetno velikim utjecajem kvalitete naših bliskih odnosa.

Ljubav je jedna riječ, ali postoje različite vrste ljubavi. Koja je razlika u ljubavi između djeteta i roditelja te one između romantičnih partnera?

Razlika je u tome što roditelji imaju jedinstvenu ulogu u našem životu – oni su odgovorni za naš dolazak na svijet jer su nas odlučili imati i stoga su odgovorni brinuti se o nama dugi niz godina. Mala djeca svoje roditelje vole bezuvjetno i vjeruju da su njihovi roditelji savršeni sve dok ne steknu sposobnost apstraktnog mišljenja u adolescenciji i uvide da su roditelji samo ljudska bića.

Partnerska, odnosno romantična ljubav je uvjetovana – partnerski odnos možemo

prekinuti ako nam ne odgovara, ako nam potrebe nisu ispunjene, ako je komunikacija loša ili iz bilo kojeg drugog razloga. Partnere/partnerice stječemo kasnije u životu, kad je djetinjstvo već iza nas, s njima smo ravnopravni i u odnosu mora postojati ravnoteža davanja i primanja. Nasuprot tome, u odnosu djece i roditelja takvo što, naravno, nije moguće jer su roditelji značajno stariji od svoje djece i odgovorni su za kvalitetu odnosa sa svojom djecom.

Kako emocionalna inteligencija utječe na izgradnju i održavanje ljubavnih veza?

Emocionalna inteligencija zapravo je skup vještina ponašanja u odnosima i ključna je za izgradnju i održavanje ljubavnih veza. Za razliku od generalne inteligencije, ona se uvježbava cijeli život i može naučiti te svi možemo i trebamo raditi na njoj da bismo imali bolje odnose. To uključuje vježbanje empatije, zauzimanje tuđe perspektive, reguliranje svojih emocija – npr. vježbanje vještine da se smirimo kad smo jako ljuti i slično.

Koja je uloga psiholoških čimbenika poput privlačnosti, intimnosti i kompatibilnosti u ljubavnim odnosima?

Rekla bih da su sva tri čimbenika jako važna za razvoj i opstanak romantičnog odnosa. Bez njih, a posebno bez intimnosti, nije moguće održavanje ikakvog dubljeg odnosa. Za odnose je važno dijeljenje svojih emocija, ranjivost – sposobnost da govorimo o bolnim temama i nesigurnostima te tražimo utjehu. Važno je da smo s osobom s kojom nemamo dubokih razilaženja oko važnih ciljeva u životu. Ako želimo romantični odnos, nužna je i privlačnost, no ona nipošto nije dovoljna, i odnosi temeljeni samo na njoj, u kojima nema nikakvih drugih komponenti, često brzo završavaju.

Ljubav je teško zadržati, a lako prekinuti

Kako psihologija tumači i liječi probleme poput ljubavnih razočaranja ili prekida veze? Koji biste Vi savjete dali?

Prekidi i ljubavna razočaranja normalan su iako veoma bolan dio ljudskog života i iskustva. Mislim da je uvijek korisno razgovarati s nekom stručnom osobom, dakle psihologom ili psihoterapeutom, ali jednako tako i okružiti se s bliskim osobama i dijeliti svoje osjećaje i s njima. Nema recepta oko toga koliko dugo bismo trebali biti tužni – tuga oko prekida nije predvidljiva, ali kada si dopustimo da budemo tužni, da plaćemo, da pričamo o tome, obično prođe brže nego kada je potiskujemo i pravimo se da smo dobro. Korisno je, iako nekada teško provedivo, prekinuti kontakt s osobom na neko vrijeme i ne uhoditi ju na društvenim mrežama. Također je dobro prisjetiti se

njezinih mana i promotriti što smo naučili iz našeg odnosa, što sad više znamo o sebi i drugima da bismo u nekom budućem odnosu mogli imati kvalitetnije ispunjene potrebe. Ako se suočavate s prekidom, budite blagi, nježni i suosjećajni prema sebi. Prekidi su teški ljudima svih dobi, ali u adolescenciji su posebno bolni jer često nemamo nikakva druga iskustva s kojima bismo to usporedili. Okružite se prijateljima, nemojte se kritizirati i budite sami sebi dobar prijatelj.

Kako se ljubav odražava u društvu i kulturi te kako to utječe na pojedinačno psihološko iskustvo?

Društvo i kultura, nažalost, prepuni su mitova i netočnih informacija o tome kako zadobiti ljubav, kako održati vezu, kako čuvati odnos i slično. Ako ne dovedemo te mitove u pitanje, ako ne razmišljamo o njima nego ih samo pasivno usvojimo, tada imaju goleme psihološke posljedice i drastično narušavaju odnose. Neki od tih toksičnih mitova su: *u dugim odnosima nestaje privlačnosti, muškarci osjećaju manje emocija i ne znaju komunicirati, žene su preemotivne, žene uvijek nešto prigovaraju, seks je najbolji na početku veze, a onda se izgubi...* i još mnogi drugi. Ako u njih

Prije svega izgrađujte i njegujte najvažniji i najdulji odnos u vašem životu, onaj koji imate sami sa sobom. Budite sebi najbolji partneri/partnerice i prijatelji/prijateljice, a ljubav će onda obogatiti vaš život.

vjerujemo, oni postaju naša realnost. Zbog toga trebamo preispitati sve što smo naučili o vezama iz knjiga, filmova, pop-kulture, od obitelji, od društva te odlučiti što želimo zadržati, a što nam nije korisno za život i naše odnose.

Vjerujete li u ljubav na prvi pogled? Je li takvo nešto moguće?

Ne vjerujem u ljubav na prvi pogled jer je ljubav složeni skup osjećaja kojima treba vrijeme da se razviju (intimnosti i posvećenosti treba vremena). Vjerujem u privlačnost i strast na prvi pogled, a ljubav na prvi pogled nije moguća već se tijekom vremena izgrađuje s osobom prema kojoj smo osjećali privlačnost i strast.

Što smatrate ključnim za uspješan ljubavni odnos?

Kvalitetnu komunikaciju, najviše od svega vještinu slušanja druge osobe i zauzimanje njene perspektive.

Ljubav je u svim kontekstima najljepši osjećaj na svijetu

Kako opisati ljubav u kontekstu LGBTQ+

identiteta?

Ljubav u kontekstu svih identiteta je ljubav, najljepši osjećaj na svijetu.

Kako se nositi s izazovima koji mogu proizaći iz društvenih normi ili predrasuda prema LGBTQ+ zajednici u ljubavnim odnosima?

Korisno je, često i ključno, potražiti pomoć psihoterapeuta kada se suočavamo s predrasudama u svojoj okolini. Osim toga, svakako je bitno okružiti se ljudima i zajednicama koje nas podržavaju i u kojima se osjećamo prihvaćeno i sigurno.

Predrasude i nasilje koje iz njih proizlazi nezamislivo su bolni za ljude prema kojima su usmjereni i stoga bi bilo izvrsno za svakog, čak i ako mislite da nemate predrasude, preispitati svoje stavove te raditi na tome da saznamo više informacija iz provjerenih, znanstveno utemeljenih izvora, a nipošto s TikToka, YouTubea i sličnih mreža na kojima možemo pronaći puno korisnih informacija, ali i puno netočnih te je bolje posjetiti stranice udruga i organizacija koje dugo istražuju neku pojavu u društvu nego prihvatiti kao točnu neku informaciju s društvenih mreža.

Možete li pojasniti pojam coming out u kontekstu ljubavnih veza?

Coming out je proces koji svaka osoba prolazi sama sa sobom i odlučuje kada i kome će se otvoriti oko svog identiteta i svojih osjećaja. Nikada ne bismo trebali nekoga požurivati u tom procesu, no isto tako je razumljivo ako je jedna osoba *out* u odnosu, a druga nije da to može biti izvor nelagode i potencijalne nekompatibilnosti. Zato je važno znati gdje smo mi na tom putu, možemo li *pratiti* neku osobu ili nam je to prezahtjevno.

Što biste, vezano uz temu ljubavi, poručili našim učenicima i profesorima?

Ljubav je najljepši osjećaj, svima nam je potrebna, no ljubav nije dovoljna za održavanje kvalitetnih odnosa. Za to nam je prije svega potrebna volja, želja, motivacija i znanje da dobri odnosi nisu dobri sami od sebe, već su rezultat predanog i posvećenog rada partnera.

Ne postoji ljubav na prvi pogled ni odnosi bez sukoba i nesuglasica, ne postoji *the one*, ta jedinstvena osoba s kojom će odnos biti savršen sam po sebi. Svi odnosi traže trud i predanost i iako nekada mogu biti teški, oni su sve što imamo u životu, ono najvažnije u što možemo uložiti svoju energiju, samo je važno da uz sebe imamo osobu koja ih vidi na sličan način kao i mi. Ako se osjećate kao da nikada nećete naći ljubav, nemojte odustati ni pustiti samokritičnosti da vas uvjeri da toga nema za vas. Ljubavi ima za svakoga, samo ju ne smijemo prestati tražiti.

Čudni su putevi mozga našega

Ljubavni odnosi na molekularnoj razini

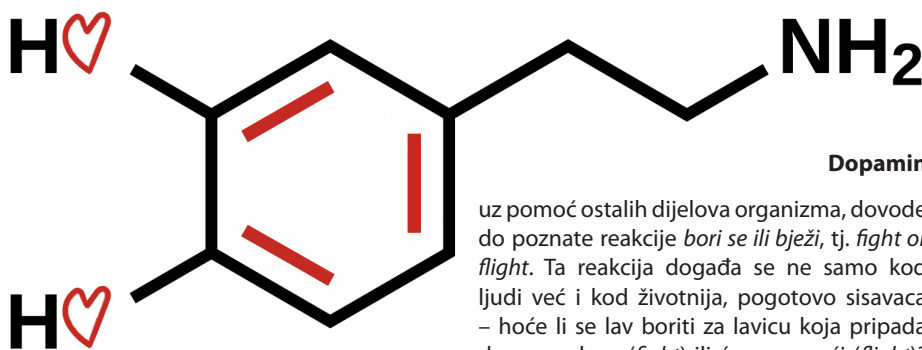
Piše: Ellen Zaradić, 2.s

Većina nas dobro zna kako je to imati tzv. crush, a neki kako je to biti zajedno s nekim. Ali je li se itko zapitao što dovodi do tih osjećaja i odnosa? Od prvog pogleda i leptirića u trbuhu do zadnje suze mozak je zadužen za sve te najsitnije procese. Upravo je cilj ovoga članka uputiti vas u svijet najmanjih stanica i dijelova našeg organizma koji sudjeluju u stvaranju ljubavnih odnosa

Rast

Kao što svaki prelogovac koji drži do sebe zna, proces ljubavnoga odnosa možemo podijeliti u tri dijela: rast, stabilnost i pad.¹

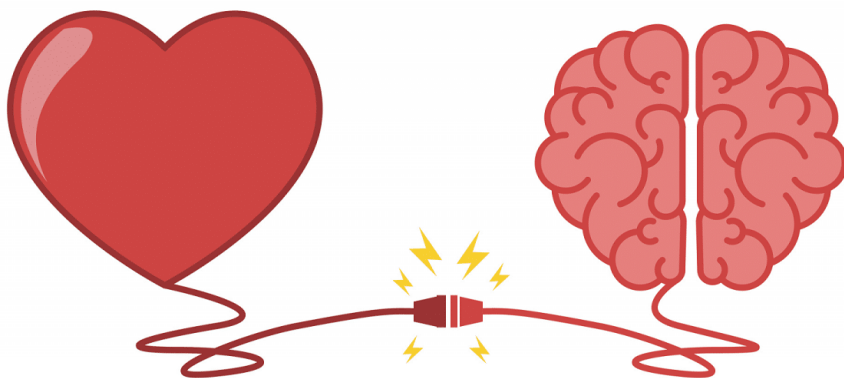
U prvoj fazi nekog odnosa, rastu, u najvećem se dijelu aktiviraju dijelovi mozga zvani amigdala i hipotalamus. Amigdala, moždano središte straha, u slučaju ljubavi odgovorna je za prepoznavanje emocionalnih/ljubavnih signala te povezivanje emocionalnih podražaja s pozitivnim iskustvima. Na primjer, kada dođete u neki kafić gdje ste izašli s voljenom osobom, osjećate žudnju za njom upravo zbog povezivanja s prošlim pozitivnim trenutcima za koje je odgovorna amigdala. Drugi bitan dio našeg mozga, koji itekako utječe na naše ponašanje, jest hipotalamus, dio mozga zadužen za upravljanje autonomnim živčanim sustavom (onim na koji ne možemo svjesno utjecati, npr. ritam otkucaja srca). U prvome dijelu

ljubavne veze/zaljubljenosti hipotalamus povećava ili smanjuje djelovanje pojedinih organa, tkiva i stanica koji pomažu u stvaranju emocionalnog odgovora – primjerice, srčani ritam koji se često zna povisiti kada ugledamo željenu/voljenu osobu. Još važnije, hipotalamus igra ulogu u izlučivanju hormona koji su zapravo najbitniji dio bilo kakvog odnosa, a konačno i ključni za održavanje ravnoteže u ljudskom organizmu. Amigdala i hipotalamus zajedno,

uz pomoć ostalih dijelova organizma, dovode do poznate reakcije *bori se ili bježi*, tj. *fight or flight*. Ta reakcija događa se ne samo kod ljudi već i kod životinja, pogotovo sisavaca – hoće li se lav boriti za lavicu koja pripada drugome lavu (*fight*) ili će se povući (*flight*)? Hoće li se cura približiti dečku koji joj se sviđa (*fight*) ili, zbog osobnih razloga poput slabog samopouzdanja, odbiti priznati osjećaje (*flight*)?

Nadalje, u toj fazi odnosa aktivira se dio mozga zvan VTA (ventralno tegmentalno područje) koji je odgovoran za nagrađivanje. VTA luči neurotransmiter² dopamin koji se luči povodom zadovoljavajućih situacija. Povećano lučenje dopamina može se povezati s mnogobrojnim radnjama, od skakanja i grljenja do konzumiranja brze hrane i slušanja glazbe te u ekstremnijim slučajevima s kockanjem, pušenjem i ostalim navikama koje često dovode do ovisnosti za koje je djelomično zaslužno upravo to pojačano lučenje dopamina. U prvim fazama ljubavnog odnosa također se često koristi izreka *sljepa ljubav*, gdje se partner čini kao najsavršenija osoba na svijetu, popularno zvani *green flag*, tj. *zelena zastava*. Za to je zaslužan upravo dopamin, čije pojačano lučenje smanjuje podražaje u gornjem frontalnom režnju – dijelu mozga ključnom za kritičko razmišljanje. Još većem ignoriranju loših osobina doprinosi oslobađanje serotonina – neurotransmitera koji se proizvodi u ljudskom mozgu i crijevima –

¹ Podijeljeni su tako da bi se simbolizirala količina sreće, ali zapravo i lučenja u tekstu prisutnog dopamina. U prvome dijelu veze, lučenje dopamina je intenzivno, tj. **raste**. U drugome dijelu veze idealno dolazi do umirenja i **stabilnosti** u količini dopamina, a u trećem dijelu događa se nagli **pad** intenzivnosti lučenja dopamina.

² Neurotransmiter je kemijska tvar koja djeluje kao prijenosnik signala, tj. informacija između živčanih stanica, neurona. Neki neurotransmiteri uzbuđuju, tj. Povećavaju, a neki inhibiraju, tj. smanjuju djelovanje neurona.

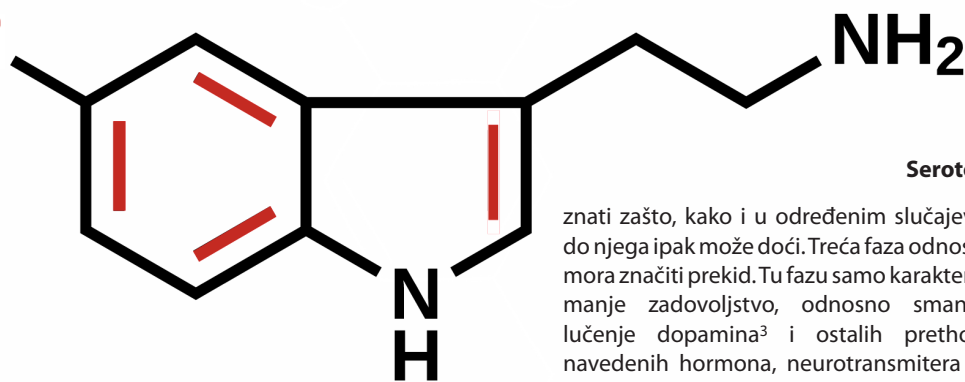
zaduženog za kontroliranje i promjenu raspoloženja, apetita, sna i ostalih procesa uvelike povezanih s emocionalnim stanjem čovjeka/organizma. Visoke razine serotonina u tijelu, potaknute zadovoljavajućim ljubavnim odnosom, doprinose općem stanju i dobrobiti našeg organizma. Kada se ljudi osjećaju sretno i zadovoljno, teško je vidjeti partnerove loše strane. Nadalje, iako su prisutni u svim dijelovima veze pa čak i prije nje, estrogen i testosteron (spolni hormoni)

odnosa te kasnije zapravo i ostvarenje krajnjeg čovjekova cilja – stvaranja potomstva i preživljavanja – što doprinosi evoluciji. Oksitocin također smanjuje lučenje hormona stresa te se zato često osjećamo sigurno i ugodno u prisustvu partnera.

Pad

Treći dio odnosa označava pad. Naravno, do njega uopće ne mora doći, ali je važno

nisu prisutni u odnosu, dobiva se još jedan od mnogih razloga za prekid. Problemi u odnosu nerijetko izazivaju i stresne odgovore u tijelu te to rezultira u povećanim razinama kortizola, hormona stresa, što utječe na ukupnu dobrobit čovjeka. S jedne strane, ako dođe do prekida, normalno je da se čovjek koji je trpio u vezi do neke mjere osjeća sretno što je iz nje izašao. S druge strane, normalno je osjećati se slomljeno, depresivno i sl. ako je osoba imala unutarnje sukobe sama sa sobom te zapravo iz veze nije htjela izaći. Bez obzira na razlog prekida, za osjećaj slomljenosti, a zapravo i žudnje za parterom, zaslužan je inzularni režanj, glavno područje mozga za bol. Tada se aktivira i već spomenuti VTA. On se aktivira radi žudnje za trenutcima provedenim s bivšim partnerom. Ako osoba žudi za ponovnim uspostavljanjem veze s partnerom, ta želja pokreće nagradni sustav te konačno i lučenje dopamina. Mozak tu žudnju zapravo interpretira kao cilj koji donosi zadovoljstvo. Konačno, ako je osoba doživjela mnogo pozitivnih iskustava u prošleme odnosu, mozak automatski veže partnera s nagradama te se zbog tog *iščekivanja nagrade* luči dopamin. Svi ti procesi zajedno stvaraju vrtlog emocija koje stvaraju stres i nemir.

Serotonin

znati zašto, kako i u određenim slučajevima do njega ipak može doći. Treća faza odnosa ne mora značiti prekid. Tu fazu samo karakterizira manje zadovoljstvo, odnosno smanjeno lučenje dopamina³ i ostalih prethodno navedenih hormona, neurotransmitera i sl., što dovodi do veće aktivnosti frontalnog režnja. Zbog te povećane aktivnosti partneri shvaćaju da nijedno od njih nije savršeno – frontalni režanj sve se više aktivira te tako dolazi do sve veće uočljivosti loših osobina, tzv. *red flagova*, tj. *crvenih zastava*. Sada je ključno i konačno pitanje dolazi li do prekida ili ne. Odluka o tome ovisi o osobi, o mozgu. Razlozi zbog kojih može doći do prekida uključuju prethodno spomenuto smanjeno lučenje dopamina i oksitocina te u konačnici lošije mentalno stanje. Isto tako, evolucijski gledano, nije poželjno surađivati s nekime tko možda nema iste ciljeve. Osim toga, ako su ljudski odnosi evolucijski stvoreni za osjećaj sigurnosti te ako taj i slični osjećaji

povećavaju svoju prisutnost. Pogotovo je povećano lučenje testosterona, hormona više prisutnog kod muškog spola, koji povećava seksualnu privlačnost i uzbuđenje.

Stabilnost

Sada prelazimo na drugi dio veze koji je u ovome članku nazvan stabilnost. Idealno, ovaj dio ljubavnog odnosa karakterizira međusobno razumijevanje, stalnost, veća sigurnost i sl. Tu su ključni oksitocin i vasopresin, tzv. *ljubavni hormoni*. Oni igraju presudnu ulogu u socijalnom povezivanju i intimnosti povećavajući šanse dugotrajnih

Iscjeljenje

Međutim, prolaskom vremena dolazi do veće aktivnosti u gornjim frontalno korteksnim područjima mozga zasluženim za odlučivanje i učenje te tako postupno dolazi do *iscjeljenja* nakon veze. Tome iscjeljenju pomažu aktivnosti poput tjelovježbe i slušanja omiljenih pjesmama zbog kojih ponovno dolazi do aktivacije VTA te dobrobiti ljudskog organizma. Krug se, dakle, nastavlja.

³ Kada je netko izložen velikim razinama dopamina, njegov se mozak na to prilagodi. Tako stanice smanjuju osjetljivost na dopamin te su potrebne puno veće nagrade da se čovjek zadovolji.

Komedija, drama, tragedija

Mini sex ed

Piše: Mirta Dušević Šlehta, 4.b

Likovi: Nostardamus - osoba koja izvršava ulogu Glavnog voditelja programa za seksualno obrazovanje mladih

Mladež i ostali sudionici

Mjesto radnje: nepoznata srednja škola

Vrijeme radnje: nepoznato

(Nostardamus dolazi na pozornicu)

Nostardamus: Budimo iskreni, sjećamo se još iz osnovne škole kada bi nas profesori i edukatori posjeli i započeli razgovor s nama o onim stvarima. *(Smijeh u pozadini)*

Nostardamus: A sjećate se ovog? *(Vadi priručnik o seksualnom obrazovanju)* Ne? U redu, hajde onda, pročitat ću vam nekoliko dijelova, znam da jedva čekate! *(Nakašlje se i počinje čitati)*

Uvođenje seksualnog obrazovanja za tinejdžere igra ključnu ulogu u formiranju zdravog i odgovornog odnosa prema vlastitom tijelu, emocijama i partnerima. Ovaj proces nije samo nužan kako bi se smanjili rizici vezani uz neželjene trudnoće i seksualno prenosive bolesti, već i kako bi se podržao mentalni, emocionalni i socijalni razvoj mladih ljudi.

Nostardamus: Eto, je li to bilo strašno? Jer meni je bilo strašno čitati to pred vama, za sada niste bacali voće na mene, ako mene pitate, ovo ide super! Ima li pitanja za sad?

Osoba iz publike: Oprostite, ali zašto ste ovdje? Rekli su nam da ćemo imati predavanje...

Nostardamus: Zasigurno nisam ovdje da radim životinje od balona, iako mislim da bi uživali u tome! *(Smijeh u pozadini)* No ozbiljno, zašto ja jesam ovdje? Mislim da su se ljudi, otkad svijet postoji, pitali to isto pitanje... šalim se, ovdje sam, kako bih vama šašavim tinejdžerima, objasnio one stvari, tu sam da kažem kako se ljudi ne bi trebali bojati postavljati pitanja o svojem tijelu niti istraživati sebe i svoje tijelo i svoje potrebe, a i potrebe svoga partnera. No, prije svega morate upoznati svoje unutarnje ja, morate biti upoznati sami sa sobom i svojim tijelima, morate posjedovati nešto znanja i nešto sigurnosti u sebe i svoje odluke. Isto tako morate biti svjesni da je svaka osoba posebna i drugačija na svoj način, tako da ako slušate *My Chemical Romance*... oprostite ću vam. Dragi moji, ovdje sam da s vama prođem miniseksualnu edukaciju.

(Pojede kolač)

Nostardamus: Od malih nogu čovjek prolazi kroz promjene, bile one psihičke ili fizičke, to je nešto kroz što svi ljudi prolaze. Ispao vam je prvi mlječni zub? Narasli ste nekoliko centimetara tijekom nekoliko godina? Odlično! Čestitam na činjenici da ste normalni član društva koji prolazi kroz tjelesne promjene. Počeli ste razvijati kompleksne osjećaje, stalno razmišljate o životu? Dobrodošli u svijet emocija! No, to nije posve točan izraz jer su emocije nešto što osjećamo čitavog života, od prvog udaha prolazimo kroz emocije. Razlika je jedino što u ovom razdoblju osobe preispituju svoje osjećaje te dublje ulaze u razmišljanja. Normalno je prolaziti kroz razne spektre emocija, no izražene količine pojedinih emocija mogu biti zabrinjavajuće. Tako da možemo reći da je ovo razdoblje promjena – dobro došli u razgovor o svijetu promjena i... svijetu općenito!

U osnovnoj školi vjerojatno ste slušali edukacije o spolnom sazrijevanju, o tome kako se u vašim tijelima bude hormoni koji potiču funkciju vaših spolnih organa, a u vama tinja nemir i uzbuđenje za životom. Kada ste se prvi put suočili s pojmom seksa? Je li to bilo gledajući 12+ filmove, čitajući knjige, na satu biologije ili možda od nekog prijatelja? Je li riječ seks prevulgarna? Koriste se još nazivi poput snošaja, seksualnog odnosa, vođenja ljubavi... prema definiciji, seksualni se odnosi definiraju kao intimni odnosi između muškarca i žene, ali odnos ne mora biti takve prirode. Današnjim razvitkom društva došlo je do otvorenijih zajednica te prihvaćanju raznolikih seksualnih orijentacija, rodni identiteta i prihvaćanju gledišta raznih kulturnih zajednica. No bitno je znati, prije stupanja u bilo kakav odnos da osoba treba razviti svoju emocionalnu inteligenciju, odnosno emocionalne aspekte seksualnosti. Potrebno je razumjeti svoje vlastite emocije te emocije osobe s kojom ulazite u odnos, zatim je bitno postaviti granice, učiti o suglasnosti i pristanku te uzajamnom poštovanju u svim aspektima veze, a najbitnije voditi komunikaciju o (vlastitim) osjećajima i željama. Odnos je bitno izgraditi na temelju sigurnosti i poštovanja. To je ključna vještina za izgradnju zdravih odnosa sa sobom i svojim partnerom.

(Vadi prezervative)

Nostardamus: Zna li što je ovo?

(Izvadi iglu i probuši prezervativ)

Nostardamus: Eto, objašnjena vam je cijela radnja filma *Svećenikova djeca*. Vrhunski film, hrvatska proizvodnja. Nemojte to raditi. Smijete gledati hrvatske filmove, ali ispravno se zaštitite i ne bušite prezervative. Najdostupnija zaštita su prezervativi, tj. kondomi, a dobro je provjeriti datum valjanosti i nikako ga bušiti iglom prije korištenja. Osim toga, potrebno je znati i baratati prezervativom. Kontracepcijska sredstva nisu tu samo kako bi spriječila neželjenu trudnoću, već i potencijalne seksualno prenosive bolesti.

(Hoda s tanjурom i kolačima)

Nostardamus: Što se tiče bioloških aspekata seksualnosti, trebali biste razumjeti osnovne biološke procese vezane uz seksualnost, uključujući pubertet, menstrualni ciklus, reproduktivne organe i hormonalne promjene. Netko stariji pričao mi je da im je nastavnica Biologije rekla da pitanja o reproduktivnim organima napišu anonimno na papirić, kao da se radi o nekoj zabranjenoj temi. No, u mojoj osnovnoj školi, u sklopu predavanja, bili su podijeljeni menstrualni ulošci djevojkama, a dječacima prezervativi. Jedino što je jedna djevojčica pitala smiju li se jesti menstrualni ulošci. Nadam se da je danas dobro, ipak je tada imala jedanaest godina.

(Pojede kolač)

Nostardamus: Roditelji odmalena igraju ključnu ulogu u našim životima, a tako i u seksualnom obrazovanju. Otvorena komunikacija između roditelja i djece pruža dodatnu podršku i omogućava osobi da se osjeća ugodno postavljajući pitanja i tražeći savjete. No to nije uvijek moguće, zar ne? To je u redu, probajte pronaći osobu od povjerenja s kojom biste se osjećali ugodno pričajući o tome što vas zanima. Za kraj, dragi moji, bitno je da shvatite sve što smo prošli, nadam se da ovo nije bilo još jedno dosadno predavanje te se nemojte sramiti sebe i svojih pitanja, uživajte u životu s dozom opreznosti i vladajte svojim znanjem.

(Pojede kolač i otiđe)

Kraj

Komentar autora: *Prije upotrebe pažljivo pročitajte upute o lijeku, a o rizicima i nuspojavama upitajte svog liječnika ili ljekarnika. Za više informacija, obratite se ljudima u svojoj okolini u koje imate povjerenja, nemojte se bojati postaviti pitanja ili komentirati ono što vas zanima. Za zainteresirane preporučam posjet stranici SeZaM koja je namijenjena mladim osobama o seksualnoj edukaciji i svim sličnim temama, a uvijek možete potražiti Nostardamusa za savjete i razgovor (naravno uz kolače).*

Ljubav prema samome sebi

Zašto je važno najprije voljeti sebe pa tek onda druge

Piše: **Sara Brozinčević, 1.c** *U razdoblju adolescencije često čujemo: „Ne sviđam se sam sebi“, „Nemam samopouzdanja“, „Ne vjerujem u sebe“, „Što drugi misle o meni?“ Zašto je to tako? Vjerojatno zato jer nam je u tom razdoblju vrlo teško prihvatiti sebe onakvima kakvi jesmo i shvatiti da nije toliko važno što drugi misle o nama već da je bitno zavoljeti sebe i sve svoje osobine, kako vrline tako i nedostatke*

Zašto voljeti sebe?

Htjeli mi to ili ne, cijeli život ćemo provesti sa sobom. Zašto onda provesti dio svog života ili, još gore, cijeli život mrzeći sebe? Zašto ne provesti život uživajući u sebi, a onda i u ostalima? Često nećemo poći ispravnim putem jer će nam netko reći da je voljeti sebe sebično te ćemo samo odustati. Međutim, ljubav koju osjećamo prema sebi kasnije ćemo moći prenijeti i na ostale.

Zašto ne volimo sebe?

Kao i za sve u životu, i za ovakvo ponašanje postoji nekakav razlog, nekakvo opravdanje. Štoviše, postoji više razloga zbog čega ne volimo sebe, nemamo samopouzdanja, osjećamo se nesigurnima i smatramo se manje bitnima od ostalih.

Poznato nam je da često nešto ne napravimo na vrijeme jer smo radije radili nešto nama puno zanimljivije. Onda kada to ne napravimo, ljutimo se na sebe, iako smo već prije znali da moramo to napraviti. U tom smo slučaju sami sebi jedina pomoć. Naravno, to je dosta teško jer tko ne bi radije pričao s prijateljem nego pisao zadaću iz matematike, no uz malo truda sve se da riješiti. Trebamo znati što nam je najvažnije te to obaviti što ranije, a kada to odradimo, bit ćemo ponosni na sami sebe što smo odradili nešto zahtjevno. Na taj ćemo način steći i samopouzdanje jer ćemo vidjeti da možemo i da se sve da riješiti ako se potrudimo.

Nametnuti standardi

Drugi razlog zašto mi sebe zapravo ne

Što mladi misle o tome i koliko zapravo vole sami sebe?

Mislim da je ova tema vrlo bitna i o njoj bi se trebalo više razgovarati. Ako želimo voljeti nekog drugog, prvo trebamo početi od sebe jer bi svaki čovjek trebao sam sebi biti bitan. Volim sebe jer s tom ljubavi, volim i sve ostale. Kada volim sebe, osjećam se kao da sam u oblacima i to mi pomaže da svaki dan proživim ispunjeno.

S. S.

Volim se, ne volim se

volimo, odnosno zašto sebe ne možemo voljeti, jesu društveni standardi. Svi živimo u svijetu u kojem postoje različiti pisani i nepisani standardi koji nam se nameću ako želimo da nas ostali prihvaćaju i smatraju savršenima, a to adolescenti zapravo najčešće žele. Žele biti savršeni u očima ostalih. Ipak, ti su društveni standardi nedostižni jer i kada bismo nekim čudom zadovoljili sve njih, pojavilo bi se nešto novo što ne valja. Dostizanje tih standarda je naporno, troši nam vrijeme, a kod nekih osoba u adolescentskoj dobi može biti i opasno. Savršenstvo zapravo nije ni moguće postići jer svi imaju drukčije viđenje savršenstva, a nikako ne možemo biti savršeni za osam milijardi ljudi na ovome svijetu. Naravno, svi težimo tome da se svidimo ostalima pa tako slijedimo te standarde koji su, nažalost, nerealni. Društvo od nas očekuje da imamo savršen izgled, da ne smijemo imati koji kilogram viška jer se tada smatra da ne pazimo na svoje tijelo, ali isto tako ne možemo biti niti mršaviji jer će svi smatrati da smo anoreksični. Moramo, dakle, biti normirani da bismo bili savršeni. Očekuje se od nas da se oblačimo po nekom standardu, da ne smijemo obući ono u čemu nam je zapravo udobno, već ono što drugi žele vidjeti i što je toga trenutka u trendu. U suprotnom, svi će nas gledati onim osuđujućim pogledom i kritizirati. Ima još normi i normi za to kako postati savršen, kako

Mislim da je ovo jako važna tema o kojoj, nažalost, ne razgovaramo dovoljno. Da bismo voljeli nekog drugog, trebamo početi od sebe jer ako ne znamo voljeti sebe, nećemo i ne možemo voljeti niti ikoga drugog. Iskreno se volim unatoč nekim svojim preprekama i manama.

D. R.

za djevojke tako i za mladiće, ali ih ne vrijedi spominjati kada ih ima previše, a uglavnom ih svi već znamo. Društvo od nas, ali i mi sami od sebe očekujemo puno, a onda kada to zapravo ne možemo ispuniti, počnemo *ne voljeti* sebe.

Uglavnom se pogledamo u ogledalo i brojimo svoje nedostatke umjesto svoje

Smatram da je ova tema izrazito važna za ljubavni odnos s drugom osobom na bilo kojoj razini. Ako prihvaćamo i volimo sami sebe, možemo prihvatiti i voljeti druge. Naše je srce osjetljivi mehanizam koji treba dobro podmazivati self-loveom. Sebe volim relativno, samo u trenucima kad mi ego dopušta.

P. C.

vrline i najbolje strane. Isto tako, kada šetamo na ulici, često gledamo u ostale i pitamo se što oni misle o nama. Sve to vodi do krajnjeg *nevoljenja* sebe. Svima nam je teško ne razmišljati o svojem izgledu i o tome što drugi misle o nama, a često to zapravo nije uopće bitno. Jedino što je bitno jest da volimo sebe onakve kakvi zapravo jesmo, a ne onakve kakvi drugi žele da budemo.

Prvo voljeti sebe, a onda nekog drugog

U srednjoj školi ili u doba adolescencije dolazi do prvih zaljublivanja i mladenačkih veza, ne onih dječjih veza u vrtiću i osnovnoj školi, nego pravih odnosa u kojima nam je zapravo stalo do one druge osobe. Kada se zaljubimo, prvo moramo biti sigurni volimo

li sebe dovoljno da volimo i tu drugu osobu. Istina je da to zvuči pomalo sebično, voljeti prvo sebe, ali kako možemo nekome dati ljubav i kako možemo očekivati da nas netko voli ako mi sami sebe ne volimo. Često se dogodi da ne znamo voljeti sebe i onda se pretvaramo da smo netko tko zapravo nismo te nas zbog toga, nakon nekog vremena, osoba s kojom smo u vezi jednostavno ostavi kada shvati da nismo ono za što se izdajemo, umjesto da toj osobi od početka pokažemo kakvi smo zapravo. Trebali bismo raditi na sebi, ne razmišljati o svojem izgledu već o osobnosti jer će nas osoba koja nas istinski voli voljeti zbog onoga što mi jesmo, a ne zbog našeg izgleda, trendovske odjeće i obuće, najskupljeg mobitela i sl. Za to treba vremena, ali kada jednom zavolimo sebe, tu ljubav možemo prenijeti i drugima.

Dnevnik jedne mame

Ja bih ti kuhao, peglao i prao i donosio doručak u krevet...

Piše:
Luca Babačić, 3.d

Oblici iskazivanja ljubavi su različiti, ovise o kulturi, vremenu i osobnosti ljudi. Unatoč tomu ljubav je svima poznat osjećaj i česta tema u razgovorima. Povezuje nas s drugim ljudima, koliko god različiti bili. Ljubav možemo gledati izdaleka, u romantičnom filmu ili u obliku novoga holivudskog para, a možemo je vidjeti i izbliza, kada se zaljubimo mi ili ljudi oko nas

Zaljubiti se u nekoga iskustvo je koje je doživjela većina ljudi koje znate: prijatelji, roditelji, bake, djedovi, a možda čak i mlađi članovi vaše obitelji. Lako je razgovarati o tom osjećaju s vršnjacima jer vam se u slično vrijeme događaju iste stvari, ali jeste li ikada *pokrenuli* tu temu sa svojim roditeljima? Zna li što se skriva u njihovoj prošlosti? Ljubavna scena u njihovo vrijeme razlikovala se od današnje. Tada nije bilo mobitela i društvenih mreža i ljudi su se većinom upoznivali u izlascima i u druženjima na otvorenom. Nije bilo mogućnosti upoznati nekoga preko društvene mreže ili preko aplikacije za traženje partnera. Tada su drukčije lokacije bile popularne, a najviše se, uz kafiće i klubove, spominju *plesnjaci*, često na otvorenome i uz živu glazbu.

U moje vrijeme...

O ljubavi iz antičke Grčke znamo preko raznih zapisanih ljubavnih tekstova, a o ljubavi iz vremena naših roditelja znamo pomoću usmene predaje, priča koje odmalena slušamo, s naglaskom na rečenicu: *U moje vrijeme...* Da ne ostane sve na riječima i usmenoj predaji, ako se i vi želite sjećati svih svojih ljubavnih situacija, možda je vrijeme da počnete pisati dnevnik. Ako ne zbog sebe, zamislite kako će vaša djeca jednoga dana uživati u vašim problemima iz mladosti.

Mamin dnevnik

Uživala sam i ja čitajući misli svoje majke zapisane devedesetih godina 20. stoljeća u njezin pomno osmišljeni dnevnik. Čak su i

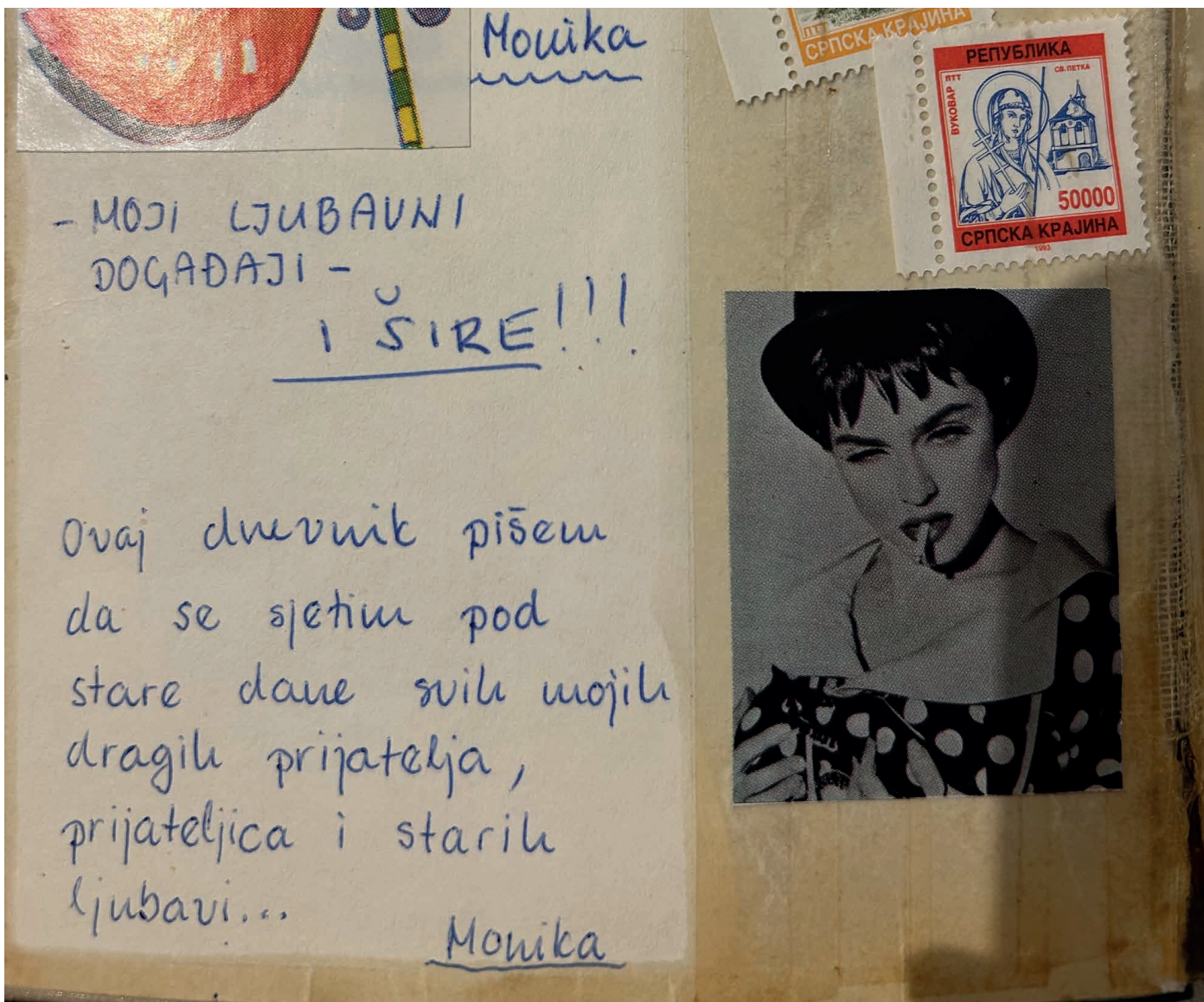
dijelovi pisani tijekom Domovinskoga rata i dalje ispunjeni mladenačkom ljubavlju te su pokazatelj da ljubav zaista sve pobjeđuje. To je česta izreka, ali ne bi bila česta da u njoj nema istine.

Tijekom čitanja najviše me oduševilo koliko je slične probleme imala kao i bilo tko danas. Na primjer, što je bitnije: veza ili prijateljstvo.

20.7.1989.

Pitala sam Miku hoće li me naučiti voziti motor i on meni kaže da moram pristati na vezu s njim pa će me onda naučiti voziti. Jedini razlog zašto ja ne želim furati s njim ni imati išta ozbiljno (a šta je kod njega uopće ozbiljno???) je Ivana koja ga stvarno voli i to što je on, iako sladak, jedan mali ženskaroš. On ne može imati samo jednu žensku! Ipak, volim se s njim zezati kada mi je dosadno.

Zanimljivo je gledati različite veze kroz koje osoba prolazi tijekom godina pisanja, ali ne samo ljubavne, nego i prijateljske i obiteljske. Danas se možda ne sjeća svih osoba koje je tada znala, ali na papiru ostaju vječno. Zamislite ponovno čitati o tome što ste osjećali, gdje ste se nalazili, kako ste se zabavljali. Čitajući ovo shvatila sam da se nije puno stvari promijenilo u ljubavi – i dalje su to oni isti predivni i pomalo nervozni leptirići.

28.8.1989.

U 22:00 prišao mi je Oliver i od tada pa sve do 00:00 nas smo dvoje bili zajedno. Prvo se on (pa onda i ja) počeo zezati. Kaže on meni: „Da li bi ti htjela biti moja žena?“ Ja kažem: „Ne bih!“ On: „Ali ja bi ti i kuhao i peglao i prao i donosio doručak u krevet i nosio tebe u krevet!“ Poslije je nadodao: „Pravit ću ti i dječicu i kupovat ću i mijenjat ću im pelene!“ Poslije je razgovor postao ozbiljniji i nas dvoje smo ostali sami na jednom prozoru. Rekao mi je: „Ako mi nećeš biti žena, bar mi budi ženska!“ i onda me zagrlio i rekao da će se ubiti tako da će se baciti u rijeku na biciklu ako mu ne kažem da, na što sam

ja rekla da je šteta bicikla ako se baci. Iako je Oliver sve više i više bio zaljubljen u mene i grlio me češće i ljubio me sve više, ja još uvijek nisam pristala jer ja Olivera obožavam već nekoliko godina, ali nikad nisam ni sanjala da će mi se nešto ovako dogoditi. Kada sam shvatila da me Oliver obožava, pustila sam ga da me otprati kući. Hodali smo zagrljeni po mraku dok je padala lagana kiša i oprostili smo se nekoliko kuća prije moje u slučaju da moja baka gleda kroz prozor. Inače, Oliver ide u Split u školu za mornara ili tako nešto, ima 17 godina i vaga je. Ima prekrasne plave oči i plavu kosu i ja stvarno nisam nikad vidjela slađeg dečka. Cijelu noć mislit ću samo o njemu, on je prvi dečko u kojeg sam se stvarno zaljubila!

Njezin dnevnik završio je kad i njezina najozbiljnija zapisana veza. Tada je imala 20 godina i nakon šest godina zapisivanja svojih misli i tri ispunjene bilježnice više nije to radila. Šest godina čini se tako malo ako pogledamo prosječnu duljinu života, ali ovo su bile njezine godine ludovanja i zaljublivanja i lijepo je imati sve te osjećaje

odrastanja zapisane (iako nekad požali što ih je podijelila sa mnom).

19.7.1995.

Osjećam se tako jadno, jadno i prazno! Zadnji put kad sam se ovako osjećala je kad mi je umrla baka, a sada sam ostala i bez Kreše. Rekao mi je danas da neće sa mnom na more i kad sam ga pitala da li me voli i dalje rekao je ne. KAKO? ZAŠTO? Zaljubila sam se kao kreten u njega. Što sam ja njega više voljela, to je one mene manje. On se sad želi zezati sa svima i cura ga sprječava u tome. Nadala sam se da je odrasliji. Unatoč tomu, on je bio najdivniji dečko ikad i naučio me što znači voljeti.

Ako volite čitati i gledati romantiku, zašto ne biste za sebe u budućnosti zapisali malo materijala? Nekada nam je u glavi previše misli, pogotovo kada smo zaljubljeni i bilo bi dobro imati ispušni ventil. Zapisivanje vaših osjećaja u bilježnicu može biti taj ventil i slatka uspomena za par godina. Suvenir koji poklanjate sebi i eventualnim budućim generacijama.

Ljubav na prvi pogled – istina ili mit

Zatvorite oči i gledajte ljude iznutra

Piše: Lorena Petrović Hađar, 3.d

Jeste li ikada ugledali osobu i pomislili da je ona ljubav vašeg života? Prema istraživanjima medicinskog centra Cleveland Clinic Health Essentials čak 60 % ljudi doživjelo je ljubav na prvi pogled, a prema statistici, ako ste jednom to iskusili, postoji velika mogućnost da će se to ponoviti još nekoliko puta. Prema definiciji, ljubav na prvi pogled opisuje privlačnost koja se događa između dvoje ljudi u istom trenutku međusobnog upoznavanja. Je li zapravo moguće dubinski se zaljubiti u osobu koju smo tek upoznali ili se radi o senzaciji fizičke privlačnosti

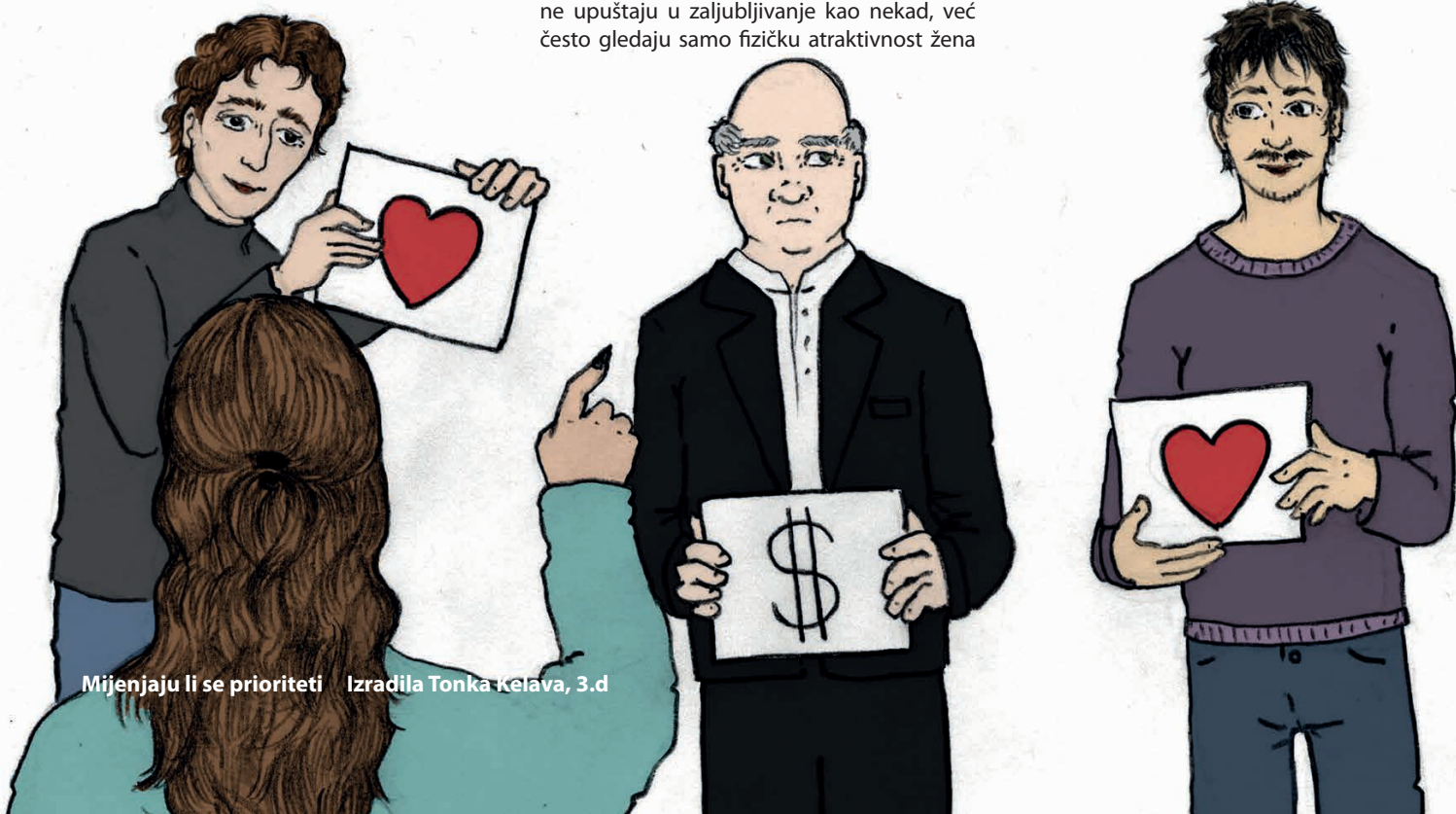
Prema istraživanjima, ljudi koji nam izgledaju kao ljubav iz prošlosti, voljeni rođak ili prijatelj s kojim se slažemo obično su privlačniji pa tako imamo prividan osjećaj da se radi o emocionalnoj povezanosti iako još nismo upoznali osobu. O ovoj temi raspravlja se još od drevne antike, kada su Kupidove ljubavne strelice pogađale srodne duše i činile ih opsesivno zaljubljenima. Danas ne vjerujemo u takve mitove, ali se i dalje nadamo romantičnim idealima predstavljenim u knjigama, filmovima i serijama. Od malih nogu bajke poput *Male sirene* ili *Pepeljuge* utopijski nam prikazuju impulzivno zaljublivanje i sretan odnos do kraja života. Nekada su djevojčice zaista sanjale o svome princu na bijelom konju i onda se, kao svoje junakinje iz crtanih filmova, udale sa šesnaest godina za

muškarca najmanje deset godina starijeg od njih prema dogovorenom braku bez ljubavi, uglavnom zbog novca ili moći.

Kratkotrajnost, sebičnost i neozbiljnost

S vremenom su žene postale samostalnije i muškarci su se borili da dobiju njihovu ruku, a veze su se temeljile na povjerenju, emocionalnoj povezanosti i određenim obiteljskim normama. Danas su veze često obilježene kratkotrajnošću, sebičnošću i nedostatkom ozbiljnosti, a prema određenim istraživanjima, žene u muškarcu traže konkretne osobine poput novca, statusa i moći, pritom zanemarujući istinsku ljubav. U to smo se mogli uvjeriti čitajući internetske članke o influencericama koje su jasno dale do znanja da neće ni pokušati stupiti u vezu s muškarcem koji nema pozamašan iznos na bankovnom računu jer im to jednostavno nije privlačno. Nadalje, ni muškarci se više ne upuštaju u zaljublivanje kao nekad, već često gledaju samo fizičku atraktivnost žena

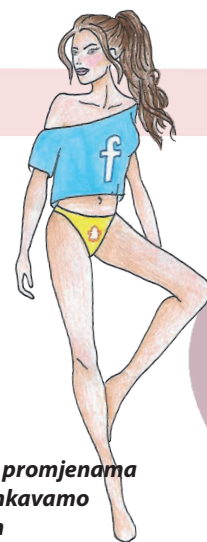
da bi se mogli hvaliti da su osvojili najljepšu djevojku, a određeni ekstremni slučajevi smatraju ženu vlasništvom koje služi samo za osobno zadovoljstvo. U suvremenom dobu dolazi i do sve učestalijih veza na jednu noć što nam pokazuje da se, čak i ako dođe do ljubavi na prvi pogled, radi se o čistoj fizičkoj privlačnosti. Znači li to da će ljubav u odnosima uskoro nestati? Naravno da ne. I dalje postoje romantične duše koje u svojim partnerima traže emocionalnu podršku i ljubav. Oni trebaju malo duže gledati osobu i upoznati ju da bi se zaista zaljubili u nju, ali zato njihove veze nisu toksične i statistički traju duže. To ne znači da oni koji uđu u vezu iz ljubavi na prvi pogled imaju lošije veze, ali mora se naglasiti da je ljubav obostrani kompromis u koji je potrebno ulagati trud i razvijati emocionalnu dubinu bez obzira na to kako je počela, ako se želi postići stabilan odnos. Zato zatvorite oči i gledajte ljude iznutra, a prava ljubav će doći uz puno truda i strpljenja.

Mijenjaju li se prioriteti Izradila Tonka Kelava, 3.d

Provedena anketa otkriva učeničku perspektivu Školski romantičari: kako voli Prelog

Piše: **Anja Štark, 3.s**
Izražavanje ljubavi stalno se mijenja zahvaljujući kulturnim i tehnološkim promjenama društva. Što mladi misle o modernoj romantici i kako joj pristupiti? Raskrinkavamo klasične stereotipe te predlažemo inovativne ulete kao pomoć izgubljenim zaljubljenicima

Ljubavni svijet novih generacija itekako se razlikuje od onoga njihovih roditelja. Promjene se generacijski odražavaju u načinima iskazivanja romantike te u ljubavnim gestama. Zasluge možemo pripisati internetu koji je, mijenjajući naše slike o samima sebi, nenamjerno promijenio i percepciju ljubavi cijeloga današnjeg društva. Cvijeće i ljubavna pisma zamijenili su klikovi i kratke poruke preko društvenih mreža. No, napredak tehnologije nije jedini krivac za posljedice koje snosimo. Drukčiji odgoj te viša očekivanja u ljubavnim vezama obeshrabruju pojedince već i u prvim koracima.

Manjak rizza

Izlazak iz zone komfora zbog mogućeg odbijanja ili ismijavanja među najčešćim su razlozima zašto je današnjoj mladeži neugodno prići osobi koja im se sviđa.

Nedostatak rizza (engl. skraćenica za karizmu i šarm) nekolicini naših učenika stvara problem zbog kojeg se ne žele odvažiti ni na prvi potez. No, za to su se pobrinuli ostali prelogovci koji su odlučili podijeliti svoje najbolje ulete.

Desetka na leđima, kao Messi

Hoćeš li sa mnom na kavu jer ne mogu bez šećera? i Suši li se tobom kosa? Jer izgledaš fenomenalno! samo su neki od vaših najboljih uleta koje smo primili. Mašta ne prestaje ni uz napredak tehnologije pa su neki novi kao *Htjela sam zapratiti tvoju buduću ženu na Instagramu, ali samo je pisalo 'uredi profil' trenutno in.* Iznenadujuće, nekoliko ih je bilo i nogometne tematike pa su tako *Nisi Dinamo, al' za mene si prva.* te *Ako voliš nogomet smijem li te nositi na leđima? Htio bih imati desetku kao Messi.* jedni od njih. Zajedničke teme i interesi također su odlični pokretači razgovora. Međutim, ulet *Odveo bih te u kino,*

Zašto vam je neugodno pristupiti osobi koja vam se sviđa?

Nitko mi se nikada nije svidio jer su mi svi malo debili.

Asocijalna sam osoba i neugodno mi je pred ljudima.

Ne znam što reći i učiniti kako bih postigao maksimalni rizz.

Bojim se reakcije i teško mi je izaći izvan komfort zone no smatram da je potrebno.

Sram me, mislim da sam ružna, a imam problema i s anksioznošću.

Bojim se ostaviti loš dojam.

ali ne dopuštaju ulaz sa slatkišima. bolje je ne koristiti jer su ispitanici ankete kino ocijenili kao najlošiju lokaciju za prvi zajednički izlazak.

Gdje se pale prve iskre?

Kluzanje i zagrebački Advent najpopularnije su lokacije tijekom zime i božićnih praznika. Šetnje, piknici i zoološki vrt traženi su u toplijim danima, a kafići, restorani i slastičarne uvijek su sigurna opcija. Svoj natjecateljski duh možete pokazati u kuglani ili *escape roomu*, a za umjetničke duše tu su muzeji. *Bitno da se može direktno pričati s osobom,* govori naša učenica.

Tko pije, a tko plaća?

U kafiću ste. Konobar vam pruži račun, a vi se zamrznete. Tko će platiti i treba li to uvijek biti muškarac? Odgovori na ovo pitanje bili su podijeljeni. Polovica misli da bi muškarac trebao platiti račun, barem na prvom izlasku, ostali smatraju da je pola-pola najpravednije rješenje.

Moj idealan partner

Svatko zamišlja svog idealnog partnera, njegov besprijekoran izgled i savršene osobine. Ispitali smo koje to odlike krasi samo

Da je Jugoslavija imala noge k'o ti nikad ne bi pala Nacrtała Dora Debeljak 2.K

najatraktivnije. Na prvom mjestu - iskrenost, a zatim su smisao za humor, suosjećajnost i odanost najcjjenjeniji. Da bi kvalitetna veza nastala, a zatim i opstala, potrebna je učinkovita komunikacija. Zajednička suradnja neophodna je da bi se izbjegli nesporedni i stvorila povezanost u kojoj se oba partnera osjećaju ugodno.

Najbolji/najzanimljiviji ulet koji ste čuli ili koristili:

Ni čuo niti koristio, ulet su po mom mišljenju danas korišteni iz čiste zafrkancije i bez nekog dubljeg značenja, tako da su mi glupi svi zajedno.

*Jel mi oko treperi, približi se.
Jel ti tata terorist jer ti si bomba.
Život je borba, kada ćeš me osvojiti?
Nisam komunist, ali rado bih pretvorila tvoj krevet u naš.
Jel si ti aplikacija jer bih te skinuo.
Da je Jugoslavija imala noge k'o ti nikad ne bi pala.
Jesi li ti Zvezdana jer ja sam starfucker.*

Prelog predlaže

Naši učenici savjetovali su kako uspješno pričati simpatiji. Iako su dečki odgovorili šturo – preferiraju izravan pristup bez kalkuliranja, cure su raspisanim odgovorima detaljnije objasnile svoje želje. One zagovaraju pristojan prilazak (bez imalo sarkazma u glasu) te komplimente, a po mogućnosti i cvijeće. Dečko bi također trebao biti opušten i tek nakon dužeg upoznavanja prijateljski odnos pretvoriti u nešto više.

Prema rezultatima provedene ankete više od polovice ispitanih učenika sviđa se netko s kime dijeli školske klupe i zvuk školskoga zvona. Ukoliko su vas savjeti vaših vršnjaka inspirirali, ovog Valentinova odvažite se i pokažite posebnoj osobi koliko vam znači.

Previše razmišljam što će osoba reći ili misliti, zatim pokušavam ne ispasti budala pa se počnem živcirati i tako u krug.

Nema šanse da im se sviđam i mrzim samu sebe.

Neugodno mi je zato što me osoba može odbiti ili mogu iz razgovora/govora tijela skužiti da toj osobi možda nije stalo do mene. Nakon toga osjećam se posramljeno i neizmerno glupo.

Vjerujem da me ne percipiraju na taj način, a i da nisam dovoljno zanimljiva.

Kako bi volio/voljela da ti dečko priđe?

Ako se ne znamo, može pitati za Instagram i poslati poruku i pozvati me van, a ako se češće vidamo, bolje je da pita za van uživo.

Samo ne neki alfa ulet.

Kako bi volio/voljela da ti cura priđe?

Bilo kako, samo neka priđe!

Bez previše overthinkanja, izravno i in medias res.

Dečkima je danas teže pričati curama zbog toga što:

*su navikli komunicirati preko društvenih mreža (47,4%),
cure ne toleriraju macho upade (14,3%),
ne zanimaju ih intimni odnosi jer radije provode vrijeme pred ekranima (8,3%).*

Koje bi bile idealne osobine vašeg partnera/partnerice?

*Duhovit, brižan, ambiciozan, nježan, samouvjeren.
Sve dok je osoba svoja i iskrena za mene je odlična.
Da postoji.*

Ljubav u digitalno doba

Kako su društvene mreže promijenile način na koji volimo

Piše:
Maja Banovec, 1.b

U današnjem svijetu društvene mreže postale su sastavni dio našega svakodnevnog života. Pojava digitalnih platformi izmijenila je način na koji doživljavamo i izražavamo ljubav. Nijedan čovjek nije otok, sasvim sam za sebe, riječi su kojima je Ernest Hemingway objasnio čovjekovu obuhvaćenost čovječanstvom. U svojoj biti čovjek je društveno biće i potrebna mu je ljubav, privrženost, prijateljstvo, ali i samoća u kojoj postiže kontemplaciju, svijest o sebi i svemu što ga okružuje

Internet nas spaja i razdvaja

Pojava interneta i društvenih mreža omogućila je ljudima povezivanje diljem svijeta i olakšala i ubrzala komunikaciju. Elektronički sustavi zamijenili su golube pismošoš, poštanske kočije, poštare i omogućili slici, glasu i riječi putovanje do najudaljenijih krajeva. Prije su ljudi bili usmjereni na svoju okolinu i ograničen broj ljudi koje su poznavali u mjestu stanovanja, školovanja i rada. U tom okruženju tražili su sebi srodne duše, trudili se njegovati međusobne odnose jer su bili dragocjeni i svojim ponašanjem i djelima stvarali sliku o sebi. Danas je čovjekovo okruženje postao cijeli svijet, a život čovjeka pretvara se u videospot kojem se broje *lajkovi* kao potvrda zanimljivosti, popularnosti, a često i lažnih vrijednosti. Vrijeme i trud oko međuljudskih odnosa sve više zamjenjuje vrijeme provedeno na društvenim mrežama, a to je vrijeme koje čovjek provodi sam, ponekad okružen brojnim ljudima, ali isključen iz okoline i spojen s aparatom, ironično obuhvaćen osjećajem da je društveno aktivan i prihvaćen jer, eto, komunicira sa stotinama ljudi umreženih diljem svijeta. S druge strane, čovjek se osjeća usamljenije nego ikad prije. Društvene mreže prate sve aspekte naših života i ne dopuštaju nam da doista budemo sami sa sobom, iako nam je ponekad to uvelike potrebno.

Prema mišljenju integrativne psihoterapeutkinje Nike Medić ... razvoj društvenih mreža i njihova sveopća upotreba u populaciji uvelike mijenja način komunikacije te ima snažan utjecaj na svoje korisnike. Povezivanje s drugim osobama i grupama nikad u povijesti čovječanstva nije bilo tako jednostavno, no nameće se pitanje kvalitete te povezanosti.

Iskrivljena stvarnost

Evo moje tajne. Vrlo je jednostavna: samo se srcem dobro vidi. Bitno je očima nevidljivo, reče lisica malom princu i pouči ga što znači voljeti. Iako su ljudi godinama pronalazili istinu u mudrostima Malog princa, one su u potpunosti neprimjenjive na komunikaciju i odnose ostvarene digitalnim tehnologijama. Za razliku od stvarnih kontakata, u virtualnom okruženju sve je samo vidljivo očima. To bi značilo da nam promiče ono bitno, očima nevidljivo. Iskrenost je temelj ljubavne veze. Nažalost, upravo zbog površnosti koju društvene mreže i aplikacije za upoznavanje razvijaju, ljudi ne daju iskrenu sliku o sebi jer žele biti prihvaćeni – vizualno i karakterni. U virtualnom svijetu gdje su svi savršeni, pojedinac se boji biti nešto manje od toga i zbog toga uljepšava sliku o sebi. Na društvene mreže nitko ne stavlja svoje

najosobnije trenutke, svoje slabosti, svoje manje privlačne osobine. Ono što je vidljivo samo je lažna slika osobe – pomno odabrani snimci, izrežirane životne situacije, uređena scenografija. Tolika izloženost tuđim uspješnim i cvatućim životima potiče pojedinca da se uspoređuje s njima te mijenja sebe. Iako se čini da je stupanje u kontakt s ljudima sličnih interesa i uvjerenja lakše, da je lakše uspostaviti veze s ljudima i poznati širi krug ljudi od primarnog okruženja, nameće se i osjećaj nesigurnosti i nezadovoljstva samim sobom. Prisvojili smo ideju da nas s našim nesavršenostima drugi neće voljeti te smo se uvjerali da to i ne zaslužujemo. S druge strane, produbljivanjem veze s nekim predstavljajući se da smo netko tko nismo, od samog početka gradimo neiskrene temelje te se u takvoj vezi ne može razviti kvalitetno povjerenje. To potvrđuje i anketa provedena među učenicima PŠVP-a u kojoj je većina ispitanika odgovorila da se internetom lakše povezuju s brojnim ljudima, ali njih čak 82 posto odgovorilo je da komunikacija društvenim mrežama negativno utječe na kvalitetu razgovora i povjerenje te da zbog toga ne bi ulazili u ljubavnu vezu preko društvenih mreža.

Psihologinja Nika Medić objašnjava:

Stvarni život i osobine neke osobe mogu biti izmijenjene do neprepoznatljivosti na društvenim mrežama i ukoliko neku osobu poznajemo samo online, dobre su šanse da je u stvarnom životu ne bismo niti prepoznali. Nerealno predstavljanje većinom nastaje nenamjerno, samo kao pokušaj da ispadnemo zanimljiviji, s poželjnim karakteristikama i javlja se kao potreba za prihvaćanjem od drugih. Proces zaljublivanja gotovo uvijek prati idealizacija objekta zaljubljenosti, a puno je lakše idealizirati osobu iz daljine, na ugodnoj udaljenosti koju pružaju društvene mreže. Međutim, istinsku povezanost i pravo upoznavanje moguće je postići tek kada prođe početno razdoblje idealizacije u odnosu. Poznavanje uživo i zajedničko provedeno vrijeme najbrži su put za realno upoznavanje nekoga. Aplikacije za upoznavanje olakšale su uspostavu početnog kontakta, ali su i dobar primjer nerealnog predstavljanja korisnika kao i pokazatelj koliko su se ljudi udaljili u kontaktiranju i pristupanju u stvarnom životu.

Kvalitetni bliski odnosi

Nesumnjivo je da internet pomaže, da je prisutan i potreban te da je neizbježan u današnjem životu. Olakšao je komunikaciju na daljinu, kupovinu, plaćanje računa, naručivanje hrane. Olakšao je i uspostavu početnih faza upoznavanja brojnih ljudi i interakciju s njima. Ipak, osobnost je teško predstaviti online. Osobine čovjeka nisu

slike ni promišljeni i uređivani odgovori na svakodnevna, jednostavna pitanja. Osobine čovjeka opažamo po njegovu držanju, pogledu, intonaciji rečenice, boji glasa, tempu kojim nam govori o naoko nebitnim stvarima, po njegovoj šutnji. Osobine čovjeka otkrivamo i po njegovim slučajnim pogreškama, načinima na koje se obraća drugima, čak i po stavu koji nam ukazuje na njegovu sliku o samome sebi. Da bismo doista poznali takvu osobu, potrebno je druženje u stvarnom, životnom okruženju.

U svojoj psihoterapijskoj praksi primijetila sam kako većina osoba ipak priželjkuje upoznavanje uživo i kritiziraju aplikacije i društvene mreže zbog manjka romantičnog aspekta. Također, osjećaju da ih se objektivizira na taj način. Tako da bih rekla da se pojavom društvenih mreža i aplikacija za upoznavanje samo stvorio dojam da je povezivanje, upoznavanje i zaljublivanje lakše, a u stvarnosti mi se čini kako nam ponestaje povezanosti i bliskosti više nego ikad. Taj trend već ostavlja posljedice na mentalno zdravlje populacije. Da bismo postigli kvalitetu života, nužno je ostvarivanje i održavanje kvalitetnih bliskih odnosa, a doba adolescencije kao razdoblje upoznavanja sebe i drugih idealan je početak za to. U toj dobi često je dovoljno podići pogled s ekrana, osvrnuti se oko sebe i samo reći – bok, navodi psihoterapeutkinja Nika Medić.

Prirodno je i razumljivo da se mladi ljudi raduju upoznavanju svojih vršnjaka, da će se među njima stvoriti i dublje povezanosti čak i ako komuniciraju isključivo preko digitalnih aplikacija, no za stvaranje dubljih, bliskih odnosa potrebno je istinski upoznati osobu. Ljubavne veze online zapravo i nisu ljubavne veze, to je više oblik zabave za mlade, to su prazne priče kojima je potreban iskren i vješt autor da bi postale stvarne. Sad je samo potrebno razmisliti – jesu li mladi doista svjesni s kim se zabavljaju, koje posljedice mogu nastati, znaju li zaštititi sebe i svoju intimu te koliko su realni i poštteni prema drugima, ali i samima sebi. Govorimo li o iskrenoj ljubavi, o njoj još ne znam puno, ali vjerujem da je to divan osjećaj koji raste prema drugome, prema voljenoj osobi, a ne prema sebi. To davanje sebe za drugoga, ta gesta nesebičnosti i naklonosti, osjećaj je ljubavi kojem bismo svi trebali težiti. Sve ostalo bilo bi isprazno.

Ili kako to objašnjava Mali princ:

— Lijepo ste, ali ste prazne — reče im još. — Za vas se ne može umrijeti. Naravno, običan prolaznik mislio bi da vam moja ruža slič. No ona je, sama, važnija no sve vi zajedno jer sam samo nju zalijevao. Jer sam je stavljao pod stakleno zvono. Jer sam je zaklanjao vjetrombranom. Jer sam joj ubijao gusjenice (osim dvije ili tri radi leptira). Jer sam baš nju slušao kako se žali, i hvali, ili čak ponekad kako šuti. Jer je to moja ruža.

Razbijanje predrasuda u modernom društvu

I kissed a girl and I liked it

Piše: **Ako niste prepoznali stihove u naslovu, radi se o pjesmi I kissed a girl, autorice Katy Perry. Pjesma je izašla prije petnaest godina, a današnjim listanjem komentara ostavljenim na spomenutu pjesmu može se vidjeti kako je pjesma utjecala na brojne živote, na živote mladih osoba i onima kojima je bilo potrebno, najviše onima iz LGBTQ+ zajednice**
Mirta Dušević Šlehta, 4.b

Za početak bilo bi dobro definirati što je ljubav, a to je, naravno, izuzetno teško. Mogli bismo se okrenuti pjesničkim citatima, no sama Helen Keller je rekla: *Najbolje i najljepše stvari na ovom svijetu ne mogu se vidjeti, ni čuti, nego se moraju osjetiti srcem.* Tako da pjesnicima ne preostaje ništa više nego samo da koriste riječi, a vi, dragi čitatelji, pokušate osjetiti.

Što se tiče osjećaja koje proživljavamo tijekom ljubavi, možemo se složiti da je osnovana cijela znanost oko kemijskih reakcija koje doživljavamo zbog ljubavi. Ili ljubav doživljavamo zbog kemijskih reakcija? To pitanje ponovno biva ostavljeno za razradu.

veze među istospolnim osobama javljaju tijekom čitave ljudske povijesti. Različite kulture i društva imaju različite poglede na homoseksualnost, tako se homoseksualnost tijekom vremena i među različitim kulturama prihvaćala ili tolerirala, a u drugima je bila stigmatizirana ili čak kažnjavana. Primjerice, u antičkoj Grčkoj homoseksualne veze bile su dio društva, posebno između starijeg muškarca (erastes) i mlađeg muškarca (eromena). S druge strane, u srednjovjekovnoj Europi Crkva je često osuđivala homoseksualnost. Važno je napomenuti da su pojmovi i razumijevanje seksualnosti evoluirali tijekom povijesti te je važno izbjegavati projiciranje modernih pojmova i vrijednosti na prošla vremena.

svojoj vezi s Robertom Carrom, engleskim plemićem.

- Virginia Woolf (1882. – 1941.) i Vita Sackville-West (1892. – 1962.): Virginia Woolf, engleska spisateljica i Vita Sackville-West, engleska pjesnikinja i književna kritičarka, imale su složenu emocionalnu vezu koja je bila izvor inspiracije za roman *Orlando*.
- Alan Turing (1912. – 1954.): britanski matematičar i pionir računalnih znanosti bio je ključna figura tijekom Drugoga svjetskog rata, a smatra se jednim od osnivača moderne računalne znanosti. Nažalost, bio je kažnjen zbog svoje homoseksualnosti prema tadašnjem britanskom zakonu.
- Gertrude Stein (1874. – 1946.) i Alice B. Toklas (1877. – 1967.): američke književnice, Stein i Toklas bile su dugogodišnje partnerice te središnje figure u umjetničkim pariškim krugovima tijekom 20. stoljeća.

Razbijanje predrasuda i stereotipa o ljubavi ključno je za stvaranje inkluzivnog društva u kojem svatko ima pravo na ljubav bez obzira na spol, seksualnu orijentaciju ili identitet. Jedan od ključnih aspekata inkluzivnosti u ljubavi jest razumijevanje i poštovanje različitih oblika ljubavnih veza. Tradicionalni koncepti heteronormativne ljubavi postaju sve manje dominantni, a različite vrste međuljudskih veza, uključujući homoseksualne, biseksualne, panseksualne, postaju sve vidljivije, dobivaju više pažnje nego prije. Ovo širenje horizonta ljubavi doprinosi raznolikosti i bogatstvu međuljudskih odnosa. Kada se različitost u ljubavi slavi i podržava, stvara se otvorenije društvo u kojem svaki pojedinac ima priliku izraziti svoju ljubav bez straha od osude ili diskriminacije. Zaključno, raznolikost i inkluzivnost u ljubavi ključni su elementi modernoga društva. Razbijanje predrasuda o ljubavi, posebno u vezi s LGBTQ+ zajednicom, zahtijeva napore svih nas. Pomoću obrazovanja, otvorenog dijaloga i podrške, možemo stvoriti okruženje koje cijeni i slavi raznolikost u međuljudskim vezama pružajući svima priliku izraziti svoju ljubav na autentičan način. Ili ukratko, kako bi rekla Katy Perry: *I kissed a girl and I liked it!*

Zajedno u različitosti

Raznolikost i inkluzivnost kao važne vrijednosti

U današnjem modernom društvu raznolikost i inkluzivnost postaju sve važnije vrijednosti, posebice kada je riječ o ljubavi i međuljudskim odnosima. Dok se društvo razvija i napreduje, mijenjaju se i tradicionalni obrasci ljubavi. Među ostalim, LGBTQ+ zajednica ima sve veći utjecaj na percepciju i razumijevanje ljubavi i međuljudskih odnosa. Na pitanje o prvom pojavljivanju homoseksualnih veza teško je precizno odgovoriti jer se seksualnost i ljubavne

Svatko ima pravo na ljubav

Iako je teško identificirati specifične homoseksualne parove tijekom povijesti, postoje neki poznati pojedinci koji su se smatrali homoseksualcima ili su imali homoseksualne odnose:

- Leonardo da Vinci (1452. – 1519.): slavni talijanski renesansni umjetnik i izumitelj, poznat po svojim umjetničkim djelima, neki povjesničari spekulirali da je bio homoseksualac.
- James VI. (1567. – 1625.): James VI. Škotski postao je i James I. Engleski, a poznat je po

Školska božićna priredba

Sanjke lete, snijeg svud pada

Piše: **Mirta Dušević Šlehta, 4.b**

Dok velikom dvoranom odzvanjaju zvukovi božićnih pjesama, cijelom školom vlada božićni duh i miris domaćih kolača, palačinki, kokica, slatkiša... U razdoblju od 18. do 22. prosinca mogli ste vidjeti nasmiješena lica koja očekuju zadnje zvono za početak božićnih praznika u petak popodne

Treći su razredi postavili svoje štandove na hodnicima škole na kojima ste mogli vidjeti, osim brojnih slastica, kozmetičkih usluga te gledanja u karte, čak i ručno heklane plišane igračke! No, veliki vrhunac odvio se 22. prosinca 2023. godine Gospodnje kada je u Prirodoslovnoj školi Vladimira Preloga u tijeku bila božićna priredba!

Kada uđete u školsku dvoranu, vidite nizove crvenih božićnih kapica koje nose učenici, bili oni dio publike ili izvođači. Školski bend nestrpljivo čeka započeti sa sviranjem, a zbor s pjevanjem. Sve je započelo govorom ravnatelja, gospodina Zlatka Stića. Ugodnim željama za nadolazeće blagdane i Novu godinu, priredba je počela. Ono, kada pjevač dojuri na božićnim *homemade* saonicama, jednostavno znate da će božićna priredba biti maestralna! Da ne spominjemo odličnog

Grincha koji je podigao atmosferu u publici! Zaraznim božićnim hitovima, pjevači i zbor raspjevali su publiku. No, *uletavanje* profesora u plesnu točku označio je veliki vrhunac kojem se nitko nije mogao nadati! Sve pohvale pjevačima, izvođačima, glazbenicima, medijskoj grupi i svim organizatorima koji su obogatili školsku božićnu priredbu!

Bitno je spomenuti i profesore: pohvale prof. Goranki Lazić na predivnom tekstu i pripremi voditelja, prof. Bernardi Lokner koja je bila glavna i odgovorna za zbor, zatim prof. Ani Kadović koja je s plesačima rasturila koreografiju te zahvale i pohvale prof. Mariju Periću te prof. Mirjam Vukašin koji su prvi put vodili školski bend!

Nizom vrhunskih pjevačkih, plesnih i glumačkih izvedbi svi smo ostali nasmijani i znali smo da dolazi nešto posebno, dolazi vrijeme veselja, radosti, mira i poštovanja, dolazi Božić.

Pjesme i plesa nije nedostajalo

Zločesti Grinch!

Predstava za djecu profesora

Spašavanje svetog Nikole

Svake godine za Svetog Nikolu jedan od razreda naše škole zadužen je za predstavu koju će izvesti pred djecom profesora. Ove godine taj je razred bio 1.b

Piše: **Mirta Dušević Šlehta, 4.b**

Uz pomoć profesorice Lane Rušnov Perić osmislili su i napisali predstavu o spašavanju svetog Nikole kojeg je radi ljubomore oteo Krampus. Predstavu su izveli 6. prosinca 2023. u školskoj kantini. U predstavu su bila uključena i djeca koja su pomogla pronaći svetog Nikolu te su nakon potrage od njega dobili poklone. Uz predstavu su bile ponuđene brojne grickalice i sokovi, a učenice kozmetičkoga smjera naše škole po želji su djeci na lica crtala razne životinje. Učenica 1.b razreda izjavila je: „Meni se jako svidjela predstava zato što je drukčija od tipičnih priča za Božić i svetog Nikolu. Također mi se svidjelo što je sve bilo u božićnom duhu, glumci su nosili božićne pidžame i kapice, a u predstavu su bile uključene božićne pjesme. Publika je bila jako slatka, pohvaljujem ih jer su jako brzo našli tragove koje smo ostavili da ih olakšamo traženje.“ Da bi ova večer bila što ljepša i veselijā pobrinite su se i naše profesorice Kadović, Štruklec i Štampar, ali i učenici njihovih razreda koji su pomogli ukrasiti prostor i zabaviti dječicu.

1.b nakon uspješno odrađene predstave

Božićni sajam 2023.

Malim stvarima do velikih ciljeva

Piše: *Svake godine uz božićno nam vrijeme pristižu osjećaji sreće, ljubavi, brizi... Želimo prikazati pravi čar Božića, daleko od rastrošnosti i pretjeranog blještavila, učiniti sve da izmamimo osmijeh na brojna lica i u brojna srca uvedemo mir i toplinu. To su razlozi zbog kojih su i ove godine učenici trećih razreda organizirali Božićni sajam u našoj školi*

Sajam se održao 21. i 22. prosinca u hodnicima škole. Iako se rezultat mogao vidjeti samo ta dva dana, planiranje i organizacija trajali su puno dulje. Pripremali smo recepte za sva jela koje smo odlučili napraviti, odredili količine namirnica, izrađivali nakit, ukrase, slike, osmislili izgled štanda i cijene. Bilo je tu puno posla i često su bili prisutni nervoza i uzbuđenje.

Svaki je štand pisao svoju priču i stvorio božićnu čaroliju

Kada su napokon stigli dugo iščekivani četvrtak i petak, nastala je magija, kao da smo stvorili božićnu bajku. Svaki štand pisao je svoju priču i svaka je priča bila posebna i širila svoju čaroliju. Na sajmu ste mogli probati razne domaće kolače, palačinke, fritule, lepinje, uštipke, čvarke, stigao nam je čak i dalmatinski pršut. Uz svu tu hranu mogli ste popiti čaj ili kavu te kupiti naušnice, narukvice, cvijeće, otići na manikuru ili neki drugi tretman za

uljepšavanje. Zabava i druženje uz glazbu i ples trajali su satima, a osmijesi na licima roditelja, profesora, prijatelja bili su dokaz da smo uspjeli i ispunili cilj. Zahvalni smo svima koji su nam na bilo koji način pomogli jer ćemo zahvaljujući skupljenom novcu moći lakše financirati maturalno putovanje i pomoći onima kojima je pomoć potrebna. Ovaj nas je sajam naučio da naizgled male stvari mogu dovesti do velikih ciljeva i činiti promjenu pa makar to bio jedan mali osmijeh koji nas je pratio u čarobnim trenutcima predblagdanskoga veselja.

Plakat za Božićni sajam

Dobra atmosfera na štandu 3.c

Sve bi da, da za nju, jednu malu fritulu

Potjera u PŠVP-u

Jedno pitanje odlučilo je tko su pobjednici

Piše: **Vlatka Eržišnik, prof. hrvatskoga jezika** *Kviz općeg znanja pod nazivom Potjera u PŠVP-u održan je 16. siječnja 2024. To je ujedno i prvo međurazredno prvenstvo u našoj školi*

Na kvizu je sudjelovalo 27 timova, a u svakome od njih bila su po četiri učenika. Profesori iz PŠVP-a pripremili su preko 60 pitanja iz raznih područja, od kojih je njih 35 našlo svoje mjesto na kvizu, a kviz je vodio poznati *lovac* iz televizijske emisije *Potjera* – Krešimir Sučević Međeral. Uz *lovca*, u vođenju kviza sudjelovala je i Petra Lypolt, dopredsjednica Hrvatskog kviz saveza, koja je bila zadužena za glazbu i dobru atmosferu tijekom kviza. Prvo su mjesto odnijeli učenici 3.L razreda, istoimene ekipe, a to su: Jakov Munjaković, Nuša Strašek, Nina Lučić i Jan Dolački, s uvjerljiva 34 boda. Nakon prvih 35 pitanja, s ukupna 33 boda, na drugom su se mjestu našle čak tri ekipe – *Andreini klinici*, *Hoodara* i *Batonage*. Odgovorom na zanimljivo pitanje *Koliko je godina ravnatelj Stić ukupno ravnateljem PŠVP-a?* u pripetavanju je odlučeno kako 2. mjesto ipak zauzimaju *Hoodare*, učenici 3.G razreda – Ivan Dominik Korečić, Ivan Pandžić, Dorian Vrančić i Lovro Puljević, koji su naveli točan broj godina. Treće mjesto osvojili su učenici 2.D razreda – Damjan Dominković, Jakov Katanec, Pavao Novina i Ante Pavković, iz ekipe *Andreini klinici*, s drugim najbliže točnim odgovorom, a naveli su samo jednu godinu više. Čak 11 godina manje navela je ekipa *Batonage*, učenici 4.C razreda – Edin Bećiri, Marko Dragaš, Radoslav Ante Gojević i Lovro Jakupović, te su tako osvojili 4. mjesto od ukupno 27 ekipa. Pobjednici su osvojili i vrijedne nagrade: 1. mjesto – četiri karte za kazališnu predstavu, 2. mjesto – četiri karte za kino i 3. mjesto – četiri soka i 1 kg *fornetta* u školskoj kantini. Osim zanimljivih pitanja iz prirodoslovne struke, poput najlakšega metala, kemijskoga elementa koji u prijevodu znači *miris*, sile uzgona, difrakcije svjetlosti, rasporeda tekućina i dr., učenicima je bilo zabavno odgovarati i na pitanja o hrvatskoj glazbi, broju slogova u riječi *cvijet*, ali i ukupnome broju životinja na hrvatskoj i crnogorskoj zastavi, povezujući tako i činjenice o nastanku Republike Hrvatske sa 7. gardijskom brigadom, ali i obnavljajući znanje o zemljopisu Hrvatske i svijeta. Kviz je odličan format za vrednovanje vlastitoga znanja, ali i učenje novih činjenica i podataka, složili su se učenici i profesori!

Veliki interes za obračun s Krešom

Pobjednici su znali odgovor na pitanje koliko je dugo ravnatelj na čelu PŠVP-a

Intervju s Krešimirom Sučevićem Međeralom

Lovac kojeg svi žele izbjeći

Piše: Elena Herceg, 4.d

Nakon uspješno provedenog školskog kviza razgovarali smo s 44-godišnjim Krešimirom Sučevićem Međeralom, zagrebačkim lingvistom i profesorom mađarskoga jezika i književnosti. Posljednjih pet godina ne radi u struci, već se uglavnom bavi kvizovima

Da vam je netko prije desetak godina rekao da će jedna od najgledanijih televizijskih emisija biti dnevna kviz-emisija u kojoj natjecatelji pokušavaju pobijediti kviz-majstora (iako to uspijevaju u manje od 30 posto slučajeva), proglasili bi vas ludim. No, upravo se *Potjera* (koja se emitira već 11. sezonu) redovno nalazi na popisu najgledanijih emisija na televiziji, a procjena je da ju dnevno gleda oko 350 tisuća ljudi.

Osim izvrsnog koncepta i dinamike kviza sigurno su za tako dobar rezultat zaslužni *lovci* koji pokušavaju spriječiti natjecatelje da kući odnesu novac. Osim što pokazuju veliko znanje, iz emisije u emisiju možemo gledati kako *lovci* (svaki na svoj način) duhovitim dosjetkama te odličnom međuigrom s voditeljem i natjecateljima drže emisiju u neizvjesnosti. Prije su najveće televizijske zvijezde bili voditelji dnevnih vijesti i određenih magazin-emisija, ali trenutno su na HRT-u najpoznatija televizijska lica upravo *lovci* – nema kućanstva u Hrvatskoj koje neće na ulici prepoznati Deana, Moranu, Mladena i našeg sugovornika – Krešu.

A upravo Krešo među natjecateljima kotira kao *lovac* kojeg svi žele izbjeći. I tko bi im zamjerio?! Prema statistikama Krešo ima uspješnost pobjede od sjajnih 83 posto. Odnosno, otprilike tek svaka 5. ekipa koja sjedne preko puta Kreše može očekivati da će ići kući pjevajući. Iako su neki Krešu upoznali tek preko *Potjere* (ili jednako uspješne *Superpotjere*), mnogi ga se sjećaju kao uspješnog natjecatelja iz kvizova *Diplomac*, *Izazov* ili pak kao suvoditelja u RTL-ovu kvizu *Tog se nitko nije sjetio* gdje je iz glave izbacivao činjenice kao da ispred sebe ima enciklopediju općeg znanja.

Zašto ste baš upisali Filozofski fakultet? Je li Vam žao što ne radite u struci?

Što se tiče mog odabira fakulteta, oduvijek sam naginjao društvenim znanostima, jezicima, zemljopisu... te su me stvari uvijek više zanimale. Slabiji sam bio, možda je ružno reći s obzirom na to da sam u prirodoslovnoj školi, u prirodoslovnim predmetima. Tako da je bilo logično kada sam završio klasičnu gimnaziju, u kojoj se nudilo puno različitih jezika od kojih sam ja učio desetak, što

Krešo i Elena u razgovoru ugodnom

klasičnih, što ovih danas postojećih, da je lingvistika bila moj izbor. Mađarski mi je bio intrigantan jer je također bio jedan od jezika koji sam učio u srednjoj i činio mi se zanimljivim. Nije toliko težak koliko je drukčiji, neću reći da je lijep, nije milozvučan, ali ono, tu smo, blizu su nam, imali smo dugu zajedničku povijest i jako malo ljudi zna mađarski. I tako sam ja završio na studiju mađarskoga jezika i nisam požalio, iako se realno s time danas ne može baš previše postići. U Hrvatskoj je značajna mađarska manjina i hugaristi su najčešće mađarskoga podrijetla.

Vi ste se zato pronašli u kvizaškom svijetu. Zanima nas kako je započeo taj put. Kako ste se zainteresirali za kvizove?

U mojoj obitelji kvizovi su se redovno gledali, svaki četvrtak navečer bila je *Kviskoteka* i kada su moji gledali, gledao sam i ja s njima, onako... iz fore. Naravno, kad sam bio klinac nisam znao puno toga, međutim, 1995./96. kada sam bio drugi, treći srednje, shvatio sam da zapravo puno toga već znam. Nakon toga ukinuli su *Kviskoteku* te se pojavio kviz *Diplomac* na Hrvatskoj televiziji i ja sam se tada prijavio. Taman sam bio *friško* punoljetan i uspio sam doći do finala u kojem sam izgubio od Mirka Miočića i tada je zapravo počeo moj pravi kvizaški proboj.

Jeste li sudjelovali samo u televizijskim ili i na pub-kvizovima?

Pub-kvizovi u Zagrebu pojavili su se tek desetak godina kasnije, u početku u samo jednom kafiću. Bio sam jedan od prvih uključenih u takvo nešto. U početku smo bili stvarno ograničeni na jedno mjesto u gradu, bilo smo kao neka sekta... u jednom dvorištu u Ilici, idemo po nekim *štengama*, lijevo pa desno kroz podrum i tavane... Ljudi bi inače petkom izlazili van i opijali se, a mi smo igrali kviz. Mislim, i mi smo se napili za to vrijeme, naravno. No prije desetak godina eksplodirala popularnost kvizova, pogotovo nakon Covid-19. Kafići su bili željni gostiju i shvatili su da na taj način mogu jednostavno privući ljude, a i *Potjera* je tome dosta doprinijela. Naime, *Potjera* je zaista jedan fenomen. Bilo je i prije takvih dnevnih kvizova, ali ona je nešto posebno.

Od natjecatelja do lovca

Kako ste došli do *Potjere*, odnosno kako ste postali lovac?

Ja sam se prvobitno prijavio na *Potjeru* kao natjecatelj, međutim baš se u to vrijeme Mirko Miočić razbolio, imao je problema s dijabetesom pa je trebao otići na bolovanje. Rekli su mi da razmišljaju o tome da me ne zovu kao natjecatelja, već kao lovca. Odradio sam testiranja, prošao ih i tako je to započelo.

Sve je počelo s Kviskotekom

Kako su izgledala ta testiranja?

Testirali su me nizom raznih pitanja sličnih onima koje vidimo u samoj emisiji. Pretpostavljam da to i jesu pitanja iz prijašnjih epizoda koja su nekad bila odigrana. Naravno, najprije sam bio na probi u studiju s natjecateljima da vidim kako i taj dio funkcionira.

Koji su najveći izazovi s kojima se suočavate kao lovac u *Potjeri*?

Izazovi su uvijek vrijeme, brzina, prisjećanje informacija, te socijalizacija u studiju. To je meni predstavljalo veliku prepreku. U emisiji mora postojati *small talk*, a ja baš nisam društven. Nisam osoba koja će sjediti s nekim u vlaku u kupeu i pokrenuti razgovor. Ne želim razgovarati. Pustite me. Ja bih se zatvorio u sebe i to je to, a u emisiji vi morate biti nekakav *showman*. Zato je meni u uvodnim razgovorima s natjecateljima važno postoji li nešto za što se mogu uhvatiti, nadovezati, o čemu se može razviti neka priča.

Nije moguće da to ne znaš

Možete li podijeliti neku zabavnu priču ili anegdotu koja se dogodila u emisiji ili iza kamera?

Postoji jedna priča koju uvijek govorim, a to je da se i nama također dogode pogreške. Ljudi kažu: *Pa nije moguće da to ne znaš...* Stvar

je u tome da se ponekad neke stvari u glavi *pošemere* na putu od mozga do usta pa kada zapravo kažem odgovor, dođe do *petljanca*. Bilo je tako jednom pitanje: *Pedro Cabral, portugalski pomorac, prvi je doplovio do obale koje zemlje?* U tom trenutku ja sam znao da je odgovor Brazil. Počnem izgovarati odgovor, ali na svoj vlastiti užas čujem sebe kako iz mojih usta izlazi riječ Portugal. No, smiješna stvar je ta percepcija vremena. Dok gledam neku epizodu *Potjere*, začudim se kada vidim koliko sam zapravo brzo odgovorio na neko pitanje. U tom trenutku, kada odgovaram na pitanje, vrijeme kao da se uspori. Imam osjećaj da sam jako puno vremena potrošio na odgovor, a u stvarnosti mi treba samo nekoliko sekundi. Tada mi to stvara veliki adrenalinski pritisak, ali i dalje mi je draže da se bavim time nego da po dozu adrenalina idem na *bungee jumping*.

Je li *Superpotjera* zahtjevnija ili je manje stresna od uobičajene epizode *Potjere*?

Superpotjera je na steroidima. Nama je odlično, doživljavamo to kao neku našu *stand-up* komediju. Natjecatelji su tu zapravo u drugom planu, a primaran je interni okršaj među lovcima. Odlično smo uigrani. Sven, koji je došao iz jedne druge priče, također se izvrsno uklopio. Baš se veselim tim snimanjima iako su samo dva puta godišnje. Imaju neku posebnu atmosferu.

Spremate li se za kvizove, radite li baš na prikupljanju dodatnih znanja ili imate možda neke mentalne pripreme?

Odgovor je ne. Nikad to nisam doživljavao toliko ozbiljno. Dođem tamo i ako prođe, prođe. Osim toga, ja se dovoljno dugo bavim kvizovima i uvijek nešto radim u vezi s tim tako da mi ne treba nekakva posebna priprema u kojoj ću ja podizati razinu svoje spremnosti. Kvizaški je mozak zanimljiv. Nije to sport, ali i da se bavite nekim fizičkim sportom, također biste bili *u formi* i mogli biste se suočiti s izazovima bez problema. Meni je olakotna okolnost to što sam po prirodi znatiželjna osoba i stalno si postavljam nekakva pitanja. Svako malo pretražujem informacije na internetu. Naravno, postoje stvari koje me ne zanimaju, primjerice filmovi. U filmu sam loš, ali sigurno se sad neću prisiliti da gledam stotine filmova. Ne, mene to ne zanima, nemam motivaciju za to. Sve je to poprilično individualno i motivacija je jako intrinzična.

Mislite li da je važno da se više mladih uključi u kvizove i na koji biste ih način potaknuli?

Kao što sam rekao, to je stvar osobnoga stava i pristupa životu. Ako ste znatiželjni i zanimaju vas stvari, kvizovi će vas naći. Ali ako ste *balvan*, onda jednostavno nema šanse da u tom aspektu napredujete. Mislím, neke ćete stvari morati odraditi tijekom školovanja, ali druge vas stvari jednostavno neće zanimati. Iskustveno mogu reći da sam puno toga korisnoga naučio sudjelujući na kvizovima. Dogodilo mi se baš jednom da sam na kvizu prvi put čuo neku informaciju, a onda sam tu istu informaciju ponovno čuo nekoliko dana kasnije. Nevjerojatno mi je bilo da do toga kviza za nju nikad nisam čuo, a onda ju čujem više puta u kratkom periodu. Uvijek su mi bile zanimljive stvari koje nisam ni znao da sam zapamtio i onda se pojavi pitanje na kvizu na koje ja znam odgovor, a ne znam otkud sam ga izvukao. Jedno se baš dogodilo da se tražila formula za računanje površine stošca. U mojoj su ekipi bili bivši učenici V. gimnazije i MIOC-a. Računam da oni znaju jer ipak su završili matematičke gimnazije. Kad ono, ne znaju. I meni odjednom dođe nekako da je $\frac{1}{3}r^2\pi$ točna formula. Na kraju sam bio u pravu. Meni matematika stvarno nikad nije bila jača strana, stvarno mi nije bilo jasno kako sam se toga sjetio. Takvi trenutci izazovu baš intenzivan osjećaj zadovoljstva. Kao, ipak nisam bezveze to zapamtio. Imam osjećaj da ljudi smatraju da pamtim gomilu nepotrebnih informacija. Zaista se ne trudim pamtití, to je nekakvo mentalno smeće, ali to se smeće u nekom trenutku pokaže korisnim. Uživam u tome maksimalno. Tko god da ima ambicija, neće požaliti ako se upusti u kvizaške vode.

Intervju s Petrom Lypolt

Upali mozak i razmišljaj

Piše: **Važnu ulogu u organizaciji događaja poput školskoga kviza imaju ljudi koji se pobrinu da pitanja budu dovoljno izazovna i usklađena s dobi i znanjem natjecatelja**
Elena Herceg, 4.d

Pričali smo s Petrom Lypolt, dopredsjednicom Hrvatskog kviz saveza. Ona je zaslužna za organizaciju svih kvizova koji vam padaju na pamet. Završila je studij povijesti i geografije te nakon toga MBA na Ekonomskom fakultetu. U svijet kvizova ušla je zapravo svojim sudjelovanjem, a 2016. godine službeno postaje dijelom Saveza.

Gdje nalazite inspiraciju za pitanja?

Apsolutno svugdje, u razgovoru s ljudima, čitajući knjige, članke, pun mi je mobitel *screenshotova* tekstova i ideja za pitanja. Kad god čujem nešto što bih mogla iskoristiti, odmah zapišem i počnem razmišljati o tome.

Suradujete li inače sa školama i planirate li unaprijediti tu suradnju da bi se kviz integrirao u obrazovni sustav?

Aktivno radimo na tome, prošle smo godine organizirali Srednjoškolski kviz kup Zagreba, na jesen smo organizirali Srednjoškolski kviz kup Velike Gorice i sad je ponovno u pripremi Srednjoškolski kviz kup Zagreba i očekujemo veliki odaziv. Drago nam je uvijek prisustvovati ovakvim zanimljivim događajima.

Kako vi kao Savez uključujete i profesore škola u kvizove?

Dakle ključna stvar kod kviza je osmišljavanje pitanja. Klasični ispiti koje imate u školama nisu postavljeni na isti način kao i prava kvizaška pitanja. Kod kvizaških pitanja važno je da ona imaju smisla i da sadrže dobar *hint*. S drugog te

fronta usmjerava prema pravome odgovoru. Naravno ni te *hintove* ne možete razumjeti ako nemate znanje. Mora postojati nekakva širina i primjena informacija da biste znali točno odgovoriti.

Koja je po vašem mišljenju uloga kviza u razvoju kritičkog razmišljanja i nadograđivanju znanja?

Mislim da je kviz za to jako dobar, ma izvrstan, zapravo. Svako to pitanje osmišljeno je tako da te natjera da ga protumačiš na više različitih načina i da stvarno upališ mozak i razmišljaš. Treba uvijek reći, i kada ne znate odgovor na pitanje, pogotovo ako se ekipno natječete, što mislite, nemojte šutjeti jer možda upravo nešto što kažete može navesti nekog iz vaše ekipe na točan odgovor te tako zajednički možete puno toga postići. Kviz tjera na razmišljanje, kreativnost, suradnju... divna stvar.

Koji su vaši ciljevi za budućnost, kakve projekte imate u planu?

Promičemo kviz na apsolutno svim područjima, jedno od njih je ovo što smo razgovarali, uključivanje srednjih škola, ali osim tog radimo i tematske kvizove. Dakle, uz kvizove općeg znanja postoje individualni tematski kvizovi. Primjerice, uskoro će biti organizirani kvizovi na temu sporta i povijesti na koje se ljudi koji možda nemaju tim mogu prijaviti sami. Naravno, postoje i ekipni tematski kvizovi. Neki ne vole dolaziti na opće kvizove, ljudi imaju različite interese. Neki vole samo glazbu ili samo povijest ili neko određeno područje pa se trudimo omogućiti da ljudi imaju priliku odigrati baš ono što

žele. Na taj način širimo kvizašku publiku.

Kako Hrvatski kvizaški savez potiče raznolikost i inkluzivnost u svojim aktivnostima i među tom spomenutom publikom?

Imamo izrazito pozitivne rezultate na kvizovima. Na početku uopće nije bilo žena, stvarno nas je bilo jako, jako malo. To je bilo nekakvo muško društvo i onda smo organizirali prvenstvo države u mješovitim parovima. Na početku je to izgledalo tako da su kvizaši samo dovlačili tamo sestre, prijateljice da sjede tamo da se zadovolji taj uvjet, a oni su u pravilu sami onda rješavali kviz. Sada je priča drukčija, sada imamo navalu. Pokušavamo surađivati sa srednjim školama da uključimo i što više mladih. To je dobra stvar kod kviza, on nema ograničenja. Svatko može igrati kviz, svatko može doći. Na našim kvizovima zbilja ima sudionika od petnaestak godina, a ima ih i od preko 60. Provodimo malu anketu u kojoj kvizaši moraju zaokružiti ako imaju manje od 25 ili više od 65 godina. Vodimo tu statistiku, ali to je i dobar način da potaknemo i istaknemo te posebne natjecatelje.

Osim kafića i barova, organizirate li vi kao Savez nekakva okupljanja i vlastite kvizove?

Svake godine u studenom organiziramo ekipno državno prvenstvo. Dolaze nam ekipe iz cijele Hrvatske. Ove smo godine imali 80 ekipa, dakle, sudjelovalo je više od 400 kvizaša. To je bilo u sklopu Interlibera i to je najveće okupljanje kvizaša, gdje se na jednome mjestu pet sati igra kviz i onda se zna tko je najbolji. Traje od 15h do 20h, pravi jednodnevni izlet. Također imamo i prvenstvo u parovima koje sam spomenula, to bude uglavnom u travnju. Od velikih prvenstava imamo još i pojedinačno svjetsko prvenstvo u kojem se jedan kviz igra u cijelome svijetu. Dakle, svi na isti dan u isto vrijeme igraju isti kviz, kao što se i mature pišu, samo što je ovo na svjetskoj razini. Ubrzo ćemo još imati i prvenstvo Zagreba gdje će sistem biti sljedeći: svaki kafić predstavljat će jedna ekipa. Jednostavno se mora paziti na kapacitet, nažalost, ne mogu svi sudjelovati. Postoji opcija natjecanja za rang listu, ti kvizaši igraju i skupljaju bodove cijelu godinu, ne shvaćaju to olako.

Krešo, Elena i Petra Lypolt, dopredsjednica Hrvatskog kviz saveza

Debatni klub

Od kože do osmoze

Piše:
Marta Špoler Čanić, 3.c

U mnogim srednjim školama u Hrvatskoj postoje Debatni klubovi poput našeg. Osnovni im je cilj, kao i nama, privući što više mladih srednjoškolaca i uvesti ih u zanimljiv svijet debatiranja. Neki bi rekli nije sve za svakoga, ali debata će sve zadiviti. Tijekom debate, osim što se stvara kritičko mišljenje, mnogo se toga i nauči. Svaka kvalitetna debata traži da se prije nje dobro istraži o zadanoj temi čime se otvaraju nova znanja i ideje o stvarno različitim područjima

Prije nego što zaronimo dublje u svijet debatiranja, sigurno se pitate - što je to uopće debata? Debata je verbalni sukob stavova između dvije strane od kojih svaka zastupa ili afirmacijsko ili negacijsko stajalište o zadanoj temi. Svaka strana ima po tri govornika kojima je u cilju uvjeriti protivnika i sudca da je ono što on tvrdi ispravno i točno. Bit je debate stati iza određenog mišljenja te ga zastupati. Na taj se način razvija kritičko mišljenje i pogled s različitih stavova na određenu temu, što je veoma korisno za daljnji život, kao i govorne vještine koje uvijek dobro dođu u bilo kojim životnim situacijama.

Najbolji od najboljih

Debatni klub naše škole već dugi niz godina sudjeluje u mnogobrojnim turnirima u organizaciji Hrvatskog debatnog društva. Na debatnim turnirima sudjeluju tročlani timovi. Svaka osoba u timu jednako je važna i svaki govor jednako je bitan i utjecajan. U proteklih godinu dana sudjelovali smo na:

- WS Openu (natjecanju za učenike koji debatiraju dulje od godinu dana) koje se održalo u X. gimnaziji u Zagrebu te na kojemu se istaknula Sara Polašek iz tima Kamen koja je odnijela 4. mjesto kao zasebna govornica

- županijskom natjecanju 2023., koje se također održalo u X. gimnaziji, na kojemu su sudjelovala čak 3 naša tima i svi su zbilja izvanredno debatirali

- Newb-u (natjecanju za nove članove) koje se održalo ove godine u našoj školi gdje su po prvi puta debatirali naši novopridošli članovi

- Križanićeva Open koje se održalo u II. Gimnaziji; ovo je natjecanje bilo dosta izazovno jer su se naši debitanti bez ikakve pripreme morali suočiti sa zadanom temom i obraniti svoju stranu

- međunarodnom turniru *Winter holidays Open* na kojemu su članovi našeg kluba radili kao volonteri te su se pobliže upoznali s pozadinom organizacije debatnih turnira i stekli mnogo novih debatnih iskustava.

Za natjecanja se nije teško spremiti uz izvrsne voditelje Paula Rinčića i Elenu Miklečić,

Natjecatelji Debatnoga kluba

naše bivše učenike koji su se uz školu duboko posvetili debatiranju i u njemu bili veoma uspješni. Također, tu je i Iva Ignjačić, jedna od voditeljica kluba.

Na turnirima, osim što debatirate, imate priliku i upoznati različite ljude iz čitave Hrvatske. Većina ljudi s kojima se upoznate na debati zanimljive su i inspirativne osobe s kojima se stvore dugoročna prijateljstva. Primijetit ćete da ćete s prijateljima koje steknete debatirajući često u svakodnevici

voditi zanimljive razgovore koji će vas, osim što će vam se urezati u sjećanje, poprilično i zabaviti.

Naši su članovi tijekom ljeta sudjelovali na debatnome kampu u Osijeku koji je trajao od 12. do 18. kolovoza. S kampa su se svi vratili s novim debatnim znanjima i vještinama te nezaboravnim uspomena i doživljajima.

Debatirati je lako, zato dođi i nauči kako! Zapamti, nikada nije kasno postati debitant!

Posjet INES skupine

Uzorna škola

Prirodoslovnu školu Vladimira Preloga posjetila je INES radna skupina koja je boravila u Zagrebu od 17. do 19. listopada 2023.

Piše:
Katarina Baković, 3.c

INES skupina je radna skupina OECD-a (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj) koja se bavi indikatorima u obrazovnim sustavima. Prvi put zemlja domaćin sastanka bila je Hrvatska. S više od 50 delegata iz cijeloga svijeta raspravljalo se o prikupljanju podataka o karakteristikama škola, podacima vezanim uz pravednost u obrazovanju, ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, manjku nastavnika, financiranju u obrazovanju i školarinama. Sastanak je otvorio ministar znanosti i obrazovanja prof. dr. sc. Radovan Fuchs, a prezentaciju o hrvatskome obrazovnom sustavu održala je državna tajnica doc. dr. sc. Iva Ivanković.

Tijekom posjeta radne skupine, naši su učenici predstavili programe naše škole i praktični rad u laboratorijima fizike, kemije i biologije te u kozmetičkome salonu. Vrata učionica bila su otvorena, a izaslanici su mogli slobodno promatrati rad učenika i nastavnika. Ne sumnjamo da su naši učenici i nastavnici pokazali našu školu u najboljem mogućem svjetlu!

Zanimljivih stvari ima u tom PŠVP-u

Naši dragi tehničari

Početak i kraj svakoga pokusa

Piše: *Naša se škola ističe kao izuzetna zbog svoje posebne nastave u laboratorijima, što je rijetkost među srednjim školama u Zagrebu i Hrvatskoj*
Elena Herceg, 4.d

Laboratorijska nastava predstavlja neizostavan dio našega srednjoškolskog obrazovanja. Opremljenost naših laboratorija omogućava nam da budemo domaćini različitih natjecanja iz kemije. Najviše vremena u tim prostorima provode učenici smjera kemijski tehničar. Svake godine susreću se s različitim područjima kemije, izvodeći praktične u laboratorijima. No, iza svakog uspješnog eksperimenta stoje nezamjenjivi laboratorijski tehničari: Ivanka Pavlic, Vesna Barlek, Franc Pogačar i Luka Javor. Oni su ti koji teško rade da bi sve kemikalije, pribor i posuđe bili spremni za nastavu. U srcu naše prirodoslovne škole, tehničari predstavljaju osobe čija uloga nadmašuje naše svakodnevne spoznaje. Oni su ključni za nesmetano provođenje svih vježbi, gradeći temelje bez kojih bi se svijet kemije urušio. Oni su poput neumornih arhitekata našeg školskog laboratorijskog okruženja, početak i kraj svakog našeg pokusa, oni svakoga dana dolaze prije nas i ostaju nakon

nas u školi brinući se da sve bude ne samo spremno, već i besprijekorno organizirano. Njihova uloga seže izvan pripreme materijala: moraju usklađeno surađivati sa svim profesorima kemije, suočavajući se s izazovima koje ta suradnja ponekad nosi.

Predanost s osmijehom na licu

S osmijehom na licima čine vrijeme provedeno u školi podnošljivijim. Možda se ne ističu u prvom planu, ali bez njih ništa ne bi bilo moguće. Svojom predanošću, tehničari ne samo da održavaju, već i obogaćuju svakodnevno iskustvo učenja. Svi učenici duguju im veliku zahvalnost jer njihova posvećenost i trud čine mogućim istraživanje čarolije kemije na način na koji to činimo danas. Njihova uloga ne samo da čini našu školu posebnom, već i omogućuje svakome od nas da zavoli svijet kemije i razvija svoje vještine. Upravo iz tih, i još mnogih razloga, naši su tehničari nezamjenjivo bogatstvo, treba ih itekako cijeniti.

Francu je jubilarnih 30 godina otkad je u našoj školi, a Luka je s nama tri godine

Svečana podjela

Prolazak kroz vrata budućnosti

Piše: *Došao je i taj dan, 29. lipnja, dan nakon zadnje mature, dan nakon mature iz matematike.*
Iva Lipovac, bivša urednica Labosa *Došao je i taj dan, dan kada smo svečano dobili naše svjedodžbe, dan kada smo dobili svečanu potvrdu za sav naš uloženi trud*

Svečana podjela svjedodžbi bila je više od ceremonije; bila je posljednji čin u izuzetnom kazališnom komadu koji smo zajedno igrali četiri nevjerojatne godine. Bio je to trenutak kada smo, obučeni u svečane toge, s kopicama i šalovima, stupili na pozornicu života, noseći sa sobom ne samo ocjene već i bogatstvo iskustava i znanja koje smo stekli.

Dok sjedimo u prepoznatljivoj školskoj dvorani, srce nam kuca brže od očekivanoga. Sjećanja na školske klupe, profesore koji su nas vodili kroz labirinte znanja i prijatelje s kojima smo dijelili smijeh, suze i uspjehe, sada se vrte našim glavama. Gledamo oko sebe i vidimo lica s kojima smo dijelili svjetla i sjene srednjoškolskog razdoblja, svi skupa čekajući da počne podjela.

U toj svečanoj atmosferi, dvorana je bila preplavljena uzbuđenjem i emocijama. Svaki red sjedala bio je ispunjen obiteljima, prijateljima i profesorima koji su nas podržavali tijekom našeg prirodoslovnog putovanja. Bio je tamo i naš ravnatelj, spreman predati svakome od nas ključeve naše budućnosti.

Emocije su bile pomiješane, a osjećaj ponosa miješao se s dozom nostalgije. Pogledi na roditelje bili su puni radosti i ljubavi jer su prepoznali sve napore i odricanja koja su pratila ovu četverogodišnju avanturu. U očima nastavnika vidjeli smo ponos zbog napretka i razvoja koji smo pokazali. Svi ti pogledi susreću se u trenutku kada svaka svjedodžba postaje ne samo rezultat školskog uspjeha, već i priče o rastu, učenju i

neizmjenjnim iskustvima koja smo stekli.

Početak novoga poglavlja

Koraci prema pozornici bili su koraci prema svršetku srednje škole i početku novog poglavlja. Drhtavim rukama prihvatili smo svjedodžbe, tihe papire koji su nosili teret naših uspjeha, ali i entuzijazam koji će nas voditi u životu.

Kada smo se rukovali s ravnateljem, osjetili smo toplinu u njegovim riječima. Pogled u očima roditelja bio je mješavina ponosa, ljubavi i malo tuge. Tuge zbog oproštaja od te četiri godine, ali i sreće zbog onoga što smo postigli i što sada nosimo u sebi.

Učitelji, ti vodiči u laboratorijskim eksperimentima i izazovima, gledali su nas s dozom nostalgije i radosti. Svaka njihova riječ, svaki podvig koji smo zajedno prošli, postao je neizbrisiv pečat u našim sjećanjima.

Dok smo izlazili iz dvorane, osjećali smo se kao diplomirani znanstvenici, spremni za svoje vlastite životne eksperimente. Svečana podjela svjedodžbi bila je ne samo kraj srednje prirodoslovne škole, već i početak nečega novoga, nečega što ćemo oblikovati vlastitim ambicijama i strašću.

Svečana podjela svjedodžbi bila je kraj jednog razdoblja, ali i početak nevjerojatne avanture koja će oblikovati naše buduće priče. Kao prirodoslovci kročili smo izvan granica školskih učionica spremni otkriti tajanstvene staze znanja koje leže pred nama.

Uspomena sa školskih hodnika

Vrijeme je za rastanak

16. Grand Prix Chimique

Kreativna kemija u Prelogu

Piše:
Mia Torbarina, 4.d

Grand Prix Chimique (GPCh) međunarodno je natjecanje iz kemije koje se organizira svake dvije godine za učenike srednjih strukovnih škola kemijskog usmjerenja i pripravnike, s ciljem promicanja međunarodnih kontakata u kemiji. Namijenjen je poticanju aktivnosti učenika zainteresiranih za kemiju samostalnim i kreativnim rješavanjem kemijskih laboratorijskih problema

Mladi kemičari iz deset zemalja ove su godine pokazali svoje praktično znanje u prostorima Prirodoslovne škole Vladimira Preloga, bivše škole predstavnik Hrvatske Bartola Kadića i Luke Končara, danas bruća studija kemije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Svaku zemlju predstavljaju dva natjecatelja s mentorima i jednim ekspertom, koji je i član Prosudbenog povjerenstva. Natjecanje se, s predavanjima i predstavljajima, održavalo od 24. do 29. rujna 2023. godine, a natjecatelji su svoj zadatak radili puna dva dana, od čega osam sati u laboratoriju. Ocjenjivalo se sve, od tehnike rada pa do čistote sintetiziranog spoja, a ove godine područje rada bila je mehanokemija. Veliki trud organizatora vidio se na svakome koraku, a posebno naših kemičara koji su tih dana napravili *lavovski posao* te se pobrinuli da sve savršeno funkcionira!

Sve pohvale organizatorima

Prije početka samoga natjecanja, natjecatelji su na svečanom otvorenju

predstavili sebe i svoje škole, a kasnije su se sa svojim mentorima i ekspertima prošetali hodnicima Preloga u pratnji vodiča, učenika škole, a i razgledali školske laboratorije kemije, fizike i biologije. Na hodnicima su bili izloženi plakati o zemljama sudionika natjecanja (Austrija, Češka, Italija, Mađarska, Njemačka, Slovačka, Slovenija, Srbija, Švicarska i Hrvatska) koje su sudionici rado pregledali, a posjetitelje je posebno oduševio naš botanički vrt i životinje (paličnjaci i papigice). Osim mentora i eksperata, škola je imala čast ugostiti i jednog od idejnih kreatora GPCh-a, Alfreda Mathisa, koji je istaknuo i pohvalio pozitivne promjene u opremljenosti i uređenju škole i laboratorija u odnosu na 2007. kada je u Zagrebu prošli put održano ovo natjecanje. Suvremenost i mnogobrojnost labosa u odnosu na svoju zemlju istaknuli su i Slovaci, a Talijanima je poseban dojam ostavilo šaroliko uređenje škole i provođenje nastave u botaničkom vrtu. Međutim, natjecatelji iz zemalja sa suvremenije opremljenim laboratorijima, poput Švicarske i Slovenije, u razgledavanju labosa nisu prepoznavali sve tradicionalnije aparature i instrumente (Švicarci su komentirali lakmus papire jer su naučeni na suvremenije metode).

Prednosti mehanokemije – tema ovogodišnjeg natjecanja

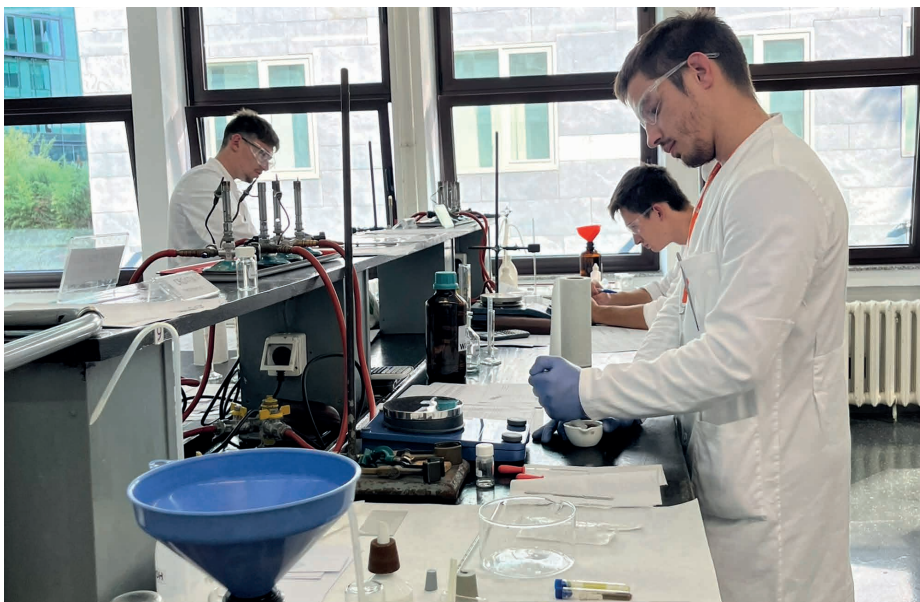
Poslije razgledavanja, slijedio je posjet odjelu kemije na PMF-u u Zagrebu gdje su poslušali predavanje profesora o ekološkim prednostima mehanokemije u odnosu na kemiju otopinama te time dobili uvid u temu ovogodišnjeg natjecanja, a kasnije i kratki razgled Zagreba. Međutim, pripremiti se za natjecanje bilo je moguće uglavnom samo praktičnim radom jer se teorija nije ocjenjivala već samo motoričke sposobnosti i preciznost kandidata. Predstavnik Hrvatske Bartol Kadić pohvalio je program kemijskog tehničara u PŠVP-u ističući da ga je opsežan rad u laboratorijima uz naše profesore odlično pripremio za ovakvo natjecanje u odnosu na natjecatelje Srbije koji po svojem programu nemaju toliko praktičnog rada u laboratorijima. Pri početku natjecanja, kandidati su dobili upute s teorijskim objašnjenjima, a njihov rad strogo su nadzirali i ocjenjivali mentori i eksperti. Zasluženu pauzu za obrok proveli su u maloj sportskoj dvorani koju su učenici Ugostiteljsko-turističkog učilišta u Zagrebu pretvorili u ugodan restoran. Svaki dan, posjetiteljima je u ponudi bio novi *meni*, a organizaciju

Svečano otvorenje natjecanja

Sudionici:

Josef Fecske (Slovakia)
Peter Mitana (Slovakia)
Amadej Kramar (Slovenia)
Gaja Siničić Rodeš (Slovenia)
Teodora Vidaković (Serbia)
Luka Šuvaković (Serbia)
Hyner Martikan (Czechia)
Radek Jíša (Czechia)
Elena Gehringer (Germany)
Tay-Son Dinh (Germany)
Damiano Frei (Austria)
Jakob Primosch (Austria)
Kira Niké Altsach (Hungary)
Szabolcs Dankó (Hungary)
Niang Marieme Rakmmet (Italy)
Valerio Leonardi (Italy)
David Surdez (Switzerland)
Sebastien Grand (Switzerland)
Luka Lončar (Croatia)
Bartol Kadić (Croatia)

Mentori:

Alena Olekova (Slovakia)
Boštjan Denac (Slovakia)
Melita Miklavčič (Slovenia)
Slavica Čalić (Serbia)
Katarina Terzin (Serbia)
Zdenek Bureš (Czechia)
Gabriele Glaser-Wuttke (Germany)
Franc Berktold (Austria)
Rudolf Sams (Austria)
Katalin Nagy (Hungary)
Sandro Vuk (Croatia)

Eksperti:

Martina Ganovska (Slovakia)
Irena Drofenik (Slovenia)
Irena Novaković (Serbia)
Josef Janků (Czechia)
Rolf Huber (Germany)
Martin Wiedemair (Austria)
Richárd Gábor Fandel (Hungary)
Alessandra Peretto (Italy)
Nenad Judaš (Croatia)
Alfred Mathis (France), co-founder

Organizacijski tim:

Zlatko Stić, Violeta Jazbec, Gordana Majstorović, Nina Mihoci, Dubravka Kardum, Goranka Lazić, Nevenka Krfovec, Dijana Štruklec, Ana Koletić, Anka Razum, Mario Perić, Ana Kadović, Bernarda Lokner, Henrieta Barbarić, Lana Rušnov Perić, Andrea Pongrac, Ana Listeš, Vedran Vulić, Valentina Kukas, Sanja Alispahić, Marija Grđan, Luka Javor, Ivanka Pavlic, Vesna Barlek, Franc Pogačar, Antonio Magnabosco, Vinko Nemeč, Nikolina Beljan, Ivan Nemet, Ivan Raič

Cjelodnevni rad u laboratorijima

smještaja i obroka pohvalili su i slovenski mentori. Pri završetku natjecanja organiziran je jednodnevni izlet u Karlovac s vodičem, gdje su imali priliku razgledati muzej Nikole Tesle i slatkovodni akvarij *Aquaticu*, s organiziranim ručkom u restoranu.

Neponovljivo iskustvo u svakom pogledu

Rezultati natjecanja objavljeni su zadnji dan, a ovogodišnji pobjednik bio je natjecatelj Slovačke Peter Mitana. Drugo je mjesto osvojio natjecatelj Slovenije Amadej Kramar, a treće David Surdez, predstavnik Švicarske. Naši su učenici, Luka Lončar i Bartol Kadić, osvojili sjajno šesto mjesto pod mentorstvom profesora Sandra Vuka, ujedno i jednog od članova ocjenjivačkoga tima. U razgovoru s mentorima i ekspertima

istaknute su velike pohvale za gostoljubivost naše škole i pristupačnost učenika vodiča, a i pohvale mentora svim natjecateljima koji su već samim plasmanom pokazali svoje iznadprosječne sposobnosti i znanje kemije. Naime, za plasman na natjecanje GPCh bilo je potrebno provesti državno natjecanje u svakoj zemlji članici, a prva dva osvojena mjesta odredila su njihove predstavnike. Bez obzira na rezultate, natjecatelji su stekli vrijedno iskustvo, a nakon objave rezultata organizirano je veliko oproštajno slavlje gdje su se svi mogli pozdraviti uz glazbu i finu hranu i piće. Osim što su sudjelovanjem na natjecanju dobili priliku posjetiti Hrvatsku i pokazati produkt svog redovitog rada u području kemije, kandidati su stvorili i nova prijateljstva te time pokazali da su već samim sudjelovanjem na ovom prestižnom natjecanju dobili titulu pobjednika.

Svi predstavnici i organizatori na okupu

Još jedan uspješni projekt u PŠVP-u

Cijena zanata veća je od zlata

Piše: Antonio Orlović, 4.I

Jeste li se ikada zapitali kako je to bilo štetiti se llicom u 19. i 20. stoljeću? I dok danas najviše nailazimo na trgovine velikih svjetskih kompanija, u ono bismo se vrijeme puno lakše susreli s nekim obrtom. Kod postolara bismo kupili nove cipele jer nam se na starima oštetila koža. Kod urara bismo otišli ostaviti sat kojemu su se nedavno prestale pomicati kazaljke. Vrlo je moguće da bismo se tada ujedno i pitali kako postolar zna izabrati koji materijali su najbolji za izradu cipela i kako urar uspijeva namjestiti i popraviti tako kompleksan mehanizam u tako sitnom uređaju kao što je džepni sat. Obrti u Zagrebu nekoć su bili jedno od glavnih obilježja ovoga grada, a danas ih vrlo rijetko uočavamo te se kao kupci i klijenti puno češće okrećemo proizvodima i uslugama multinacionalnih kompanija, ignorirajući vještine i znanje koje mora posjedovati jedan obrtnik

Upravo su tehnološki i znanstveni razvoj obrtništva te opisane promjene u društvu inspirirale projekt pod nazivom *Cijena zanata veća je od zlata*. Cilj projekta bio je utvrditi promjene u znanstvenom i tehnološkom razvoju tijekom 19. stoljeća te kako je spomenuti razvoj utjecao na razvoj obrtništva. Naglasak je stavljen na primjenu specifičnih prirodoslovnih znanja korištenih na razne načine. Na primjer, znanje termodinamike bilo je potrebno Robertu Fultonu da razvije parni stroj za upotrebu u parobrodima, znanjem hidrodinamike sin Johanna Matthäusa Voitha počeo je proizvoditi strojeve tjerane snagom vode, a Slavoljub Polak iskoristio je znanje elektriciteta da izumi svoju *munjevnu bučnu spravu* za zaštitu od provalnika. Učenici 4.I, uz skupinu učenika iz 2.j i 2.k, istraživali su probleme radništva i obrtničkog stroja te tražili zanimljivosti i pojedinačne *priče* zagrebačkih obrtnika. Kako bi odgovorili na sva svoja pitanja i obrazložili odgovore definiranih ciljeva projekta, učenici spomenutih razreda, pod vodstvom profesorica Ane Kadović i Marije Radović, tjednima su čitali cjelokupno izdanje lista *Obrtnik* koji se čuva u zatvorenom arhivu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, a izlazio je u razdoblju od 1884. do 1896. godine. List je bio namijenjen svim hrvatskim obrtnicima onoga doba. Učenici su popisivali novinske članke i tekstove te pripremali svojevrsnu bazu podataka koja može poslužiti drugim povjesničarima istraživačima u radu. Učenici su također sudjelovali i na radionici *Javne povijesti* koju je vodio Luka Jakopčić, povjesničar i komparatist po struci koji se bavi otkrivanjem,

Dobrodošlica u Obrtničkoj školi

interpretacijom i promocijom povijesnih zakutaka u svojoj tvrtki Recider. Tijekom radionice, učenici su stekli znanje o pojmu javne povijesti, relativno novoj poddisciplini koja proučava povijest kao društveni fenomen te različite načine njezine prisutnosti u javnoj sferi. Završna faza pripremnog dijela projekta uključivala je sudjelovanje u radionici grafičke pripreme za tisak materijala i dogovaranje oko pojedinih etapa i načina prezentacije.

Znaš li kako se kefa tepih

Prvo službeno otvorenje izložbe *Cijena zanata veća je od zlata* odвило se upravo u prostorima naše škole te su među prvim posjetiteljima bili i učenici Obrtničke i industrijske graditeljske škole Zagreb. Sama izložba sastoji se od pet tematskih cjelina:

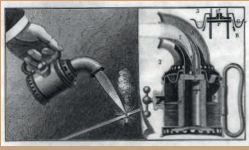
1. *Put putujem*, 2. *Lightning, strike, action!*, 3. *Razmjena ideja i znanja*, 4. *Obrtnik - Biti ili ne biti?* i 5. *Jeste li znali?* Uza svako predavanje, uz plakat izloženog na radionici, naši učenici pripremili su i pripadajuću radionicu te su tako posjetitelji mogli saznati odgovore na pitanja *Kako nastaje munjevnost?*, *Kako se najbolje kefa tepih?*, *Tko je Prašimir?* te su također dobili priliku testirati svoja pluća kada su dobili zadatak upaliti LED lampicu povezanu na vjetrenjaču s pomoću snage vjetrova, kao i zadatak u kojemu su morali dešifrirati stih pjesme napisane Morseovim kodom. Na kraju izložbe, svi posjetitelji imali su priliku testirati svoje naučeno znanje o obrtništvu i ostalim naučenim povijesnim činjenicama. Službenim otvorenjem izložbe u našoj školi obilježili smo početak izložbe koja će se kasnije održati i na mnogim drugim lokacijama.

JOŠ MALO PA NESTALO!

LETLAMPA

NOVO!!!

- ima jači plamen i duže traje
- troši manje goriva
- preporučena za upotrebu u laboratorijima i fizikalnim pokusima

PERO SA ČELIČNIM ŠILJKOM

NOVO!!!

Učitelj James Perry nezadovoljan kvalitetom postojećeg pisaačeg pribora unaprijedio dizajn pisaač pera. Pera od različitih materijala prodavala su se za 2-4 šilinga, a na izložbi u Londonu pojavilo se i ZLATNO PERO za 1 gvineju tj. 10 funti.

NOVO!!!

KOSMOPOLIT

NOVO!!!

Nova vrsta pisaačeg stroja na hamburškoj izložbi oduševila je kupce svojom jednostavnošću i praktičnim skladištenjem. Jeftinija cijena samo je dodatan slag na torti! Stvoren u tvornici Guhl & Harbeck ovaj elegantan stroj na ugljenoj ploči težine 7 kg uklapa se na svaki stol. Za razliku od ostalih pisaač strojeva ovaj ima mogućnost pisanja na različite veličine papira. Osim toga predviđa se da će upravno ovaj stroj u potpunosti izbaciti pisanje te će olakšati posao ljudima koji danočino prebiru po papirima i nečitim rukopisima.

WASERWAGEN

NOVO!!!

- moguća je upotreba u svim područjima izgradnje i strojarstva
- može se koristiti za mjerenje kutova i ravnosti
- ima gipku labelu kojom određuje ravnostu

NOVI STROJEVI ZA RUBLJE

Umorni ste od svakodnevnog ručnog pranja kila i kila rublja? Naši izumitelji ne cijene VAŠU BRUKU?

- stroj za pranje rublja ima dva dijela, onaj gdje se ruberira rublje i onaj u koji se baca i pere
- valjci za veoma dobro valjanje rublja (peglanje)

NOVO!!!

KAP PO KAP

Izum napravljen da bi vam olakšali boravak u kući i oko kuće i upotrebu vode.

Napravljen su čvrsto da ne bi ispuštili ni najmanju kap tuda kad vi to ne želite.

- Kupatila i kade s tušem
- radi ih tvornica Schäffer & Walcker u Berlinu
- napravljeni su od lima, a voda se grije kroz peći koje mogu grijati na plin ili na ugljen
- peći troše jako malo ugljena, a jako brzo griju tako da se za 30 minuta može napraviti kupka s temperaturom od 28°C
- postoji i patent koji ide na vruću paru i namijenjen je za liječenje od bolesti koje su npr. vodena bolest, kostobolja, prehlada i kožne bolesti

NOVO!!!

UNIVERZALNI PUTNI SPASONOSNI KOVČEG

- autor Pavao Krenkel
- nepropustan kovčeg sličan onom kakvog nose prekomorski putnici
- na poklopcu i na dnu nalazi se rupa kroz koju može proći čovjek i tako se kovčeg može koristiti kao ladica za spašavanje u slučaju nesreće
- na dnu se nalazi i kabanica kako se čovjek koji koristi kovčeg ne bi smoođo

NOVO!!!

VENTILATOR

za vruće dane i lakši rad

Veliki je problem starih strojeva kojima su ljudi pokušali rashladiti zrak to što nisu dovoljno hladili, a često se iz njih i dimilo... Nova vrsta ventilatora ne samo da rashlađuje već i pročišćava zrak u prostoriji. Osobito je popularan u uredima i uredskim prostorijama.

NOVO!!!

PRIČA O PRAŠIMIRU

Na ovom putovanju kroz povijest pratit ćemo životnu priču našeg glavnog lika Prašimira. Krenimo od samog početka...

NEMIRI U CHICAGU

Davne 1886. godine rođen je junak naše priče. Dok su se američki radnici organizirali u zadruge borili za smanjenje radnog vremena na 8 sati, u Chicagu na Haymarketu okupili su se protjerani vođe nemirnih prosjedaka Europe sa svojim pristalicama. Oni su u Americi nastavili širenje svojih radikalnih socijalističkih ideja. Jedan je od njih bio i Michael Schwab. Oni su na Haymarketu miran prosjed pretvorili u opći kaos i pokolj. Michael Schwab bio je prvi anarhist koji je bacio bombu na redara. Upravo taj trenutak, bacanje upravo te bombe - bio je Prašimirovo rođenje. Eksplozijom bombe na trgu se digla velika prašina, a jedna od tih čestica bio je i Prašimir. Nošen vjetrovom Prašimir je skakao s jedne na drugu osobu te završio u jednoj tvornici.

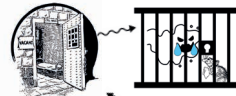
THE SILENT ASSASIN:

Prašina i ostale opasnosti na radnim mjestima

Prašimir je u tvornici proveo većinu svog života. Tamo je odrastao, upoznao nove prijatelje i neprijatelje različitih vrsta. Prašimir je u tvornici zapao u loše društvo. Družio se s prašinama mineralnih i organskih podrijetla koje su radnicima u tvornici stvarale velike probleme. Uzrokovale su razne osipe i ostale kožne bolesti, alergije, smanjene kapacitete pluća... Čak i najmanje i naizgled neopasne stvari kao zrnca prašine mogu biti smrtonosna oružja ako se s njima ne postupa kako spada. Prašimir je mislio i mislio te napokon smislio! Pronašao je rješenje kako umrijeti od starosti, a ne od strane ovog tihog neplaćenog ubojice.

THE SILENT ASSASIN: PRAŠINA

i ostale opasnosti na radnim mjestima

KAKO IH ELIMINIRATI?

Prašimir je poučio radnike u tvornici da je najvažnija stvar pravilno se zaštititi na radnom mjestu. I to ne samo od Prašimirove prašine, nego i od drugih potencijalnih opasnosti.

1. PRAVA ZAŠTITA

- maske, rukavica, naočale, pravilna radna odjeća

2. ELIMINACIJA OPAZNOSTI

- redovito provjetranje, pravilno i redovito čišćenje opreme, ventilacija, oprezan rad

"svaka neugodnost koja proizlazi iz tuđnog vonjama smrada i slično odaje nečistoću."

3. ZAŠTITA ZDRAVLJA

- pazite na držanje pri sjedenju radu, sjedi za visokim stolom, pazi na promjene temperature

Nitko ne želi nakon cjelodnevno posla kući doći zamotan.

4. OSIGURAJTE SE

- sva sreća da imamo ekskluzivnu ponudu u Croatia Osiguranju

Ukoliko se pridržavate ovih jednostavnih mjera neće vam zlo moći učiniti, ni Prašimir, ni njegovi pristalice, pa čak ni bilo kakva druga opasnost.

Nakon što je Prašimirov priručnik zaživio među radničkim slojem, Čemerni Prašimir nastavio je svoj život daleko od ljudi.

Jedan Prašimir...

Ne budite lijeniti, slijedite mjere opreza i pobrinite se da Prašimir ostane zatvoren zauvijek!

ŽENE U OBRTE, A NE U KUĆE!

LJETNO LUDILO!

U Americi 2000 žena dobilo patent za vlastiti izum?? Dvije Amerikanke su u 19. stoljeću iza paravana svojim izumima utjecale na poraz Konfederacije u Američkom građanskom ratu! Tko je to onda pravaj junak?

"KEFAJTE TEPIHE, A NE ŽENE"

KAKO DO MUŽUA U 10 KORAKA?

- 1) kuhajte zdravo
- 2) krojite si same
- 3) meka vam vrtnarenje bude najbolji hobi
- 4) dom same morate održavati urednim
- 5) angažirajte samo kvalitetne služavke
- 6) štedite
- 7) trošite manje nego što primite
- 8) držite se obaveza
- 9) vi ste odgovorne za sretan brak, ne muževi
- 10) KUPITE STROJ ZA KEFATI POD II

STROJ ZA KEFATJE PODA
Bilo ih je više od stotinu različitih! Izbirajte podu!
Novi stroj za rifljanje poda koji s labavim šupljim pramenom, laži podu i duplja vlogu. Indovozavanje se sa koristio.

Izložba na turneji

Prvi poziv stigao je s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kada je u sklopu stručno-znanstvene konferencije u organizaciji Centra za obrazovanje nastavnika postavljena upravo i naša izložba. Naša profesorica, Ana Kadović, održala je i predavanje sudionicima konferencije o radu s darovitim učenicima, pripremi i rezultatima same izložbe. Možemo se ponositi kako je izložba dobila brojne pohvale od mnogih sudionika konferencije te kako se iščekuju i pozivi za postavljanje izložbe u razne škole diljem Republike Hrvatske. Povjesničari naše škole uzvratili su posjet i postavili izložbu u kinodvorani Obrtničke i industrijske graditeljske škole Zagreb te su tako pružili priliku i ostalim učenicima te škole, koji nisu mogli prisustvovati prvom službenom otvorenju izložbe, da saznaju nešto više o povijesti obrtništva i okušaju se u pripremljenim radionicama.

Naša izložba i dalje prima pozive. Krajem siječnja pozvani smo predstaviti izložbu na 9. zagrebačkom obrtničkom sajmu (i to u VIP dijelu sajma), a početkom veljače putujemo u Zadar predstaviti se na Zadarskom sveučilištu i nekoliko zadarskih srednjih škola.

Ako pitate učenike što su naučili tijekom cijelog procesa istraživanja i pripremanja za otvorenje izložbe *Cijena zanata veća je od zlata*, svi će se složiti kako su ostali iznenađeni koliko je znanstveni i tehnološki razvoj utjecao na obrtništvo i koliko je primjena znanja iz raznih područja znanosti važna u nekim obrtima za koje se isprva ne bi tako pretpostavilo. Također smatraju kako su osvijestili manjak obrtnika u gradu Zagrebu s usporedbom na proučene povijesne izvore te kako ne smijemo dopustiti da obrtništvo zamre zato što znanje i vještine naših obrtnika ne mogu biti zamijenjene s proizvodima i uslugama multinacionalnih kompanija. I zato – kupujte od naših tradicionalnih zagrebačkih obrtnika! Zara je i tako precijenjena...

Uz Mjesec borbe protiv ovisnosti, gostovanje Rosie Kugli

Književnost kao prevencija

Piše: Višnja Beus, školska knjižničarka

U ponedjeljak 27. studenog u školskoj je knjižnici povodom Mjeseca borbe protiv ovisnosti održana književna tribina na kojoj je naša gošća, književnica Rosie Kugli, predstavila svoje knjige za mlade koje se, uz ostale probleme, bave i temom prekomjerne konzumacije alkohola i droge kod mladih

Rosie Kugli diplomirana je pravica i književnica koja je napisala dvadesetak romana, biografija i knjiga za djecu i mlade. Sudjelovala je na mnogobrojnim književnim susretima, radionicama i javnozdravstvenim kampanjama. Organizirala je brojne književno-zdravstvene tribine u osnovnim i srednjim školama na kojima je s vrsnim stručnjacima (liječnicima, psiholozima, psihijatrima i socijalnim radnicima) progovarala o problemima ovisnosti, vršnjačkog nasilja, maloljetničkih trudnoća i drugim temama koje se tiču mladih.

Romani o problemima koji muče mlade

Uz ciklus knjiga o biografijama naših poznatih sportaša, njezin je najoriginalniji ciklus knjiga koje je posvetila problemima mladih. Njezin najpoznatiji roman *Nisam ti rekla*, za koji je 2015. godine dobila nagradu *Grigor Vitez* za najbolji roman za mlade,

dramatična je ispovijed jedne srednjoškolke iz elitne zagrebačke gimnazije koja se, u potrazi za identitetom i pripadanjem, prepušta opasnom životu ulice i noćnih klubova kojima vladaju droga i alkohol. Ova knjiga ima značajan doprinos u preventivnom radu s učenicima. Autorica ističe važnost tragičnog

kraja knjige koji kod mladih snažnije osvješćuje neželjene posljedice rizičnog ponašanja.

Zatim nam je autorica predstavila roman *Hod po rubu* koji se bavi vršnjačkim nasiljem i maloljetnom delinkvencijom i koji je bio nositelj i zaštitni znak javnozdravstvene kampanje *Nije cool biti bully*. Gđa Kugli nam je iskreno priznala da je ideja za roman nastala na temelju osobnog doživljaja tužne sudbine maloljetnog dječaka s kojim se susrela dok je još radila na sudu za maloljetnike.

Na kraju nam je gošća spomenula knjigu *Dvije crte plavo* u kojoj se progovara o maloljetničkoj trudnoći i koja ima za cilj naglasiti značaj seksualno odgovornog ponašanja kod mladih. Adaptacija ovoga romana bila je postavljena i na kazališne daske.

Zahvaljujemo autorici ovih romana što nas je sve potaknula na razmišljanje o problemima o kojima se nerado govori.

Na kraju našeg druženja znatizeljni su učenici postavljali pitanja našoj gošći vezana uz njezine romane i potom razgledali izložbu preporučenih knjiga na temu raznih vrsta ovisnosti iz fonda naše knjižnice.

Rosie Kugli s našom knjižničarkom, Višnjom Beus

Mladi su uvijek spremni upijati njima bliske sadržaje

Prva godina eura: dosadašnji izazovi i prednosti

Daj mi moju lipu, daj mi moju kunu

Piše: **Početak prošle godine hrvatsku je kunu zamijenio euro te tako značajno promijenio naš svakodnevni život**
Toma Mioč, 3.d

Ova promjena valute označila je važan korak u ekonomskom i financijskom smislu, a njezini učinci osjećaju se u svim segmentima društva. Osim što je smanjila administrativne prepreke u međunarodnom poslovanju i olakšala turističke transakcije, zamjena kune eurom donijela je i određene izazove, poput inflacijskih pritisaka i prilagodbe cijena.

Uvođenje eura stvorilo je fluidnost u međunarodnom turizmu, gdje strani posjetitelji lako planiraju svoj boravak bez brige o valutnim razlikama. Na primjer, austrijski turist koji posjećuje Hrvatsku sada

jednostavno koristi istu valutu, eliminirajući potrebu za mjenjačnicama i izbjegavajući troškove konverzije. Osim toga, lokalni poduzetnici imaju koristi od stabilnosti cijena i lakšeg pristupa europskim kreditima, potičući tako rast malih tvrtki.

Izazov za potrošače

Unatoč ovim pozitivnim aspektima, prilagodba cijena nakon uvođenja eura bila je izazovna za potrošače. Restorani i manje trgovine povećali su cijene, što je, u kombinaciji s već prisutnom inflacijom, izazvalo opće nezadovoljstvo hrvatskog stanovništva. Mnogi su požalili i osjetili na svojoj koži da euri brže nestaju iz džepova. Treba proći

dosta vremena da si sami osvijestimo da dva eura nisu dvije kune. Mali poduzetnici, poput obiteljskih trgovina, osjetili su pritisak prilagodbe, suočavajući se s potrebom za usklađivanjem s novim ekonomskim okolnostima. Gubitak valutne suverenosti također ograničava sposobnost zemlje da brzo reagira na specifične ekonomske izazove, što stvara dodatne izazove u prilagodbi na različite potrebe tržišta.

Sve u svemu, uvođenje eura u Hrvatskoj predstavlja ireverzibilnu promjenu koja je snažno utjecala na svakodnevni život građana. Bez obzira na prednosti i izazove koje donosi, važno je naglasiti da smo suočeni s promjenom koja je konačna, a sve što možemo napraviti je prilagoditi joj se.

FIKSNI TEČAJ KONVERZIJE:
1 EUR = 7,53450 HRK

50 EUR
376,73 HRK

7	8	9
4	5	6
1	2	3
,	0	C

EUR > HRK

HRK > EUR

Promjena koju trebamo osvijestiti

Strana radna snaga u Hrvatskoj

Različiti, a isti

Piše:
Tesa Novak, 3.d

Kakav je vaš ton kada se u razgovoru s prijateljima spomenu stranci, imigranti iz azijskih zemalja? Kako percipirate strane radnike koji su se doselili u Hrvatsku zbog potrage za poslom? Možda ste se susreli samo pri predaji hrane s Wolta na vratima, ili s druge strane pulta u pekari. Vjerojatno vam se pred očima pojavljuju slike motorista s plavim, žutim i zelenim kutijama za dostavu na leđima kako se sporo guraju kroz gradski promet ne bi li dostavili vašu narudžbu. Možda komentari imaju ozbiljan ton i nešto zaziranja od nepoznatog, a možda se napominju neugodna iskustva sa strancima s kojima ste se susreli

Na tom su tragu i vijesti koje čujemo na televiziji, članci koje čitamo na portalima te se općenito mreže vrte oko incidenata s migrantima, od krijumčarenja radnika preko granice pa do zabrinutosti lokalnog stanovništva zbog rastućeg broja stranih radnika. Ima li razloga za zabrinutost oko ovog novog vida migrantske krize i kakva nam je budućnost? Uzimaju li stranci poslove domaćim radnicima? Jesu li opasni kriminalci i kradljivci? Sve su to senzacionalistička pitanja koja se rastežu internetom te kod mnogih učvršćuju negativne stereotype. A kakva je stvarnost? Znamo li i drugu stranu priče?

Manjak radne snage na hrvatskome tržištu

Pogledamo li statistiku, u Hrvatsku je službeno pristiglo 124 tisuće stranih radnika što čini oko 6% radne snage. Što se tiče poslova, većina ima posao u građevinarstvu, turizmu i uslužnim djelatnostima (dostavljač, taksist...), a prosječne plaće su 600-700 eura neto, tek malo više od zakonskog minimalca. Najtraženije je zanimanje bilo radnik u visokogradnji te ga po učestalosti slijede konobar, pomoćni kuhar i zidar.

Manjak radne snage na hrvatskome tržištu posljedica je više faktora od kojih su najizraženiji niska stopa nataliteta i loša demografska slika, iseljavanje mladih i mladih obitelji potaknuto članstvom u Europskoj uniji te brz gospodarski oporavak nakon recesije uzrokovane pandemijom koronavirusa. Iscrpila se mogućnost zapošljavanja radnika s našega govornog područja; sezonski radnici sve rjeđe su Bosanci i Srbi, a češće Filipinci i Nepalci. Životni standard također je narastao što utječe na tržište rada gdje Hrvati više ne žele raditi poslove kojima se sada bave imigranti. Mnogi poslodavci našli su se u situaciji da na domaćem tržištu ne mogu pronaći radnike te zapošljavaju strance, a zadnjih godina registrirano je više od 500 agencija za uvoz

radne snage. U većini slučajeva, državljanin zemlje koja nije članica Europske unije može biti zaposlen kod hrvatskog poslodavca samo ako ima dozvolu za rad i boravak (postoje iznimke regulirane Zakonom o strancima). No, prije nego što se može zaposliti strani radnik provodi se test tržišta u kojemu poslodavac mora provjeriti ima li mogućnost zaposliti radnika s tržišta Republike Hrvatske, a Hrvatski zavod za zapošljavanje istražuje ima li u evidenciji nezaposlenih osobu s

kvalifikacijama koje je naveo poslodavac. To je samo jedan komadić hrpe papirologije i birokracije koja je potrebna da bi se stranac uopće zaposlio u Hrvatskoj i pokazuje nam kako to nije sasvim jednostavno, ali i da je prilično dobro regulirano zakonom. Ovaj proces administrativno je olakšan novim Zakonom o strancima 2021. godine što pokazuje kako je nacionalnom tržištu u interesu zapošljavati i državljane takozvanih Trećih zemalja.

Mohamed sa svojim sinom koji mu jako nedostaje

Vrijedni radnici koji se trude naučiti hrvatski jezik

Nesigurna situacija, rat i siromaštvo

Sada kada smo stekli mali uvid u statistiku, ekonomiju i birokraciju, možemo se posvetiti pitanjima motivacije i motiva imigranata. Zašto su napustili svoju domovinu i potencijalno ostavili za sobom obitelji? Prema nedavnom istraživanju najčešći razlozi useljavanja u Hrvatsku su nesigurna situacija, ratni sukobi i ekonomski problemi u zemlji podrijetla te nemogućnost pronalaska posla i prehranjivanja obitelji. Kakvi ih životni uvjeti ovdje očekuju jednom kada se dokopaju Hrvatske i posla s plaćom tek iznad minimalca? Mnogi poslodavci svojim zaposlenima osiguravaju jeftiniji smještaj, najčešće kolektivni za veći broj radnika.

Mohamed, Shuvo i Amin

Kako žive saznali smo i iz prve ruke u razgovoru s tri gospodina porijeklom iz Bangladeša. Veseli su, simpatični i pozitivni, neizmjereno dragi. Razgovarali smo s Mohamedom koji ima 38 godina te je kuhar po zanimanju. Ispričao je da ima i obitelj u Bangladešu s kojom je stalno u kontaktu te da se nada kako će jednoga dana zajedno živjeti u Hrvatskoj koju smatra prelijepom i razvijenom europskom državom, a ljude

marljivima i dobroćudnima. Mohamed ima ženu i sina u Bangladešu te je već skupio novac za poprilično skupu avionsku kartu. Jedva čeka posjetiti obitelj. Razgovarali smo i s gospodinom Shuvom koji je došao u Hrvatsku s 26 godina. U Bangladešu ima toliko problema koji se ne mogu riješiti ispričao je. S druge strane, Hrvatska je prekrasna i najviše mi se sviđa lijepa narav ljudi. Zaposlen je u restoranu te je vrlo zadovoljan sa svojim poslom i plaćom. Kao i Mohamed, trudi se učiti hrvatski da bi što bolje obavljao posao. U Bangladešu ima roditelje, sestru i brata koji mu nedostaju, a nada se da će njegov brat doći raditi i živjeti s njim. Plan mu je oženiti se u Bangladešu te živjeti sa svojom obitelji u Hrvatskoj: *U mojih malo godina života radio sam u nekoliko država, no u Hrvatskoj sam najsretniji. Tu sam susreo najbolje ljude na svijetu i vrlo sam ponosan što radim ovdje.*

Gospodin Ruhul Amin također živi i radi u Hrvatskoj. Ispričao nam je o prirodnim ljepotama svoje zemlje, rijekama i vremenu te o velikoj populaciji i ljubavi Bangladežana prema ribi, riži i začинима. Komentirao je ljepotu snijega s kojim se ne susreće u domovini. Također je došao da bi radio i živio s obitelji u Hrvatskoj. Po zanimanju je kuhar, radi osam sati dnevno, a slobodan dan mu je ponedjeljak kad voli kuhati

hranu porijeklom iz Bangladeša i trudi se učiti hrvatski. Zadovoljan je uvjetima u kojima živi: *Hrvati su uvijek spremni pomoći i prijateljski su raspoloženi*, komentirao je. *Vrlo su marljivi radnici. Jako sam sretan u Hrvatskoj i nadam se postati državljaninom te uspjeti u budućnosti u ovoj lijepoj zemlji.*

Integracija je dugotrajan proces – pokažimo ljudskost

Navikli smo promatrati Hrvatsku kao državu iz koje se ljudi iseljavaju u inozemstvo slijedeći obećanja većih plaća, a zaboravljamo da smo za većinu stanovnika slabije razvijenih zemalja upravo mi ta država koja obećava bolji život. Mogli smo vidjeti različite reportaže iz Nepala i Bangladeša iz kojih možemo zaključiti da ljudi tamo uglavnom žive u nama nepojmljivom siromaštvu. Stoga razmotrimo kako bismo htjeli da se državljani Švedske ili Njemačke ponašaju prema hrvatskim useljenicima. Integracija u društvo dugotrajan je proces, no s neke ljudske razine stremimo prema tome. Svatko će učiniti sve da mu bude bolje, svatko se nada boljim životnim uvjetima i, na kraju krajeva, svi smo ljudi koji polaze s različitih startnih pozicija u nepravednoj utrci i na nama je da pokažemo solidarnost, pružimo ruku drugome i zajedno stignemo do cilja.

Naši učenici u Emisiji *Izvan okvira*

Stvarno nas ima posvuda

Piše: *Jednoga dana, vidjeli nismo, prof. Kadović, kažu, dobila pismo... U pitanju je bio poziv za gostovanje u radioemisiji Hrvatske radiotelevizije Izvan okvira*
Elena Herceg, 4.d

Zagreb, 22. siječnja 2024.
Profesorica Ana Kadović i četvero učenika drugih, trećih i četvrtih razreda razgovarali su 22. siječnja 2024. sa simpatičnom gospođom Ivanom Sučić, autoricom i urednicom emisije. U ugodnom razgovoru otkrili su kako izgleda njihov školski život i što sve čini bitan dio njihova

odrastanja. Podijelili su u kakvim su projektima i izvannastavnim aktivnostima sudjelovali te kakav je to dojam ostavilo na njih. Osim što su dijelili svoja iskustva, učenici su naglasili važnost suradnje s profesorima te međusobnih odnosa. Profesorica Kadović istaknula je da su projekti i aktivnosti izvan učionica ogroman dio odgojnog razvitka učenika te da u našoj školi svatko ima priliku pronaći nešto za sebe. Tih 35 minuta

ugodnoga razgovora proletjelo je u tren oka! Da su dopustili, pričali bi još satima. Nakon snimanja, obišli su HRT-ovu zgradu te su se, nakon par odličnih *selfija*, zaputili kućama. Emisija *Izvan okvira* s razlogom nosi taj naziv. Pružila je uvid u svakodnevicu škole iz nove perspektive, dokazujući da školovanje ne znači samo usvajanje znanja i prikupljanje informacija, već i oblikovanje karaktera i osobnosti mladih ljudi.

Vječni Grad za vječne uspomene

Piše: Marta Mitrović, 3.C

U kasnim satima proljetne večeri, 18. svibnja 2023., tadašnji 2.C i 2.D smjestili su se u autobus i krenuli na svoju veliku trodnevnu avanturu u zemlju čudesne ljepote. Italija, sinonim za profinjenost i strast, bila je izabrana destinacija terenske nastave koja je jedinstvena prilika za učenike da svim svojim osjetilima dožive upravo ono što su prethodno učili u učionici te tako stvore izravnu povezanost između teorijskog znanja i stvarnog iskustva

Oba su razreda bila podijeljena na četiri grupe te je svaka grupa dobila jedinstvene zadatke koji su služili kao vodič za što bolje istraživanje i upoznavanje talijanske kulture, arhitekture, povijesti i umjetnosti. Zadatke je bilo potrebno snimiti i od njih napraviti kratki video te je tako on postao vječna uspomena na odličan zajednički izlet.

Dok bi svi zajedno obilazili prekrasne talijanske destinacije koje oduzimaju dah, svaka je grupa obavljala i snimala svoj zadatak. Tako smo već prvoga dana prilikom posjete Koloseumu, najvećem amfiteatru na svijetu, morali postati borci u gladijatorskim borbama i odglumiti borbu s oružjem te zabaviti svoju rimsku publiku. Ubrzo nakon toga posjetili smo Baziliku sv. Ivana Lateranskog, službeno crkveno sjedište rimskog biskupa te upečatljiv Rimski forum. S vodičem koji je objašnjavao njihovu povijest i važnost, razgledavali smo i fotografirali, a nakon toga se opustili u restoranu u kojem nas je čekao još jedan zadatak. Pred nama je bilo predstavljanje kušanja paste na nekoliko

različitih mjesta, stoga smo naručili gotovo sve vrste pasti koje su nudili i bacili se na zadatak.

Rock me baby ili Insieme

Drugoga dana proučavali smo društveni život Rima. Posjetili smo brojne spomenike, među njima i Panteon, poznat i pod nazivom hram svih bogova, najbolje očuvan spomenik antičkoga Rima. Prošetali smo se brojnim gradskim trgovima i ulicama, a na Trgu Navona obavili smo i svoj treći zadatak. Trebali smo na talijanskom jeziku ispitati lokalno stanovništvo koji *hit single* s Eurosonga više vole: *Rock me baby* ili *Insieme*. Iako smo očekivali glatku pobjedu talijanskoga hita, pobjedu je odnijela pjesma grupe Riva. S obzirom na to da nas je još čekao razgled Vatikanskih muzeja i Bazilike sv. Petra, odlučili smo svratiti u lokalni restoran i kušati još talijanskih specijaliteta, a konobar nas je čak počastio i pićem dobrodošlice. U Vatikanu smo pješačili kao nikada do tada, razgledali brojne bazilike i muzeje pa smo nakon svega toga završili sjedeći na podu željni dobrih starih sendviča.

Posljednjega dana koračali smo Katakombama sv. Kalista, poznatima po tome što su sadržavale papinu kriptu. U dvorištu pored lijepih zelenih čempresa snimili smo kratak povijesni izvještaj i svoje dojmove o viđenim katakombama koje su zasigurno bile najiščekivaniji dio izleta. Za sam kraj, otputovali smo sjeveroistočno i stigli u Siennu, lijepi grad pod zaštitom UNESCO-a. Tamo smo imali slobodnog vremena napretek pa smo odlučili potrošiti gotovo sve novce na egzotične suvenire, zastave, majice i skupe dućane. Nakon odmaranja i uživanja trebali smo obaviti svoj posljednji zadatak. Nakratko smo postali ulični umjetnici i svojim plesom na središnjem gradskom trgu zaradili i pokoji euro. Naravno, dan ne bi bio potpun da nismo otišli po još paste u prilično skup lokalni restoran gdje nas je zadesio proljetni pljusak.

Cijeli je izlet bio nevjerovatno i neponovljivo iskustvo, od svih prekrasnih viđenih destinacija, svih uspomena koje smo zajedno stvorili do silne paste koje smo pojeli. I baš zato, kada smo bili kod najljepše fontane, Fontane di Trevi, ubacili smo novčić i zaželjeli da se ponovno vratimo u Rim. Ne sumnjamo da će se to i ostvariti jer, ipak, svi putevi vode u Rim!

Vječne uspomene u Vječnomu Gradu

Nema šale, Borna

Intervju s Barbarom Kolar

Da nisam voditeljica, bila bih veterinarica

Piše: Kristijan Šelendić, 1.g

Nasmijana i vedra, uživo, kao i na malim ekranima, prošetala je hodnicima naše škole i s iskrenim zanimanjem poslušala učenike i njihove probleme, a usput nam je ispričala nešto o svojim mladenačkim danima, snovima te promašenim idejama koje su na svijetlo donijele neke nove životne odabire

Prirodoslovni su mi predmeti uvijek bili najdraži

Barbara Kolar, radijska i televizijska voditeljica, najpoznatija je kao televizijska voditeljica HRT-ovih emisija *Ples sa zvijezdama* i *Zvijezde pjevaju*. Barbara je imala i gostujuće uloge u našim već kulturnim serijama *Bitange i princeze*, *Stipe u gostima*, *Naša mala klinika* te mnogim drugima.

Jeste li oduvijek znali da ćete se baviti novinarstvom - biti televizijska voditeljica?

Zapravo, nisam, mislim da mi u nekoj dječjoj dobi to nije bilo ni na kraju pameti. Doduše, s tri godine izjavila sam da ću kad odrastem biti zvijezda na Broadwayu, ali to je ipak nešto posve drugo. Kasnije sam imala raznorazne ideje... o arhitekturi, dizajnu, ponovno malo onih o daskama koje život znače da bih u konačnici pri izboru studija ipak prevagnulo to što su mi oduvijek prirodoslovni predmeti bili bliži i draži.

Sve je lako kad si mlad

Kakva ste bili učenica u školi?

Uvijek odlična, prava štreberica, ha, ha. Šalu na stranu, jako sam voljela školu i moram priznati da i danas jako cijenim formalno obrazovanje, bez obzira na to o kojem zvanju i zanimanju govorimo. I da, mislim da je važno učiti cijeloga života, svakoga dana počastiti mozak nekom novom informacijom koju će zapamtiti, nekom idejom koja će ga zaintrigirati da ostane zauvijek radoznao.

Čega se najbolje sjećate iz srednje škole?

Dobroga društva i prijateljstava od kojih su neka opstala i do danas s jedne te ekstremno zahtjevnog tempa s druge strane budući da sam išla paralelno u dvije srednje škole (završila sam klavir u klasi profesorice Viline Sočo-Runić), učila jezike, plesala *jazz dance*. Srećom, sve je lako kad si mlad...

U školi sam uvijek bila štreberica

Što Vas je potaknulo da postanete voditeljica?

Kad sam shvatila da mi karijera u veterini možda ipak nije suđena ili barem da je teško očekivati da bih mogla ispuniti moja vrlo ambiciozna i kreativna očekivanja, počela sam razmišljati čime bih se drugim mogla baviti. Nisam tip za uredski posao, repetitivne radnje i slične svakodnevne obrasce pa mi se kao velikoj ljubiteljici radija to samo nekako nametnulo kao izazov. Televizija je došla ubrzo nakon toga, sada se čini gotovo prirodno iako u početku nisam upće razmišljala o toj mogućnosti.

Možete li uskladiti poslovni i privatni život?

Ma naravno, kao i svaka druga zaposlena osoba. Ponekad je malo teže neke stvari isplanirati jer je ovo posao bez očekivanog i predvidljivog radnog vremena koji ne poznaje *ni petke ni svetke*, ali u konačnici kao *free lancer* sama odabirem hoću li i koliko biti

angažirana. Pa kad prevlada umor i počne patiti onaj neobavezni dio života, *prepišem* si kakvo putovanje, druženje s prijateljima ili neku drugu opuštajuću aktivnost.

Da niste voditeljica, što bi ste bili?

Tko zna... veterinarica u safari parku u Keniji, nasljednica sir Davida Attenborougha, arhitektica, dizajnerica interijera, glumica u mjuziklima na West Endu... Nadam se da bih i u bilo kojoj od tih opcija bila sretna i zadovoljna.

Gostovali ste u mnogim serijama, jeste li kad razmišljali o glumačkoj karijeri?

Jesam, iako se nikad nisam zamišljala u nekoj ozbiljnoj dramskoj ulozi. Moje glumačke ambicije uvijek su ozbiljno uključivale pjevanje i ples, čak sam nakon završene *Veterine* razmišljala o studiju mjuzikla u Austriji. Spremila sam i materijal za prijamni ispit, ali nisam mu u konačnici nikad pristupila.

Kako ste se osjećali kada ste prvi put vodili emisiju?

Prve voditeljske uloge na radiju se više i ne sjećam, mislim da mi je bivanje za mikrofonom vrlo brzo postalo sasvim prirodno. Na televiziji sam debitirala u Obrazovnom programu i pouzdano znam da sam tijekom tog prvog pojavljivanja na ekranu, imala strašnu tremu. Danas mi je ona gotovo nepoznat pojam, zamijenio ju je osjećaj radosti, uzbuđenja, ali naravno i odgovornosti. No, paralizirajućeg straha nema, osim kad me uspiju nagovoriti da pred kamerom radim nešto za što nisam sigurna da će ispasti besprijekorno. Perfekcionizam se teško liječi.

Promjene su dobre

Rekli ste da ste završili Veterinarski fakultet u Zagrebu... Kako to da ste se odlučili za karijeru u potpuno drukčijem smjeru?

Fakultet sam završila u roku i iznimno uspješno, ali bilo je izvjesno kako budućnost u struci neće ići u smjeru koji bi mene zanimao i zadovoljio. Nisam si htjela dopustiti da se moram zadovoljiti nekom opcijom koja nije bila moj izbor pa sam odlučila sve okrenuti naglavce i početi ispočetka u nečemu posve novom.

Što Vam je draže, voditi emisiju na radiju ili na televiziji?

Nemoguće je to odrediti. Radio je jednostavniji, individualniji, sve mogu napraviti sama. Televizija je i u najjednostavnijoj formi obavezno timski rad. Uživam i u jednom i u drugom, i baš ta mogućnost da kombiniram dva medija doslovno na dnevnoj bazi, stvara ravnotežu koja mi savršeno odgovara.

Utječe li to što ste poznati na Vaš život?

Trudim se misliti da ne. Živim jednostavno i nimalo glamurozno - sama čistim stan, kupujem namirnice i šetam psa nenašminkana. Ljudi koji me prepoznaju najčešće su dobronamjerni i dragi, a želim vjerovati da i ja na njih ostavljam sličan dojam. O ljudima koji rade javni posao gotovo svatko ima neko mišljenje, ladicu u koju vas je pospremio. Razveselim se kad po nečijoj reakciji vidim da sam u nekoj dobroj već bila ili sam upravo nakon osobnog kontakta u takvu napredovala.

Kako se osjećate kada se vratite kući nakon dugog radnog dana?

Vjerojatno kao i bilo tko drugi iza koga je naporan radni dan - zadovoljno ako je bio uspješan, manje zadovoljno ako je bio jedan od onih u kojima sam propustila priliku napraviti nešto bolje od prosjeka. Nastojim da ovih drugih bude što manje te da spavam mirno i spokojno.

Volonterski klub PŠVP-a pomaže potrebitima

Da svijet bude malo bolje mjesto

Piše: **Imaš volju pomoći drugima? Imaš vremena koje bi volio darovati nekome? Pružaš sreću drugima i uvijek imaš pozitivnu energiju**
Tara Laća, 3.c i Lea Žagar, 3.b

Što čekaš, pridruži nam se u Volonterskom klubu PŠVP-a i otvori svoje srce za potrebe drugih! Naš Volonterski klub svakog novog člana dočekuje raširenih ruku, a da bismo bili sigurni da će svatko moći pronaći ono što ga zanima, volonteri su se pobrinuli da Klub nudi velik izbor raznovrsnih akcija.

Vama su već sigurno poznate školske akcije u kojima volonteri pripremaju tematske štandove, božićne radionice, dostavu pisama za Valentinovo i prikupljanje sredstava za potrebite.

Možda vam je manje poznato da volonteri naše škole surađuju s udrugama i ustanovama, poput skloništa za životinje Dumovec, Pučke kuhinje sestara Misionarki ljubavi, Doma za djecu Savica Šanci, Udruge za pomoć siromašnima Savao, Arke Korablja itd. Također, sudjeluju i u volonterskom

projektu *72 sata bez kompromisa*.

Na socijalnim akcijama pomaže se ugroženim skupinama poput beskućnika, siročadi, oboljelih od raznih bolesti te starijim osobama i životinjama. Volonteri PŠVP-a uvijek govore kako se nakon ovakvih akcija osjećaju ispunjeno i sretno jer su imali priliku nekoga usrećiti, saznati neke nove stvari i steći nova iskustva te sklopiti nova prijateljstva.

Radne akcije daju priliku onima koji žele pomoći fizičkim radom. Vrijedne su ruke uvijek potrebne pri građi stambenih prostora za udruge i potrebite, za popravljanje parkova i klupa, pa čak i cijepanje drva za ogrjev za ljude koji nisu u mogućnosti to sami učiniti.

Ekološke akcije pridonose ljepšem i čistijem okolišu kroz održavanje prostora objekata, sadnjom stabala uz Šumoborce i skupljanje otpada na Sljemenu. Ako ti je stalo do očuvanja okoliša i želiš budućim

generacijama osigurati čišću prirodu i zrak, ovo je akcija upravo za tebe.

Volonterski klub uvijek prima nove članove koji su spremni uzeti stvar u svoje ruke i napraviti svijet boljim mjestom.

Volonterski oskar

S ukupno 605 sati volontiranja, preko 50 volontera i puno dobre volje, Klub se marljivim radom svojih članova istaknuo i zavrijedio nagradu Volonterskog centra Zagreb, Volonterski oskar. Svake se godine dodjeljuje pojedincima, udrugama i obrazovnim ustanovama na temelju ispunjavanja kriterija poput broja sati volontiranja, raznolikosti akcija, učestalosti, stečenih vještina pri volontiranju itd. Naše su voditeljice Sara Pobor i Lea Žagar primile nagradu na svečanoj dodjeli u Kulturnom centru Dubrava.

Topli obrok za beskućnike

Lea Žagar i Sara Pobor

Večer puna *pozitive*

Piše: **Tradicionalna brucošijada za prvašiče održana je u petak, 13. listopada 2023. u prostoru školske kantine pod budnim okom naših profesora**
Tino Zimić, 3.c

Nije lako upisati prvi razred srednje škole. Uz prijamni ispit i stres oko upisa, tu su još i neki novi, zanimljivi ljudi koje tek treba proučiti i upoznati. U prvom će se razredu već početi oblikovati prijateljstva koja mogu postati doživotna, upoznat će se možda prva ili čak i prava ljubav. Bit će neispavanih noći i suza zbog ocjena i mnoštva gradiva koje treba naučiti. Unatoč svemu tome, nakon što te četiri godine prođu, shvatit će da su bile najljepše i najzabavnije. Ali, nemojmo sada već o rastanku! Da naši prvašiči uspješno savladaju te početne prepreke te se malo opuste, pobrinuli su se stariji učenici i naši profesori koji će im i tijekom nadolazećih godina biti velika podrška.

Povezivanje učenika različitih generacija

Na početku se svaki prvi razred, zajedno sa svojim razrednicima, predstavio prikladnom koreografijom, ispunjenom pjesmom i plesom. Ekipa maturanata iz Medijske grupe bila je zadužena za glazbu i odradili su izvrstan posao. Puštali su odlične pjesme pa su u kantini vladali smijeh i zabava, plesalo se, pjevalo, skakalo, tulumarilo... baš kako i treba biti.

Ova brucošijada nije bila samo prilika za upoznavanje novih učenika već i za povezivanje učenika različitih generacija koji se možda nikada ne bi sreli da nije bilo ovog događaja. Pohvalno je bilo što je ova brucošijada, kao i svaka dosad, bila humanitarnog karaktera: sav prihod od ulaznica doniran je Dječjem domu Savica-Šanci koji se brine za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Od prodaje ulaznica i palačinki koje su pekli članovi naše Volonterske skupine prikupljeno je 633 eura.

Divan dan u Caritasovu domu

Nakon zabavne večeri, učenice prvih razreda i maturantice volonterke, djevojke dobra srca, uz pratnju profesorica naše škole Dijane Štruklec i Ane Listeš, provele su predivan jesenji dan u Caritasovu domu Kuća ljubavi – Savica Šanci sa šticećenicima doma. Novčane donacije prikupljene u razredima i na brucošijadi zamijenili su za bon u lkei (770 eura) i zajedno s prikupljenim pelenama predali osoblju Doma.

Zatim su se, na obostrano zadovoljstvo, poigrali s mališanima koji nestrpljivo čekaju svoj topli dom, a čije vam zahvale na donacijama od srca prenose!

Prvašiči u akciji

Ispunjeno srce najljepši je dar koji možete sebi pokloniti

Maturalna večer

Grand finale jedne lijepe priče

Piše: Iva Lipovac, bivša urednica Labosa

Maturalna večer bila je poput zlatnog trena u vremenu, trenutak koji označava kraj jednoga važnog poglavlja i početak nečega potpuno novog. Ozarila je noć svojom posebnom čarolijom, preplavljujući nas osjećajem ponosa i neizmjerne sreće. Ta večer bila je poput posljednjeg eksperimenta koji smo zajedno proveli, gdje smo smijehom, plesom i toplim riječima obilježili završetak jednog nevjerojatnog razdoblja

Trenuci završetka uvijek nose sa sobom mješavinu emocija - radosti, nostalgije, sreće, ali i malo tuge zbog oproštaja od poznatog. Nakon četiri godine provedene u labosima, u kutama i zaštitnim naočalama, nakon četiri neispavane godine tijekom kojih su nas prijatelji iz razreda gledali u raznim situacijama, od onih dana kada smo s podočnjacima i donjim dijelom pidžame dolazili na nastavu jer smo proveli noć spremajući se za ispit iz Biokemije pa do onih dana kada smo se u tramvaju vozili maskirani u pirata ili ludog znanstvenika jer smo znali da ćemo maskirani dobiti besplatnu krafnu za fašnik. No, 2. srpnja 2023. godine bio je dan kada smo jedni druge prvi puta vidjeli sredene, u haljinama i odijelima, s opranom kosom i bez podočnjaka. Maturalna zabava bila je pravi *grand finale* našeg četverogodišnjeg putovanja.

Osjećaj zajedništva snažniji od ikakvoga kemijskog spoja

Prirodoslovna škola, dom intelektualaca i entuzijasta, postala je naš drugi dom tijekom protekle četiri godine. Sjećanja na učionice ispunjene znanjem, laboratorijske eksperimente koji su probudili znatiželju i nastavnike koji su nas usmjeravali prema spoznaji, stvaralaštvu i kreativnosti, postala su temeljna građa naše srednjoškolske avanture. Maturalna večer, obasjana svjetlima prijateljstva, obogatila je te uspomene.

Uzbuđenje i nervoza osjećali su se u zraku dok smo se pripremali za večeru. Haljine i

odijela blistala su poput zvijezda na nebu, a svaki detalj bio je pažljivo odabran, baš kao i svaki korak koji smo zajedno napravili tijekom četiri godine. Maturalna večer postala je prilika da zajedno zaronimo u prošlost, prisjetimo se trenutaka smijeha i izazova koje smo dijelili te da zajedno pogledamo prema budućnosti koja je pred nama.

Nakon dugog, jako dugog slikanja

dali s plesnog podija.

Kako je večer odmicala, osjećali smo kako se neki važan ciklus zatvara. Maturalna večer označila je kraj našeg školovanja u Prirodoslovnoj školi Vladimira Preloga, ali istovremeno i početak novog poglavlja. Nismo se samo oprostili od škole, već smo se pripremili za rast i promjene koje dolaze.

Jedna je priča završena, počinje druga

Dok se jutro polako primicalo, a posljednji taktovi glazbe jenjavali, osjećaj zahvalnosti ispunio je srca svih prisutnih. Zahvalni smo samo na znanju koje smo stekli, već i na prijateljstvima koja će ostati cijeli život. S posljednjom pjesmom, Cesaricom, svi smo se rasplakali, zagrlili i shvatili da je sad zaista kraj, zaista više nikada nećemo ući u naš najdraži labos, B-22, više nikada nećemo sjediti zajedno u školskim klupama gledajući zbunjeno jedni druge jer apsolutno ne razumijemo ništa od kemijskih spojeva koje prof. Vuk crta na ploču.

Dance... dance the night away

s roditeljima, rođacima, prijateljima i profesorima, nakon pića dobrodošlice i pokušaja plesanja bečkog valcera s roditeljima, napokon je došlo vrijeme za naš *party* s profesorima. Plesali smo s prijateljima koji su s nama dijelili ne samo klupe i knjige, već i snove, strahove i uspjehe. Osjećaj zajedništva i povezanosti bio je snažniji od ikakvog kemijskog spoja. Te večeri saznali smo da se i profesori mogu opustiti i biti pravi *partijaner*, nisu nas samo iznenadili njihovi plesni pokreti, već i energija koju su imali – dok smo mi nakon nekoliko pjesama morali ići sjesti i popiti piće, oni se jednostavno nisu

S posljednjom pjesmom shvatili smo da iako su ove četiri godine bile teške i iscrpne, te četiri godine su također bile jedne od najboljih godina našega života. Godine koje smo proveli zajedno s profesorima koje nikada ne bismo mijenjali. Iako su tražili puno od nas, uvijek su bili tu, spremni nam pomoći i uputiti nas u pravome smjeru. Uz suze koje su se slijevale niz lice, shvatili smo da je naša srednjoškolska priča završena, ali životna priča tek počinje. Maturalna večer bila je nezaboravna, a sjećanja na nju postala su sastavni dio naše osobne formule za uspjeh i sreću.

Novigradsko proljeće

Piše: Ivana Čurić, prof. hrvatskoga jezika

Svi smo naviknuti na tjedan dana škole. Ipak, nismo naviknuti na tjedan dana cjelodnevnog rada u radionicama na kojima nema umornih, nezainteresiranih, na kojima učenici i nastavnici rade zajedno, stvaraju nešto novo, zabavno, neočekivano i prvenstveno uživaju

Neobična je ta *Škola stvaralaštva Novigradsko proljeće*. Koliko god sam godina u sustavu, i kao učenica i kao nastavnica, ovakvu je školu teško zamisliti, ali ipak postoji. Postoji ona već 48. put i već 33. godine održava se kao Novigradsko proljeće.

Predivan istarski gradić na tjedan dana postaje dom kreativnoj hordi od 300 učenika, 40 hospitanata (nastavnika) i svih voditelja radionica i organizatora Škole. Mislim da je to najkreativnija horda na kakvu neću ubrzo naići. Malo je reći da u Novigradu ima za svakog ponešto. Ovdje ćete naći najtalentiranije i najvrjednije učenike iz jezično-umjetničkog područja u 18 radionica: Literarna, Izrada slikovnice, Scenska, Novine na internetu, Radijska, Televizijska, Filmska, Skladateljska, Scenska glazba, Pjevanje, Aranžiranje i glazbena produkcija, Plesna, Cirkuske vještine, Slikarsko-scenografska, Keramičarska, Lutkarska, Fotoradionica i Digitalna ilustracija. I svih osamnaest međusobno surađuju i zajedničkim nastupom zatvaraju ovu predivnu školu. Tako je, profesionalci na svojim radionicama uče i

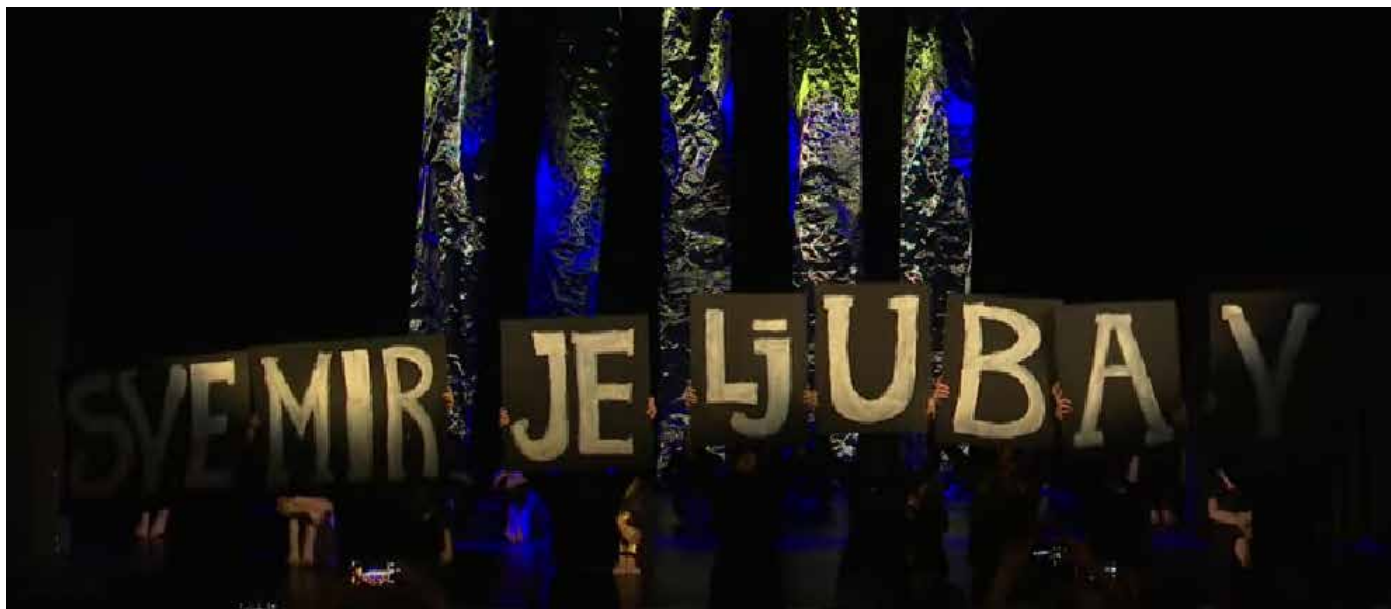
učenike i nastavnike iz škola iz cijele Hrvatske. I svi rade podjednako. Ipak, da bi došli do završne svečanosti, čitav tjedan usavršavaju svoje vještine, plešu, pišu, vježbaju, crtaju, modeliraju, snimaju, intervjuiraju, slušaju predavanja, rješavaju kvizove, uživaju u koncertnim izvedbama, igri i zabavi.

Puno više od škole

U Novigradu je radno; dan počinje doručkom, a slijede tjelovježba pa radionice, pa ručak, pa radionice, pa večera, pa večernji program. Reklo bi se da radimo i jedemo, ali kada ste u školi u kojoj iskreno želite biti, dan prođe u trenutku, a vi biste htjeli još jednom ponoviti koreografiju, dovršiti lutku ili popeti se po svili. Ruke bole, imate upalu u mišića u prstima (čari cirkuske radionice), noge ne slušaju, ali energija koja vlada u čitavom gradu tom radu daju posebnu čar, volju i ustrajnost. Kraj dana nikad nije isti, a već je svečanost otvaranja postavila visoke standarde za polaznike koji uvijek očekuju da će u nečem novom uživati ili nešto novo naučiti. Jednu večer o svemiru vam govori vrhunski profesor i astronom Korado Korlević, drugu slušate glazbeno-poetsku večer svojih

kolega polaznika, treću pokušavate riješiti kviz i već je došla zadnja; završna svečanost na kojoj zajednički predstavljate rad svih radionica. I ujutro ste već spakirani, grlite drage ljude, obećavate da se vidite ubrzo i očekujete polazak kući. Ruke i dalje bole, noge malo više slušaju, ali srce nadoknađuje za oboje. I nisam vam napisala ni polovicu onoga što Novigradsko čini Novigradskim. To mi ne bi stalo ni na pet stranica, ali mogu vas uputiti na njihovu stranicu (<https://www.novigradsko-proljece.com/web/>) i *Vremeplov* u kojemu možete naći sve što se tamo uistinu stvara i na *Youtube* kanal na kojemu možete pogledati sve nastupe.

Novigradsko proljeće puno je više od škole. To je vizija onoga što od obrazovanja želimo, kakvi učenici i nastavnici želimo biti, kako želimo raditi i kakve odnose želimo graditi. Nije sve to došlo preko noći, iza Novigradskog proljeća stoje ljudi koji mu se posvećuju čitavu godinu, voditelji koji radionice osmišljavaju mjesecima i učenici i hospitanti koji planiraju svoj dolazak, prijavljuju se i nadaju da će još koji put iskusiti školu koja je uspjela biti samo najbolje od onog što taj pojam nudi.

Svečano zatvaranje (Izvor YouTube kanal Novigradskog proljeća)

Putovanje u Europski parlament

Europarlamentarac na jedan dan

Pišu: Katarina Baković i Toma Štokić, 3.c

Odlazak u Strasbourg našoj školi omogućila je pobjeda na natječaju Euroscola. Taj natječaj provodio se diljem Europe, što znači da smo u Europskom parlamentu imali priliku upoznati srednjoškolce ostalih europskih zemalja

Europarlamentarci na jedan dan

Turisti

Naše putovanje započelo je 28. veljače s parkirališta pored naše škole. Put pred nama bio je vrlo dug, a prvi obrok bio nam je tek u Münchenu nekih 12 sati kasnije. Hrana je bila ukusna, a grad zapanjujuć. Posjetili smo predivnu katedralu i prošetali gradom te ponovno krenuli na put. Oko 19 sati stigli smo u Strasbourg gdje smo ubrzo imali večeru. Po prvi smo puta probali neke francuske delicije u restoranu uređenom kao iz bajke. Jedan od često serviranih specijaliteta bio je *tarte flambée*, tanko tijesto premazano vrhnjem s dodacima, a to su najčešće bili slanina i ribani sir. Stolovi i stolice bili su relativno mali, a stolice su imale izrezbaren oblik srca na naslonjaču. Ugođaj je bio sličan onomu iz kolibe u kojoj je živjelo sedam patuljaka. Nakon večere zaputili smo se u lijepo uređen hotel. Idući dan bio je u potpunosti posvećen razgledanju Strasbourga. Posjetili smo mnoge znamenitosti poput katedrale Notre Dame de Strasbourg koja izgledom podsjeća na pariški Notre Dame i, iako njezin drugi toranj nikada nije dovršen, veća je od svoje sestrinske katedrale u Parizu. Vidjeli smo i branu Barrage Vauban koja je nekoć služila kao sredstvo kojim bi se potopila polja oko Strasbourga u slučaju napada te Ponts Couverts, u prijevodu natkriveni mostovi, koji su bili još jedan od obrambenih mehanizama ovog predivnog grada. Također smo se taj dan po rijeci vozili turističkim brodom koji je imao staklen krov i slušalice kojima smo mogli slušati

zanimljiva priče o zgradama i njihovoj povijesti. Naravno, imali smo i slobodnog vremena koje smo utrošili na kupovanje suvenira i slatkiša.

Zastupnici u Europskome parlamentu

Napokon, 2. ožujka zaputili smo se u Europski parlament. Svi smo bili obučeni u odijela i svijetloplave PŠVP majice koje smo dobili od škole. Nakon jutarnjeg

upoznavanja s učenicima iz 20 škola zemalja članica Europske unije, zaputili smo se u glavnu zgradu Parlamenta koja je simbolično građena od stakla kao znak transparentnosti donošenja odluka koje se odnose na čitavu Europu. Tema dana bila je *Rodna ravnopravnost i prava žena*, a naša prva aktivnost bila je postavljanje pitanja zastupnicima Europskog parlamenta gdje smo imali priliku postaviti pitanja potpredsjedniku Europskog parlamenta Dimitriosu Papadimoulisu. U prvom dijelu aktivnosti postavljali smo pitanja direktno povezana s temom ravnopravnosti, a nakon ručka mogli smo postaviti bilo kakva pitanja vezana za rad Europske unije i teme povezane s njezinim članicama. Druga aktivnost bila je debata. Učenici su bili podijeljeni u četiri skupine, a zatim je bilo izneseno nekoliko prijedloga poput poboljšanja radnih uvjeta za žene, omogućavanje lakšeg povratka s rodiljnog dopusta i drugih sličnih tema. Učenici su morali debatirati zadane teme u skladu s tezom koju su zastupali. Skupine su bile za, protiv, centar i neodlučni. Na kraju svake teme učenici su proveli glasanje stiskanjem jednog od tri gumba kojima su mogli podržati ili odbiti ponuđeni prijedlog ili dati neodlučni glas. Zatim su na velikom ekranu prikazana mjesta Parlamenta koja su bila obojena u skladu s našom odlukom. Doživjeti ovako nešto bilo je zaista neprocjenjivo iskustvo za koje je zaslužna naša profesorica Ana Kadović koja je sve organizirala te profesorica Svjetlana Štampar koja nas je pratila na ovome zanimljivom putovanju.

Raspravljali smo o rodnoj ravnopravnosti i pravima žena

Putovanje u Japan

Susret istoka i zapada

Piše:
Sara Polašek, 2.g

Drevne tradicije ljudi oduvijek su bile zanimljive stanovnicima drugih zemalja. Samim time i Japan je bez sumnje jedinstvena država koja privlači mnoge posebnošću načina života, prirodom, kulturom... Japan je jedina zemlja na svijetu u kojoj se kašnjenje vlaka od jedne minute smatra značajnim kašnjenjem. Umjetnost presavijanja papirnatih figura – origami porijeklom je iz Japana. Postoje mnoge činjenice poput ovih o Japanu koje smo godinama prikupljali i sanjali da ćemo jednoga dana kročiti na japansko tlo

Noćna panorama, Tokyo

U ponedjeljak, 20. studenoga 2023., poletjeli smo iz Budimpešte u Peking, a put je trajao devet sati. U gluho doba noći, nakon dugog leta, stigli smo u ogromnu kinesku zračnu luku. Tamo smo dočekali izlazak sunca, a zajedno s nama nisu ga dočekali zaposlenici zračne luke, već njihove nadzorne kamere. Svaki naš potez bio je pod budnim okom mnogobrojnih digitalnih leća, a one su nas pratile sve dok se nismo ukrcali na sljedeći let koji je mene i moju obitelj prizemljio u japansku zračnu luku Haneda. U Tokio smo sletjeli umorni i gladni, stoga nam je prva večernja šetnja ujedno bila i potraga za večerom. Šetali smo ulicama osvjetljenim mnogobrojnim šarenim reklamama koje su nas zaslepljivale na putu do restorana. Od bijele tehnike i kućanskih aparata do čajeva i čokolada na ekranima se oglašavalo gotovo sve. Pri povratku u hotel izgubili smo se u zamršenoj mreži ulica, ali naposljetku smo uz pomoć domaćih ljudi uspješno pronašli put.

Carska palača u Tokiju, okrug Shibuya, Tokijski toranj – neizostavne znamenitosti u Japanu

Sljedećeg smo se dana rano ujutro uputili u daljnje razgledavanje. Nakon što smo se ukrcali na vlak, stigli smo do dvorca Edo,

rezidencije carske obitelji za vrijeme dinastije Edo. Unatoč požarima i mnogim ratovima koji su ponegdje oštetili palaču, Carski su vrtovi danas otvoreni turistima i pružaju prekrasan pogled u povijest nekoć vrlo moćne palače.

Senso-ji hram, Tokyo

Nakon obilaska vrtova uputili smo se prema japanskoj četvrti Shibuya poznatoj po živahnoj atmosferi i najprometnijem raskrižju na svijetu. Pješački prijelaz prelazili smo sigurno s oko tisuću ljudi, a zatim se popeli na zgradu *Shibuya Sky*. Ondje smo se na 47. katu fotografirali u prekrasnom noćnom ugođaju. Osim zgrade *Shibuya Sky* posjetili smo i Tokijski toranj, drugu najvišu građevinu u Japanu. Ovaj narančasto-bijeli toranj izgledom podsjeća na Eiffelov toranj, a obilježavaju ga dvije platforme na kojima se tisuće i tisuće turista svakodnevno fotografiraju.

Ovdje još živi duh starog Tokija

Prvi hram koji smo posjetili ujedno se smatra i jednim od najstarijih u Tokiju. Riječ je budističkom hramu Senso-ji. Jedno od glavnih obilježja hrama veliki je crveni lampion kojeg od glavne građevine odvaja tržnica tradicionalne japanske robe i hrane

Sara u hramu

Osaka

kroz koju je gotovo nemoguće proći a da nešto ne kupite. Nakon što smo vrećice napunili suvenirima, uputili smo se u prema akvariju Sumida gdje smo cijelo poslijepodne proveli promatrajući japanske morske biljke i životinje. Večer smo završili penjući se na Tokijsko nebesko drvo, najviši toranj na svijetu. Tamo smo grad i njegove rijeke fotografirali s visine od 450 metara visine.

Japanskim vlakom u Osaku

Sljedećeg smo dana, koristeći se željezničkom mrežom Shinkansen poznatoj po brzini i vremenskoj točnosti vlakova, stigli u Osaku, grad u kojem smo ostali do kraja putovanja. Prva postaja bila nam je dvorac Osaka, utvrda čija slika krasi stotine razglednica. U muzeju smještenom unutar palače naučili smo puno o samurajima, njihovim običajima i različitim nošnjama. Uz obilazak imali smo priliku prerusiti se u samuraja, no, nažalost, katana, koju su nam dali za slikanje, bila je plastična. Sljedeće smo jutro posjetili jednu od mojih najdražih lokacija, grad Naru, koja je bila prva carska prijestolnica. Tu smo kupili kekse napravljene od brašna, riže i sijena kojima smo hranili pitome jelene, njihove svete životinje. U Nari smo također posjetili budistički hram Todai-ji u kojem se nalazi tzv. Budina nosnica. Ovaj vrlo uski otvor smješten je u jednom od drvenih stupova koji pridržavaju hram, a kroz koji se trebate provući da biste mogli ući u raj. Večer smo završili posjetom akvariju Kaiyukan u kojem je definitivno najveća atrakcija bila kitopsina, zagonetna nemam iz morskih dubina.

Nedaleko od Osake nezaboravan je bio posjet Hiroshimi i Memorijalnom muzeju mira. Šetnja dugim hodnicima muzeja poblizje nam je prikazala događaje Drugog svjetskog rata i tragedije koje su se tada

Dvorce Osaka

dogodile. Najviše nas je dirnula priča o Sadako i njezinim ždralovima.

Kyoto je grad koji vodi u prošlost

Razgledavanje bambusove šume u Kyotu sigurno će nam ostati jedno od najljepših dijelova putovanja. Duge zelene grane i osušeni jesenski listovi stvorili su sliku vrijednu pamćenja. Osim upoznavanja prirode u Kyotu vidjeli smo i mnoge kulturne. Na ulicama Gion okruga imali smo priliku vidjeti prave gejša, tradicionalne japanske zabavljačice uvijekbane za ceremonije povezane s japanskom kulturom. Željno iščekujući, konačno smo posjetili i Fushimi Inari, hram najpoznatiji po šetnji kroz beskrajni niz crvenih *tori* i kroz manja privatna svetišta.

Deset nezaboravnih dana

Povratnim letom iz Japana ponovno smo sletjeli u istu zračnu luku u Kini. Sada smo već pekinšku zračnu luku poznavali kao svoj dlan. Nakon što smo ponovno obišli sve prolaze osim onih zabranjenih, ostatak vremena do zadnjeg leta proveli smo spavajući na najtvrdim stolicama naših života. Polusvjesno smo se ukrcali i pronašli mjesta u zrakoplovu, a put u Zemlju Izlazećeg Sunca službeno je završio slijetanjem na hrvatsko tlo. Unatoč jezičnoj barijeri i *jet lagu* ovih deset nezaboravnih dana ostat će nam u najljepšem sjećanju.

Putovanje na Farske otoke

Dramatični krajolici na kraju svijeta

Piše: Tesa Novak, 3.d

Okrugli prozor zrakoplova Atlantic Airwaysa uokvirivao je pogled na oblake koji su postupno postajali rjeđi da bi na kraju poput zastora na pozornici otkrili oštre zelene otoke kako brode tamnoplavim morem. Dramatičnost prizora pratila nas je sve do slijetanja na aerodrom Vágar, na jednom od osamnaest otoka koji tvore ovo sjevernoatlantsko autonomno dansko otočje smješteno na pola puta između Norveške i Islanda: Farske otoke

Fijukanje čistog, hladnog vjetro pratilo nas je od aerodroma do iznajmljenog auta, drhtali smo nespreni na naglu promjenu temperature. Uvod u otkrivanje čari tog mističnog mjesta bio je Gásadalur, destinacija koju smo odlučili posjetiti prvu zbog toga što se nalazi u neposrednoj blizini aerodroma te je ujedno i jedna od najpoznatijih i najslikovitijih mjesta na cijelom otočju. Radi se o mjestu smještenom u zelenoj idili između dvije planine koje je poznato po slapu Mulafossuru, dramatičnom prizoru vode koja se raspršuje na vjetru u svom padu niz liticu sa šezdeset metara visine. Prizor vodopada, planina i oceana čiji su se valovi razbijali o stijene ostavio nas je bez daha, a kliktanje

galebova i hladnoća dali su mu posebnu notu dramatičnosti. Mjesto Sörvágur otkrilo nam je čari farske kuhinje ugrijavši nas pohanim bakalarom iz lokalnog uzgoja.

Vrijesak, nazubljene stijene, jezero i more

Vedro i sunčano popodne bilo je kao stvoreno za nastavak istraživanja pa smo se zaputili na južnu stranu otoka Vágar i stigli u Miðvágur, maleno mjesto iz kojeg smo se prema klifovima zaputili uskom stazom prepunom vrijeska. Naravno, nevoljko smo platili i dvije nedavno uvedene ulaznice od 200 farskih kruna (što je otprilike 200 kuna). S naše desne strane prostiralo se jezero smješteno 15 metara iznad razine mora, a

s lijeve se tlo strmoglavo spuštalo u more u obliku visokih klifova. Sunce je cijeli prizor nazubljenih stijena oslikavalo kontrastom svjetla na zelenom i crnom, a voda koja je padala iz jezera u more ljeskala se na večernjem svjetlu. Zalazak ranog kolovoza prekrpio je krajolik blagom tamom tek oko deset sati navečer kada smo se vratili do auta, a pista aerodroma bljeskala je u daljini. Otoci su međusobno povezani mostovima, trajektima ili podvodnim tunelima. Tako smo se, prelazeći na najveći otok, Streymoy, provezli kroz jedan od podvodnih tunela i nastavili put prema najjužnijem naselju otoka, Kirkjubøuru gdje smo bili smješteni u tradicionalno uređenoj kućici s crvenim prozorima na crnom drvu i travnatim krovom.

Div i vještica žele odvući otočje prema Islandu

Doručkivali smo s pogledom na južne otoke Hestur i Sandoy koji su izranjali iz jutarnje maglice, a zatim se zaputili na sjever prema glavnom gradu Farskih otoka, Trshavnu. U doslovnom prijevodu ime grada u kojemu živi nešto više od četrnaest tisuća ljudi znači Torova luka te je smješten na jugoistoku Streymoya. Posjetili smo Nacionalni muzej Farskih otoka koji nam je pružio uvid u cjelovitu povijest otočja. Otoci su se uzdigli iz mora zbog vulkanskih erupcija prije 55 milijuna godina i u početku su bili smješteni u blizini Grenlanda, no kretanjem tektonskih ploča pomiču se jugoistočno te zbog istog tog kretanja između njih nastaje Island koji je geološki mlađi od Farskih otoka. Prema nekim ostacima biljaka pretpostavlja se da su Vikinzi naselili otočje oko 800. godine, nakon irskih svećenika te da najviše prvih doseljenika potječe sa obale Norveške i Šetlanda. Muzej je prikazivao i ostatke vikinške kulture, teške uvjete u kojima su ljudi preživljavali uglavnom od lovljenja ribe, kitova, tuljana, ptica i uzgoja ovaca na neplodnoj zemlji. Prošetali smo glavnim gradom, promatrali brodove u luci od kojih nas se najviše dojmio veličanstveni drveni jedrenjak i nabasali na veliku grupu ljudi okupljenih na rivi kako gledaju rukometnu utakmicu projiciranu na platnu. Slučaj je htio da se utakmica igra u Hrvatskoj pa smo s osmijehom promatrali kako Farani navijaju. Dok smo ručali, zatekao nas je blagi kulturološki šok. Roditelji su na ulasku u restoran ostavili kolica s djetetom vani, ispred restorana, na blagu nevjericu

nas južnjaka koji nismo naviknuti na običaje skandinavskih zemalja. Nakon tople čokolade krenuli smo na sjever prema Tjørnuvíku istočnom stranom otoka. Na putu smo naišli na još jednu skandinavsku univerzaliju, ogroman napuhanac na kojemu smo skakali s pogledom na Eysturoy na istoku preko morskog kanala. Cesta se sužavala što smo više odmicali na sjever da bi na kraju postala jedna traka, a mimoilaženje je bio pothvat sklanjanja na ugibaldišta uz cestu. To nas je navelo na promišljanje o naravi i biologiji Farana, o tome kako teški uvjeti prisiljavaju na solidarnost i suradnju, ako već ne na prijateljstvo. Iduća prirodna znamenitost bio je najveći slap na otočju po imenu Fossa u čijem smo se podnožju mogli diviti magičnom šumu vode u padu s visine. Nakon još desetak minuta vožnje stigli smo u Tjørnuvík, maleno naselje obgrljeno brdom i smješteno u dnu uvale otvorene na sjeveroistok. Iznad valova u daljini nazirao se impozantan klif i dvije oštre stijene koje su stršale iz oceana pred njim. Prema legendi, to su div i vještica koji žele odvući otočje prema Islandu. Tjørnuvík, jedno od najstarijih naselja na cijelom otočju gdje su pronađeni vikinški grobovi, danas je omiljeno odredište za surfere željne adrenalina, ledene vode i crnih pješčanih plaža. Putem natrag do Kirkjubœura spustila se kiša, a zatim i magla, autentične vremenske prilike Farskih otoka te smo se umorni vratili u smještaj na jugu Streymoya.

Travnati brežuljci kojima kraljuju ovce

U kišnom jutru trećeg dana trajekt nas je prevezao na Sandoy, otok nasuprot

Kirkjubœuru jugozapadno od Streymoya, a vrhovi otoka koje smo ostavili iza krme zapinjali su u niskim oblacima. Provezli smo se kroz par malenih naselja, a zatim se zaputili šetnicom uz more na zapadnoj strani. Put je zavinuo u unutrašnjost i zamijenio krajolik valovitog oceana blagim talasanjem niskih travnatih brežuljaka, a raspršena krda ovaca mirno su kraljevala tom divljinom podsjećajući nas da otočje nosi ime po njima, Farski ili Ovčji otoci. Blejanje i povremeno dozivanje guski njihalo se na slanom vjetru, a mutan oblak prijeteci se približavao sa sjevera. Vidik se ponovno otvorio na ocean i usku plažu, a lake kapi kiše sijevale su iz oblaka. Žurili smo putem natrag, bježeći pred sve jačom olujom, kad iza nas iz kišne zavjese naborane vjetrom izroni automobil. Dok su svjetla farova probijala blagu kišnu tamu, stariji par u vestama sa zastavom Farskih otoka pokazao nam je da se ukrcamo. Budući da nas je bilo četvero, odabrala sam počasno mjesto u prtljažniku među planinarskom opremom i od tamo pratila razgovor s našim nenadanim spasiteljima. Na spomen Hrvatske stariji bračni par u istraživanju vlastitog otočja klimao je glavom, ali nisu znali gdje ju smjestiti pa smo došli do dogovora da se nalazi negdje blizu Italije i Grčke. Iskricali su nas na parking i zaputili smo se istražiti ostatak otoka skriveni u autu od kiše, vjetra i hladnoće.

Kružni tok pod morskim dnom

Četvrtog dana ponovno smo napustili Streymoy rano ujutro i zaputili se na sjever prema Klaksvíku, drugom najvećem gradu

na otočju smještenom na otoku Borđoyu. Vožnja do tamo bila je sve samo ne obična budući da smo ušli u podvodni tunel koji povezuje jug Streymoya s Eysturoyem te se pod vodom grana na dva dijela tako da smo se prvi puta u životu susreli s osvijetljenim kružnim tokom pod morskim dnom. Slušali smo radijsku frekvenciju koja je emitirala ambijentalnu glazbu sastavljenu upravo za taj tunel pretvoren u svojevrstnu umjetničku instalaciju. Nakon vožnje po Eysturoyu, prešli smo na Burđoy putem još jednog podvodnog tunela. Bacili smo pogled na Klaksvík, a zatim parkirali i zaputili se kroz maglu na Klakkur, planinu visoku 413 metara tik uz grad. Strepili smo da će magla prekrivati i vrh te sakriti pogled na druge otoke dok smo se uspinjali uskom stazom na maglovitoj, travnatoj padini. Nasreću, uporno sunce i oceanski vjetar udružili su snage u rastjerivanju magle pa smo ostali bez daha, jednim dijelom od strmog uspona, ali većim dijelom od nevjerojatnog pogleda pred kojim smo se zatekli. Vrhovi otoka Kunoya, Kalsoya, Eysturoya i Burđoya brodili su morem magle, blistali oštro i zeleno pod okruglom kupolom plavog neba. Nepregledan horizont razlijevao se svuda oko nas pod intenzivnim suncem, a vjetar je mreškao valovite oblake koji su se izvijali oko strmih otoka. Glad nakon uspinjanja utažili smo u Klaksvíku i zaputili se prema otoku Kunoyu na zapad. Posjetili smo i Viđoy, najsjeverniji otok te nabasali na

malenu nastambu s patkama koje smo hranili s pogledom na otvoreno more. Jednom smo prilikom na tren ugledali i kitove te promišljali o teškoj prošlosti kada su neki živjeli od kitolova.

Najmagičnije mjesto na svijetu

Peti i posljednji dan našeg boravka na Farskim otocima započeo je uronjen u gustu maglu i putovanjem do Vestmanne na zapadu Streymoya. Ondje smo posjetili muzej saga, brutalnih vikinških priča i legenda koje su opisivale život Vikinga na otocima. Nekarakteristično toplo vrijeme od 15 stupnjeva nagnalo nas je samo na

kratku šetnju u okolici Vestmanne. Popodne smo iskoristili da se provozamo zaljevima i cestama uz planine i maksimalno upijemo čarobni krajolik. Imali smo priliku i vidjeti pafine, ptice koje obitavaju samo na sjevernim otocima Atlantika kako se gnijezde na stijenama uz more.

Povratak je prošao u trenu unatoč tomu što smo cijeli dan proveli na aerodromima te u zrakoplovima zahvaljujući svježim sjećanjima na dramatične krajolike Farskih otoka. Često mi se u mislima vrata prizori otoka opojne zelene boje nad plavim oceanom i znam da će mi najmagičnije mjesto koje sam ikada posjetila zauvijek ostati u sjećanju.

Napuhanac u Nesvíku

Tórshavn

Izveštaj naše učenice, prošlogodišnje maturantice,
o studiranju na Harvardu

Studenti Harvarda nisu samo dosadni štreberi

Piše: Klara Barbić, prošlogodišnja maturantica

Postoje neka mjesta sa značajnom tradicijom i reputacijom čija se imena izgovaraju s dozom strahopoštovanja. Često se o njima mnogi ne usude ni sanjati. Jedno je od takvih mjesta i sveučilište Harvard, mjesto o kojemu svi govorimo kao da je Kansas iz Čarobnjaka iz Oza, mjesto koje nam se čini astronomski dalekim i nedostižnim

U najboljem slučaju Harvard vizualiziramo gledajući brojne filmove iako od 80-ih godina prošloga stoljeća filmovi ni ne smiju biti snimani na samome kampusu jer su studenti prikazani stereotipno i drukčijima nego što zapravo jesu. Na pitanje kakav je tipičan harvardski student, nemoguće je odgovoriti, a to je upravo i ključ upisa na taj zastrašujući fakultet. Iako mnogi misle da je ključ upisa na sveučilišta kao što je Harvard, isključivo akademski uspjeh te matematička olimpijada, tome uistinu nije tako. *Admissions Office* ured je koji određuje tko je primljen na sveučilište, ali ni sami zaposlenici toga ureda ne mogu dati jasne smjernice kako osigurati mjesto na sveučilištu jer je pristup prijemu holistički, odnosno zaposlenici koji čitaju prijavu trude se upoznati svakoga kandidata kao osobu i procjenjuju čime može doprinijeti zajednici. Iako zvuči nestvarno, vjerojatnije je da će svestrana osoba, koja ni u čemu nije svjetski prvak, biti primljena prije osobe s jednoličnim interesom samo za jednu stvar. Zanimljiva je anegdota, koja oslikava opisano, situacija u kojoj je kandidat koji je osvojio brojne nagrade na matematičkim natjecanjima i olimpijadama odbijen jer mu je matematika jedini interes i nema čime doprinijeti Harvardu kao zajednici.

Još je jedna vrlo proširena zabluda o sveučilištima u SAD-u, a pogotovo sveučilištima koji su dio elitne Ivy League skupine - sve se može kupiti novcem i jedno novcem. Naime, situacija je upravo suprotna. Harvard, a i sva ostala Ivy League sveučilišta, imaju inicijativu zvanu *financial aid*, što je financijska pomoć svim primljenim studentima koji zadovoljavaju kriterije. Kriterij je, konkretno na Harvardu, da roditelji imaju ukupna godišnja primanja manja od 10 000 \$, što je slučaj kod većine hrvatskog stanovništva. Također, nijedno

Ivy League sveučilište ne može ponuditi sportsku ili akademsku stipendiju na temelju zapaženih uspjeha, ma koliko dobar netko bio. Primjer koji oslikava ovu politiku na Harvardu atletičarka je, svjetska rekorderka na 800 metara do 18 godina u dvorani, koja nije mogla dobiti sportsku stipendiju, već je dužna plaćati školarinu sukladno financijskim mogućnostima roditelja unatoč iznimnim atletskim uspjesima.

Zablude o društvenome životu na Harvardu

Govoreći o zabludama, svakako se valja osvrnuti na društveni život studenata na Harvardu. Iako je vrlo proširena slika studenata koji uče u knjižnicama do četiri sata ujutro, što je dakako i slučaj u pojedinim trenutcima, nerijetko se zaboravlja na sve

druge stvari kojima se uz učenje studenti Harvarda bave i načine na koje provode vrijeme. Objasnivši način upisa, prirodno je zaključiti da će se studenti zabavljati na razne načine i imati vrlo široke interese i izvannastavne aktivnosti. Od mnoštva klubova u koje se mogu učlaniti procesom takozvanoga *compa* do raznih sportskih i umjetničkih aktivnosti, studenti se uistinu bave nebrojenim aktivnostima. Sam proces *compa* vrlo je zanimljiv način učlanjivanja u gotovo sve organizacije ovoga sveučilišta. Naime, s obzirom na to da su svi klubovi i izvannastavne aktivnosti na Harvardu vrlo kompetitivni, proces mora biti eliminacijski temeljem nečega što nije intelekt ili sposobnost jer studentima Harvarda svakako toga ne manjka. U želji da okupe stvarno posvećene i strastvene kandidate, klubovi i organizacije u proces često

Studenti Harvarda u bojama fakulteta na nogometnom stadionu na Yaleu

Blagovaonica za studente prve godine ili Hogwarts

uključuju razne načine javnoga sramoćenja poput polijevanja kanistrom mlijeka pored poznatoga kipa Johna Harvarda koji se nalazi u samome središtu Harvardova kampusa ili pjevanja pjesme *I'm a Barbie Girl*, a da su kandidati pritom obučeni u potpuno ružičastu odjeću.

Da studenti Harvarda nisu samo dosadni *štreberi* koji uče, jedu i spavaju, dokazuju i neobične tradicije, takozvani neslužbeni preduvjeti za diplomu. Jedna je od tih tradicija *Primal Scream* – događaj koji se odvija noć prije početka ispitnog perioda, točno u ponoć. Naime, nekoliko minuta prije ponoći, studenti se okupe u Harvard Yardu, središnjemu dijelu kampusa, i čekaju ponoć u vrlo neobičnome izdanju – gotovo ili potpuno bez odjeće. Kako bi prizvali sreću na ispitima i oslobodili se stresa, studenti izlaze iz zone komfora i točno kad otkuca ponoć, počinju trčati krug oko Harvard Yarda. Iako to

Klara s bogatom ponudom slastica u studentskoj menzi

možda zvuči nevjerojatno, na svakome *Primal Screamu* okupi se nekoliko stotina studenata koji nakon otrčanoga kruga ne pobjegnu odmah u sobe, već ostaju dokumentirati da su obavili jednu od tradicija.

Harry Potter blagovaonica, može li bolje

Već je više puta spomenuta raznolikost i posebnost studenata Harvarda pa nije neočekivano da svatko pronađe i svoje mjesto pod suncem (kojega nažalost nema previše). Harvard se na sve moguće načine trudi potaknuti studente da se osjete prihvaćenima i pripadnicima zajednice - od raznih obveznih sastanaka pojedinih ulaza ili katova u domovima do sastanaka rasnih ili etničkih organizacija te različitih odjela samoga fakulteta. Osim organiziranih i obveznih sastanaka i druženja, postoje i oni neobavezni poput tjednih *Study Breaka* na kojima se serviraju grickalice i koji služe za opušteno druženje.

Jedno je od popularnih mjesta i takozvana Harry Potter blagovaonica, Annenberg Hall, koja služi isključivo kao blagovaonica za studente prve godine da bi se što bolje upoznali i što više osjetili povezanima viđajući se svakodnevno za vrijeme obroka. Osim klasičnih doručka, ručka i večere, od nedjelje do četvrtka nudi se i *Brain Break* – kasnovečernji obrok od 21 do 23 sata koji većinom služi za odmor od učenja i druženje s prijateljima uz hranu. Zanimljiva značajka američke kulture prisustvo je hrane na svakome događaju te odabir nezdrave hrane poput pohane piletine, pohanog sira, čokolade i drugih grickalica kasno navečer. Često se nudi besplatna hrana i piće kao motivacija za dolazak na pojedini događaj. Nerijetko se uz kratki opis događaja na letku ili u elektroničkoj pošti može pronaći natpis - *Besplatni sushi! Besplatna pizza!*

Kultura neprestanoga rada i fokusa

Iako je socijalni život općenito vrlo bogat i zanimljiv, postoji period zvan *Reading Period* praćen periodom zvanim *Finals Period*, a tada nema nikakvih druženja, zabava, slušanja glasne glazbe pa čak ni glasnjivi razgovori nisu dozvoljeni. Taj je period predviđen za učenje i pripremu završnih projekata te završnih ispita. U to je vrijeme takozvana *grind* kultura, kultura neprestanoga rada i fokusa, najjače izražena. Zanimljiva je količina skraćenica koja pronalazi mjesto u rječnicima studenata i zaposlenika Harvarda, a skraćenice su upravo jedan od zaštitnih znakova te zajednice. Od naziva predmeta do naziva organizacija i zgrada, gotovo sve je svedeno na nekoliko slova. Reklo bi se - optimizacija broja izgovorenih riječi kao posljedica nedostatka vremena za razgovor. U razgovoru s

Politička korektnost

Zanimljiv je i stav Amerikanaca prema internacionalnim studentima te internacionalnih studenata prema Americancima. Stereotip je da se internacionalni studenti vole držati sa strane, samo s drugim internacionalnim studentima, ali iako nenamjerno ispada tako, može se objasniti razlog. U Americi je vrlo velika osjetljivost na riječi. Naime, neke se komentare jednostavno ne smije izreći naglas jer su neprimjereni ili budu shvaćeni preozbiljno. Odrasli u Americi na spomenute komentare reaguju u skladu sa svojom kulturom i navikama, a internacionalni studenti ponekad ni ne registriraju što je tko rekao jer su neopterećeni, ili barem manje opterećeni, političkom korektnošću.

Sve u svemu, razlike u kulturi sveprisutne su i uočljive, ali kad se podvuče crta, iskustvo studiranja na Harvardu uistinu je transformirajuće. Okruženje je vrlo stimulatívno jer je koncentracija sposobnih i zapanjujućih ljudi na jednome mjestu maksimalna. Vrlo je lako moguće ostvariti svoje potencijale uz dostupnu podršku i resurse, a na studentima je da iskoriste što im se pruža.

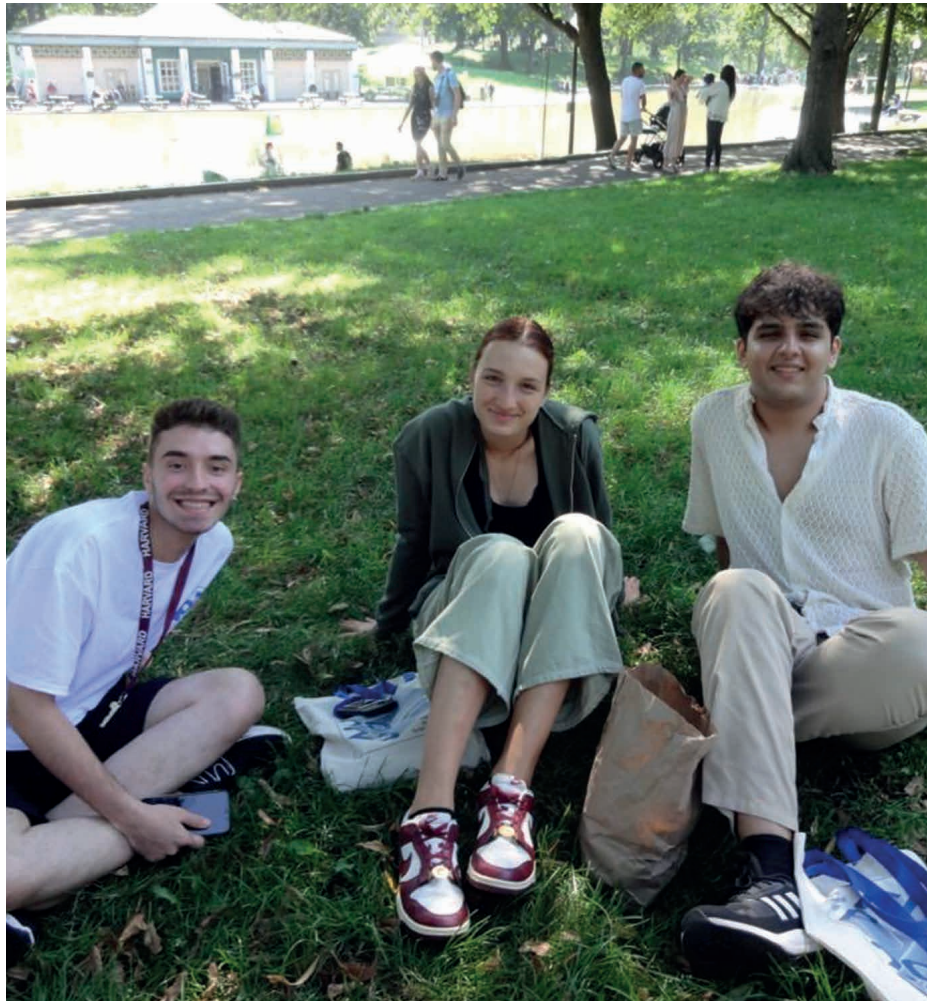

Slika s Instagrama dekana Khurane

internationalnim studentima vidi se koliko je američka kultura, iako nam svima vrlo bliska i poznata, značajno drukčija nego primjerice europska kultura. Izgled kafića potpuno je drukčiji nego u Europi – mjesta za sjesti ima malo ili gotovo ništa, a mnoge naručuju *online*. Ritual ispijanja kave kao oblik druženja u Americi je potpuno neuobičajen i većinom ga prakticiraju studenti koji su Europljani. No zato je rad u restoranima ili kafićima učestala pojava i česta slika *grind* kulture – kava u papirnatoj čaši uz laptop ili iPad te slušalice na ušima.

Izgledaš baš europski

Moda, odnosno ključ odijevanja, također je jedna od kulturoloških razlika. Svi studenti rado i s ponosom nose odjeću s oznakama Harvarda te ju uspješno uklapaju u svoje ormare. Ipak, stil, ali i samo shvaćanje ključa odijevanja drukčije je za Amerikance. Europljani uglavnom oblače relativno pristojnu odjeću za predavanja, a Amerikance nije uopće neobično pronaći u pidžami i papučama na jutarnjemu predavanju. Objašnjenje je jasno – kad je već rano, a mora se raditi, neka barem bude udobno. S vremenom i neki Europljani prihvate nepostojanje ključa za odijevanje i iskoriste priliku obući što god žele bez osuđivanja. Iako neopterećeni modom, Amerikanci znaju primijetiti dobar stil i lijepu odjevnu kombinaciju. Jedan je od čestih komplimenata - *Kako si lijepo sređen/a! Izgledaš baš europski!*

Opušteno druženje studenata

Uz Mjesec knjige – intervju s Matom Marasom,
hrvatskim prevoditeljem

„Prevođenje – to Vam je lako, to je čista matematika!“

Piše: **Bernarda Husar, 4.k**

Mjesec knjige 2023. godine posvećen je književnome prevođenju i prevoditeljima. Bila je čast u školskoj knjižnici ugostiti jednog od naših najvrsnijih prevoditelja koji prevodi (da, dobro ste pročitali – još uvijek prevodi, iako su mu 84 godine!) s engleskoga, francuskoga, talijanskog i rumunjskoga jezika, gospodina Matu Marasa – a po struci je matematičar i fizičar!

Možete li u kratkim crtama opisati svoj životni put? Sigurno nije bilo lako doći od maloga sela do fakulteta.

Završio je Drugi Svjetski rat, moja obitelj vratila se iz Slavonije kamo smo otišli jer su nam Talijani zapalili kuću. Vratili smo se u porušenu kuću koju je otac popravio. Imao sam šest godina kada smo se vratili, a u 7. godini morao sam poći u školu koja je također izgorjela pa sam pohađao onu koja je dva kilometra udaljena od moga sela. Imao sam starijega brata koji je polazio u treći razred. Moj brat i ja bili smo različiti turnusi. Učiteljica je na nagovor moje majke pristala da, zajedno sa svojim bratom, dolazim u njegov turnus. Međutim, kako bih to mogao, morao sam, umjesto u prvi razred, poći u treći! Majka je učiteljicu uvjeravala da sam sposoban za treći razred, da me slobodno i ispita! A ja sam, jer sam uvijek slušao i gledao svoga brata, sve znao:

i računati, i pisati, i čitati, i dijeliti i množiti. Završio sam treći i četvrti razred, što je tada predstavljalo kraj mog obrazovanja jer nigdje u okolini nije bilo škole za više razrede. Sreća je da se dvije godine nakon toga u susjednome selu otvorila osmogodišnja škola. U te dvije godine svoje sam vrijeme provodio pasući krave i koseći travu za svinje. Otac u zatvoru, majka po Slavoniji bere kukuruz i šalje nama, starija sestra brine se za mene i brata.

Od zatvora zbog komunista do stipendije od njih

Kako to da ste ipak nastavili školovanje, iako je bilo posla na polju?

Majka nam je branila upis u školu, no brat i ja smo pobjegli i upisali se! Završio sam peti razred. Djeco, u školi samo slušajte, sjedite u prvim redovima i kod kuće nećete morati učiti, vjerujte mi! Svećenik je nagovorio oca da me pošalje u sjemenište u Šibenik u šesti razred, gdje me zaposlio da se brinem za knjige. U sjemeništu nisam bio sam, tamo su

se nalazili i drugi pametni i nadareni dječaci. Međutim, vrativši se kući za praznike, otac je dao svoju riječ da se više u sjemenište neću vraćati. Socijalističko-komunistička vlast natjerala ga je da me izvadi iz Crkve te su mi dali stipendiju kako bi se pobrinuli da tako i ostane. Sa stipendijom sam otišao u Imotski, a zatim u Zagreb na treću godinu gimnazije. Vidite kakva je sudbina: otac kojega su komunisti zatvorili zaslužio je stipendiju za svoga srednjega sina do diplome. Dosta za sad!

Zašto ste se odlučili za studij matematike i fizike?

Mene je vukao drugi element života, a to su književnost i umjetnost, ali sam mislio ovako: matematiku nikada nisam učio, fiziku vrlo malo, to ću ja začas završiti, a bavit ću se ovime što volim. Došavši na matematiku, vidio sam da tu nema šale. Ako želiš biti pravi, treba od prvoga dana puno raditi. Vidio sam da mogu završiti taj fakultet, međutim, nisam među prvima, te sam odlučio upisati

Zanimljivog pripovjedača uvijek je užitek slušati

Kazališnu akademiju. Primili su me jer sam recitirao *To be or not to be*. Ostao sam dvije godine na Akademiji, završio fakultet, nije više bilo novaca te sam otišao u vojsku, a nakon nje radio.

To vam je život – bit će još toga!

Kako ste završili u Kemijskoj školi?

Igra slučajnosti! Kao i sve drugo u mom životu. Baš tada, krajem pedesetih. Tu se upleo i Poreč, pa sam se vratio iz Kanade u kojoj sam proveo dvije godine. To je bilo 1969., a 1970. sam se oženio, dobio dvojicu sinova pa unuke koji već studiraju. To Vam je život – bit će još toga!

Pitali smo se kako ste naučili sve te jezike, s obzirom na to da nemate formalno jezično obrazovanje, no Vi ste zapravo tijekom života učili.

Talijanski sam naučio na Akademiji. Baš je trajao San Remo, najveći talijanski festival, na kojem smo pjevali pjesme. Nismo znali što pjevamo pa smo učili napamet. Profesor Frano Čale, veliki naš talijanist, predavao je talijanski jezik. Upisao sam se, to mi je bila prilika! Bio sam mu jedini student, katkad je dolazila njegova mala kći Morana, ona je sada šefica na talijanistici. Objašnjavao mi je Petrarca. Prevodio je cijeloga Petrarca, puno je on toga napisao na talijanskome, latinskom i prevodio kanconijere. Više mi je o tome govorio nego o ičemu drugom te zadao da proučim talijansko-hrvatsku gramatiku Josipa Jerneja. Mogao sam s njim tečno razgovarati, a zatim mi je zadao jedan prijevod. *To Vam je lako!* odgovorio sam.

Lako? Prevoditi je lako? Mislite, u usporedbi s matematikom ili...?

To jest čista matematika: imate s jedne

strane jedan skup, to je talijanski jezik. Imamo mi i svoj skup: to je hrvatski jezik. E sad, tu su elementi i podskupovi. Pod talijanskim skupom imate podskup Petrarca koji nam u hrvatskome jeziku nedostaje, 'ajmo ga formirati. U podskupu je postavljen element koji preko neke funkcije prevedemo kod nas: riječ koja znači isto kao i na talijanskome. Dobit ćemo y kao nešto novo na hrvatskoj strani, svaki y ima svoj x koji ga čeka na talijanskoj strani. Ispred svega piše f, napraviti ćemo funkciju kako prenijeti talijansku stranu na hrvatsku stranu na neki način – i gotova stvar! Profesor mi odgovara: *Ali tu treba da bude broj stihova, broj redova, broj slogova, da se rimuje*, a ja kažem: *To ste Vi, umjetnik koji će to napraviti, bogat je jezik*. To Vam je povezanost između književnosti i matematike.

Torbarina je ustao iz groba!

Preveli ste cijeli opus Shakespeareovih djela, kretali se u krugovima ljudi koji dijele Vašu strast prema Shakespeareovu stvaralaštvu. Imate li kakvu anegdota za nas?

U trećem činu *Hamleta* nastupa poznata izreka *To be or not to be – that is the question!*

Evo vam anegdota o tome.

Josip Torbarina, utemeljitelj naše anglistike, preveo je *Hamleta*. Pobunio se da je poznata izreka krivo prevedena na *Bit' ili ne bit' – pitanje je sad*, a tako pogrešno prevedena izreka zaživjela je u narodu. Ali zapravo u *Hamletu* nigdje nema *pitanje je sad*, ne *sad*, to je općenito pitanje, oduvijek i zauvijek. To je pitanje, ništa drugo. Torbarina je u svome prijevodu, kao i ja kasnije, napisao „Biti ili ne biti – to je pitanje!“, ništa drugo. Međutim, Torbarina je preminuo. Zna li gdje? U Stratfordu! Išao je na sastanak šekspirologa, preminuo tijekom noći, imao je malo manje

godina od mene – bio sam blizu! I sad ide priča: tadašnji rektor svečano dolazi otvoriti komemoraciju u spomen na voljenoga profesora i prevoditelja. Recitira i poznatu izreku, i izgovara je: „Biti ili ne biti – pitanje je SAD!“ I, naravno, Torbarina je ustao iz groba.

Profesor Torbarina rekao Vam je da možete prevoditi sve, ali da nikada ne prevodite sonete, a ipak ste odlučili prevesti ih sve – zašto?

Nisam dok je bio živ. Rekao mi je da su neprevodivi, da je on sam preveo jedan sonet i da se kaje cijeli život što ga je preveo jer je loše i nemoguće. Sjećam se da je za vrijeme Jugoslavije bilo mnogo međunarodnih sastanaka prevoditelja u Beogradu. Prišao mi je anglist iz Novoga Sada, Sava Babić, i rekao: *Marasu bre, pa zašto ne prevedeš sonete?*, ja odgovaram: *Ne mogu ih prevesti jer nema smisla, naš jedan veliki prevoditelj preveo je sve*, neću spomenuti ime da ga ne uvrijedimo. On meni kaže: *Bre, onaj (ponovi ime)? Pa mi njegove prevode ovdje pokazujemo našim studentima kako ne sme da se radi!* I to me ponukalo da prevedem ono što zaista piše. Nakon Torbarine smrti, naravno.

Da zaokružimo životnu dramu: treba li biti ili ne biti?

Biti, uvijek biti!

Gospodin Maras je, uz svoju zanimljivu životnu priču, savjete i anegdote iz prevodilačkoga života, i vrlo živopisno dočarao čimove iz *Hamleta*, povezavši ih i s tadašnjim političkim i društvenim životom. Svi su se složili da je bolji *Hamlet* od većine koje smo gledali (vidi se da je studirao glumu)! A uživali smo i u njegovom zanosnom recitiranju soneta!

Mate Maras u školskoj knjižnici

Godina i sitno novoga fakultativnoga predmeta u srednjim školama Za pošizit!

Piše: Bernarda Husar, 4.k

Početak školske godine 2022./2023. u Gradskoj je upravi, povodom uvođenja Građanskog odgoja i obrazovanja u zagrebačke srednje škole, predstavljen novi fakultativni predmet „Škola i zajednica“. Cilj je predmeta potaknuti učenike da prepoznaju probleme u svojem okruženju i osmisle načine kako ih riješiti. Jedan od autora predmeta jest i Boris Jokić, ravnatelj Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu, koji će vam reći više o svemu

Za one koji Vas, možda, ne znaju, recite nam nešto o sebi u 23 riječi!

Propali reformator. Znanstvenik. Psiholog. Boomer tata. Solidan muž, brat i sin. Iskren prijatelj. DJ bez sluha. *Rage against the dying of the light!*

Rođen u Zagrebu. Pet osnovnih i srednjih škola. Psiholog. Doktorirao na Cambridgeu sa sendvičem u rukama. Znanstvenik.

Propali reformator hrvatskog obrazovanja. Znanstvenik. Psiholog.

Kažete, propali reformator hrvatskoga obrazovanja. Da, bili ste jedan od glavnih autora neslavno prekinute kurikularne reforme: koji su bili Vaši primarni ciljevi za (bolji) obrazovni sustav?

Nas gotovo tisuću iz škola i vrtića, s fakulteta i znanstvenih instituta željeli smo napraviti sustav u kojem bi se učenici usmjerili razvoju kreativnosti i inovativnosti, rješavanju problema i donošenju odluka, učenju toga kako učiti, kritičkome razmišljanju. Cilj nam je bio i potaknuti suradnju i komunikaciju u nastavnom procesu, kao i razviti sposobnost

upravljanja obrazovnim i profesionalnim putom, baš kao i znanja i vještine odnosa sa sobom i s drugima te ona koja se tiču aktivnoga građanstva. Htjeli smo i ukinuti opći prosjek ocjena. Uvesti novi sustav ocjenjivanja. Učiniti gimnaziju školom u kojoj postoji veća izbornost. Strukovne škole približiti svijetu rada. Osmislili smo nove sustave za darovite i učenike s teškoćama. Izradili sustav novih umjetničkih škola koje uključuju filmske, dramske, literarne...

Je li nova reforma donijela išta od onoga za što ste se zalagali u svojjoj?

Cjelovita kurikularna reforma *umrla* je 2016. godine. Žao mi je zbog toga jer su brojni učenici mogli imati puno bolje obrazovanje.

Završili ste Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i potom Sveučilište u Cambridgeu gdje ste doktorirali. Kako ste doživjeli studiranje u inozemstvu: može li se povući paralela između tih dvaju iskustava?

Imao sam tu privilegiju jer sam za Cambridge dobio stipendiju prvo za jednu godinu, a onda za još tri. Suprotno idejama koje mnogi imaju, studentski život tamo vrlo je skroman. Ono što je drukčije jest intelektualna širina i okruženje akademskog integriteta gdje se profesori ne postavljaju kao *lažne* veličine, već sa studentima razgovaraju ravnopravno. Ta ideja da, bez obzira na titulu, ne umišliš da si netko i nešto, vrlo je važna i nju sam prihvatio kao vodilju. Znanost ima smisla samo ako je na korist pojedincima i društvu i ako je otvorena. Moram reći da je za mene Filozofski bio super mjesto na kojem sam naučio mnogo toga što me je kasnije pripremio da budem uspješan na Cambridgeu. Od specifičnih znanja do onih jednako važnih: o glazbi i pivu.

Koje je značenje akronima ŠiZ i čime se predmet bavi?

ŠiZ je akronim za *Školu i zajednicu*, fakultativni predmet u kojem se učenici bave problemom ili pojavom u lokalnoj zajednici oko koje se zajednički dogovore, koju istražuju, potom imaju priliku steći iskustvo, da bi na kraju i djelovali u vezi nje na razini škole ili dijela grada.

ŠTO JE TAJ ŠIZ?

- PROMJENA PERSPEKTIVE O GRAĐANSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU - PRIBLIŽAVANJE ŠKOLE ZAJEDNICI I ZAJEDNICE ŠKOLI
- INOVATIVNO I JEDINSTVENO ODGOJNO-OBRAZOVNO ISKUSTVO ZA SVE
- TRENUTNO OSMIŠLJEN KAO FAKULTATIVAN, ALI S AMBICIJOM DA USKORO POSTANE IZBORNI PREDMET

ŠTO JE TAJ ŠIZ?

- NADOVEZUJE SE I UPOTPUNJUJE S MEĐUPREDMETNOM TEMOM GRAĐANSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE KAO I BROJNIM ISHODIMA U KURIKULUMIMA NASTAVNIH PREDMETA IZ DRUŠTVENO-HUMANISTIČKOG PODRUČJA POUČAVANJA I UČENJA.
- KOMPATIBILAN JE S RAZLIČITIM PROJEKTIMA U ŠKOLAMA POPUT 'PROJEKT GRAĐANIN' I BROJNIM DRUGIMA

Uoči prve godine provođenja 91 nastavnik osposobljen je za provođenje ŠiZ-a; kakve odlike treba imati nastavnik takvoga predmeta za njegovu kvalitetnu provedbu?

Mora biti otvoren i spreman voditi učenike. U ŠiZ-u je vrlo malo predavanja, nema zadanih tema, već cijeli proces oblikuju učenici. To omogućuje u potpunosti drukčiju nastavu. Strah me pomalo reći, ali u njemu ima i malo revolucionarnog, u smislu da daje obrise drukčije škole.

Kako je zamišljena provedba nastave ŠiZ-a?

Predmet je namijenjen učenicima 2. i 3. razreda srednjih škola u opsegu od 70 sati godišnje. Kod njega je fora da je fleksibilan i da se dobar dio aktivnosti odvija u zajednici. Učinili smo sve da mladima bude zanimljiv i drukčiji od svega postojećeg u dosadašnjem školovanju.

Smatrate li da se u praksi tako provodi? Imate li već neke povratne informacije?

Trenutno je predmet u 59 srednjih škola i

Predmetu Škola i zajednici možete se pridružiti i u našoj školi na početku svake školske godine! Za više informacija javite se svome razredniku ili profesoric Bernardi Lokner.

pohađa ga više od 1300 učenika. Pratimo što se događa i znamo da u većini sve ide super. Naravno, postoje i sredine u kojima postoje problemi, ali to je normalno za početak.

Po čemu se ŠiZ razlikuje od ostalih predmeta?

Ma predmet je lud. U njemu je uloga učenika ogromna. Oni se dogovaraju oko problema. Istražuju ga. Ako se, npr., bave pitanjem siromaštva ili beskućništva, imaju priliku raditi u pučkoj kuhinji. Ako ih zanima odvoz otpada, možda će se provozati u kamionu gradske čistoće. Praktično rade i mijenjaju zajednicu. E da, i nema ispitivanja. Ni usmenog ni pisanog.

Što učenici mogu očekivati od predmeta?

Super jedinstveno iskustvo. Mogu očekivati da požiže od ŠiZ-a. Nadam se, pozitivno.

Smatrate li da bi se predmet mogao uvesti kao obvezni u skoroj budućnosti?

Ako uspijemo, namjera nam je ponuditi ga kao izborni svim školama u Hrvatskoj.

Učenici ESOS-a (Elektrostrojarska obrtnička škola u Zagrebu) se za ŠiZ bave stigmatizacijom mentalnih bolesti; u planu im je provesti anketu u školi, razgovarati sa psihijatrom i studentima

Nastava izvan učionice Izradila Dora Debeljak 2.k

psihologije o temi, dobiti stvarne podatke i normalizirati sam pojam mentalnih bolesti. Što mislite o ovakvoj provedbi nastave, jeste li tako zamišljali ŠiZ?

Da, to je upravo ono što smo željeli, a takvih je primjera mnogo u školama koje nude ŠiZ. Učenici se bave problemima poput uništavanja šuma, nezdrave prehrane učenika, migranata, nedostatka sadržaja za mlade, uvođenja seksualnog odgoja, gradskog prijevoza... Prekrasna je to paleta tema i pristupa. Da sam političar, bilo bi me strah tog glasa mladih ljudi.

ŠiZ me asocirao na davno ukinuti obavezni predmet u osnovnim školama – domaćinstvo. Učenici su učili šivati,

glačati, kuhati, voditi kućni budžet, učili su pravilno se ponašati, a sve u cilju osposobljavanja mladih ljudi za samostalni život. Kakvo je Vaše mišljenje o takvom predmetu i njegovu ukidanju?

Hrvatska nikada nije trebala ukinuti predmete u kojima se razvijaju praktična znanja i vještine pa ni domaćinstvo. Iza tog ukidanja krije se pogrešna ideja da su samo akademska znanja vrijedna. Nepromišljeno je to razumijevanje života i mladih ljudi. Ne smijem otkriti, ali za osnovne škole pripremamo nešto upravo takvo, samo prilagođeno dobu u kojem živimo. To bi isto moglo biti baš šizovito! Nadam se da će nam dopustiti.

Moderna kemija za nove generacije

Piše:
Luca Babačić, 3.d

U protekle dvije godine, nastavnici kemije iz naše škole zajedno su s partnerima SOU Gimnazija „Mirche Acev“ Prilep, Makedonija, Šolski center Ljubljana, Slovenija, Střední průmyslová škola chemická Pardubice, Češka, u sklopu projekta strateškog partnerstva sufinanciranog iz programa Erasmus+ pod nazivom **Chemical Dancing Models – ChemDM** radili na izradi novog kurikuluma za fakultativni predmet **3D svijet kemije**, koji učenici trećih razreda gimnazijskih programa mogu pohađati od ove školske godine

U razdoblju od 8. do 12. svibnja 2023. godine, učenici naše škole u pratnji nastavnika kemije i engleskoga jezika sudjelovali su u provedbi Druge aktivnosti učenja, poučavanja i osposobljavanja.

Glavni cilj ove aktivnosti bilo je testiranje i evaluacija izrađenog kurikuluma te su se učenici zajedno s nastavnicima kemije imali prilike upoznati s radom u programu koji učenicima nudi mogućnost vizualizacije struktura kemijskih spojeva, omogućujući bolje razumijevanje kemije i strukture kemijskih spojeva. Učenicima je omogućen sasvim drukčiji uvid u kemijske procese koje će oživjeti u 3D prikazu.

Osim toga, učenici su posjetili glavni grad Sjeverne Makedonije Skopje, zatim grad Kruševo, antički grad Stobi, Hidrobiološki zavod te Ohridsko jezero i grad Ohrid gdje su imali priliku vidjeti kako izgleda proizvodnja papira na replici Gutenbergova

stroja. Organiziran je posjet Kemijskoj školi, ali i tvornici Vitaminka, gdje su učenici, osim samoga procesa izrade slastica, imali priliku vidjeti i kako izgleda proces laboratorijskoga testiranja kvalitete dobivenih proizvoda. Ove aktivnosti omogućile su učenicima i uvid u primjenu gradiva u svakodnevnome životu. Unaprijedili su svoje komunikacijske vještine na stranome jeziku, sklopili nova prijateljstva te stekli nova znanja i nezaboravna iskustva.

Završna konferencija Erasmus+ projekta Chemical Dancing Models - ChemDM

Završna konferencija Erasmus+ projekta *Chemical Dancing Models - ChemDM* održana je u ponedjeljak, 23. listopada 2023. godine u 18:00 sati, u Prirodoslovnoj školi Vladimira Preloga te *online*. Konferenciji su prisustvovali viša savjetnica za kemiju u Agenciji za odgoj i obrazovanje dr. sc. Olgica Martinis, profesori s Kemijskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta

Sveučilišta u Zagrebu, članovi Županijskih vijeća za nastavnike kemije Grada Zagreba, ravnatelji i nastavnici kemije iz osnovnih i srednjih škola, studenti i budući nastavnici kemije te zainteresirani učenici i budući studenti kemije.

Nakon okupljanja sudionika, goste je pozdravio ravnatelj Zlatko Stić, dipl. ing., nakon čega su uslijedila iznimno zanimljiva plenarna predavanja *Kakvo nam obrazovanje treba za 21. stoljeće?* dr. sc. Borisa Jokića te izv. prof. dr. sc. Dominika Cinčića s Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu *Moderna kemija za nove generacije*.

Na konferenciji su predstavljene projektne aktivnosti te rezultati projekta - kurikulum i priručnik za nastavnike i ostali prateći materijali, a zainteresirani sudionici sudjelovali su i na radionici na kojoj su se upoznali s odabranim dijelovima kurikuluma te s osnovama rada u odabranom digitalnom alatu, a radionicu su održali nastavnici kemije Sanja Alispahić, Tomislav Perković i Sandro Vuk.

Prilep, Makedonija

Ne, ne bojimo se eruptirajućeg vulkana na Islandu

Pišu: **Naša je škola od ove školske godine dobitnica ne jedne, već čak dvije Erasmus akreditacije (SCH i VET)! Pitajte se što je to? Započnimo s terminologijom**
Ana Kadović i Ida Cvetković, koordinatore Erasmus projekta

Erasmus akreditacija organizacijama (u ovom slučaju: PŠVP-u) u području strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (VET - odnosi se na razrede strukovnih programa) i odgoja i općeg obrazovanja (SCH - odnosi se na razrede programa prirodoslovne gimnazije) omogućuje uključivanje u prekograničnu razmjenu i suradnju (čitaj: putuju, istražuju i uče). Dodjelom Erasmus akreditacije potvrđuje se da je prijavitelj (PŠVP) izradio plan za provedbu visokokvalitetnih aktivnosti mobilnosti u okviru razvoja svoje organizacije – **Erasmus plan**.

Organizacijama koje već imaju Erasmus akreditaciju može se dodijeliti oznaka izvrsnosti kao priznanje za dosadašnji rad i predanost kvaliteti (e ovo još nemamo...).

Kako to funkcionira u praksi?

Ove će se godine održati čak tri učeničke mobilnosti. Mobilnost podrazumijeva sudjelovanje u aktivnosti koja se sastoji od razdoblja fizičkog preseljenja u zemlju koja nije zemlja boravišta radi studiranja, osposobljavanja ili neformalnog ili

informalnog učenja. Može biti u obliku stručne prakse (stažiranja ili naukovanja), razmjene mladih, poučavanja ili sudjelovanja u aktivnosti stručnog usavršavanja i može uključivati pripremne aktivnosti, kao što je osposobljavanje na jeziku zemlje domaćina, te aktivnosti slanja, primanja i prateće aktivnosti.

Zato naši učenici uskoro putuju na Island, u Španjolsku i Portugal. I ne, ne boje se eruptirajućeg vulkana. Udaljeni su čak 19 kilometara od njega! I da, vesele se posjetu Figuerasu i školi u kojoj je svojevrmeno učio glavom i brkom sam Salvador Dali. I naravno da jedva čekaju stručne vještine usavršavati u Portugalu, s pokojim izletom u Lisabon i Porto jer je, dakako, i *neformalno* učenje važno.

A nastavnici? Žurno i marljivo pripremaju se za sudjelovanje u stručnim usavršavanjima, tečajevima u prelijepoj Firenci i Barceloni, praćenju rada drugih kolega nastavnika da bi svima nama donijeli nove ideje i primjere poboljšanja nastave. Šuška se šuška da će Prelog ubrzo osvanuti zeleniji nego ikada prije... A zašto? Pa zato što su prioriteta našeg Erasmus plana: *okoliš i borba protiv klimatskih promjena, uključivanje i raznolikost, digitalna transformacija te sudjelovanje u demokratskom životu*.

Puno je posla pred nama! Vremena imamo do 2027. godine. No, nakon dodjele akreditacije naš je posao tek započeo jer svake godine prijavljujemo i planiramo veći (ili manji) broj učenika i nastavnika koji će sudjelovati u pojedinoj mobilnosti.

Vaši zadaci

Prijavite se.

Ne tugujte ako odmah ne uspijete. Možda uspijete drugi put. Možda i ne uspijete. Veselite se zbog onih koji uspiju.

Učite iz prijava. Sudjelujte u školskim aktivnostima. Istražite svoje granice.

Poslušajte iskustva drugih. Motivirajte se.

Budite najbolji domaćini kolegama koji dolaze k nama u posjet. Napredujte slušajući njihova iskustva i upoznavajući druge kulture.

Sjetite se da netko drugi priprema svu potrebnu dokumentaciju, piše stotine mailova i planira najbolja moguća putovanja da biste vi, a onda i cijela škola, uživali u plodovima koje pruža Erasmus iskustvo.

A mi jedva čekamo sve izvještaje Erasmus mobilnosti 40-ak učenika i nastavnika u idućem broju Labosa!

Pitanje je samo, hoće li biti dovoljno stranica?

Da bi bio dobar doktor moraš biti dobar čovjek

Dekan MEF-a Slavko Orešković

Pišu: Elena Herceg, 4.d i Katarina Baković, 3.c

Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu sa svojih je 106 godina najstariji medicinski fakultet u Republici Hrvatskoj. Njegova posvećenost i rad rezultirali su obrazovanjem generacija mladih i stručnih doktora koji su postali ključni u spašavanju života diljem svijeta. Dekan MEF-a, Slavko Orešković, približio nam je i predstavio fakultet u najboljem mogućem svjetlu ukazujući nam na razloge navale koja se odvija svake godine za vrijeme upisa

Prof. dr. Slavko Orešković, rodom iz Gospića, upisao je Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1979. godine. Postao je magistar i doktorirao istražujući područje ginekologije i opstetricije. Dodatno se usavršavao na *Stanford University School of Medicine* u Kaliforniji. Na Medicinskom fakultetu počeo je kao asistent, nakon čega je napredovao do pozicije docenta. Nakon nekoliko godina izabran je za izvanrednog, a kasnije i za redovitog profesora. Od 2021. godine obnaša dužnost dekana. Aktivan je član Hrvatske liječničke komore, Hrvatskog liječničkog zbora te brojnih drugih organizacija i društava.

Postoji li razlika među medicinskim fakultetima u Republici Hrvatskoj i gdje se nalazi MEF u Zagrebu u odnosu na medicinska sveučilišta u Europi i svijetu?

Neću reći da smo mi najbolji fakultet, ali je sigurno da smo najstariji fakultet. Iza nas

je 106 godina postojanja. Zapravo, iz našega fakulteta nastali su svi drugi medicinski fakulteti u Hrvatskoj, ali dobar dio njih i u Bosni i Hercegovini ili u Sloveniji, primjerice u Tuzli, Banja Luci, Zenici, Mostaru i Mariboru. Prema tome, zaista imamo dugogodišnju tradiciju. Trenutno imamo oko 3 000 studenata raznih studija, a to su: integrirani studij medicine na hrvatskom jeziku, integrirani studij medicine na engleskom jeziku, studij sestrinstva, poslijediplomski stručni studij koji je za sve specijalizacije. Naime, kada student diplomira i upiše specijalizaciju, u sklopu te specijalizacije završit će poslijediplomski stručni studij. MEF u Zagrebu jedini je fakultet koji ima sva 52 poslijediplomska stručna studija. Drugi fakulteti u Hrvatskoj svakako imanju manje stručnih poslijediplomskih studije. Imamo i tri doktorska studija, i to biomedicinu na hrvatskom i na engleskom jeziku te studij neuroznanosti. Osim toga, naši nastavnici publiciraju oko 1300 radova u prestižnim svjetskim časopisima.

Primijetili smo da se jedne godine upisalo manje studenata. Kako to objašnjavate?

Bio je to prvi put u povijesti da smo imali prijamni ispit najesen, ali broj upisanih studenata bio je neznatno manji, oko 13 učenika manje. Inače, hrvatski studij upisuju oko 300 učenika godišnje, a engleski je u zadnje vrijeme s pedesetak prerastao na oko 70 studenata godišnje, a broj studenata koji se upisuje na doktorske, poslijediplomske, specijalističke studije varira, tj. ovisi o broju kandidata.

Koje su najtraženije specijalizacije i zašto cijeli proces specijalizacije traje toliko dugo?

Da bi se prije tridesetak godina dobila specijalizacija, liječnik je morao imati godinu dana staža nakon fakulteta koji je trajao pet godina. Nakon stažiranja polagao se stručni ispit. Moralo se raditi dvije godine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ili u bolnici kao sekundarni liječnik.

Tek tada se moglo raditi kao samostalni liječnik, a najranije četiri godine nakon fakulteta mogla se dobiti specijalizacija. U to vrijeme najtraženije su specijalizacije bile kirurgija, interna, pedijatrija, ginekologija, a danas je sasvim drukčija situacija. Danas je najtraženija radiologija, oftalmologija, dermatovenerologija... Kirurške je specijalizacije danas puno lakše dobiti.

Kako izabrati čovjeka, a da bude dobar liječnik

S obzirom na to da mnogo prelogovaca upisuje medicinu, i ovogodišnje maturante zanimaju informacije o prijamnim ispitima. Recite nam, molimo Vas, nekoliko riječi o njihovoj organizaciji.

Mi jedini u hrvatskih studija imamo prijamni ispit koji sadrži gradivo biologije, kemije i fizike. Potrebno je na maturi položiti hrvatski jezik te A razinu engleskog jezika i matematike, a poslije, naravno, i prijamni. Za ostale fakultete potrebno je imati položenu maturu i iz izbornih predmeta, i to iz biologije, kemije i fizike, ali ti fakulteti, kao što sam rekao, nemaju prijamni ispit.

Vidjeli smo da prijamni ispit nosi jako puno bodova, 600 od mogućih 1000. Pokazuje li taj ispit u potpunosti učeničke kompetencije?

Kako izabrati čovjeka, a da bude dobar liječnik? Prijamni nam ispit pomogne da od najboljih izaberemo izvrsne. Na taj se ispit najčešće prijavi oko 1000 učenika, od kojih samo 300 prođe, što znači da je prolaznost oko 33%. Većina ljudi koja upiše naš fakultet ima kompetencije za dobrog liječnika, a je li moguće baš za svakog od njih reći da je stvoren za medicinu, to ne znam. Ono što je sigurno je to da medicina daje široku lepezu mogućnosti kada se fakultet završi. Od čiste znanosti, anatomije, neuroznanosti, fiziologije i histologije do pretkliničkih predmeta, primjerice patologije, farmakologije... to su oni koji vode prema klinici. Tu je sada čitav spektar, recimo interna na četvrtoj godini, zatim neurologija, oftalmologija koja dolazi kasnije, otorinolaringologija, ginekologija, pedijatrija, kirurgija... zatim javnozdravstveni dio, a to su, na primjer, zdravstvena ekologija, medicina rada, medicina sporta, socijalna medicina, medicinska sociologija...

Komplicirani i rijetki zahvati, operacije koje su prvi put viđene u svijetu nisu rijetkost u Hrvatskoj. Sudjeluju li u tome i naši doktori ili su to uglavnom stručnjaci izvana? Pripremaju li naši fakulteti mlade doktore dovoljno dobro?

Smatram da je znanje koje studenti steknu na fakultetu kvalitetno jer velik broj ljudi koji su završili fakultete u Hrvatskoj radi u vodećim svjetskim klinikama te su vodeći svjetski znanstvenici i profesori. Spomenut

ću samo neke: prof. Tomislav Mihaljević, kardiokirurg i šef klinike u Clevelandu, prof. Živko Pavletić, hematolog na Nacionalnom institutu za zdravlje (NIH) u SAD-u, prof. Željko Vujašković... to su sve naši studenti, imamo ih po cijelom svijetu i gdje god dođu vrlo su uspješni. Svi koji su otišli rekli su da im je Medicinski fakultet dao dobro i temeljito predznanje da se osjećaju kompetentnima kada odu u inozemstvo. U Americi je nešto drukčiji sustav školovanja, oni najprije idu na koledž pa četiri godine medicine, a mi imamo drukčiji, europski pristup. Tako da naši ljudi odlaze van na kraće i duže periode, stječu određena iskustva i zatim ta iskustva donose u Hrvatsku. Osim toga, vani je velik broj naših nastavnika koji imaju kontakte s vodećim svjetskim centrima pa onda preko kongresa, tečajeva i raznih simpozija postoji mobilnost i suradnja, oni dolaze k nama i obrnuto, postoji razmjena koju mi nastojimo

Naša fotografkinja Katarina s dekanom

što više unaprijediti. Po svim parametrima koje imamo, bilo da se radi o znanosti, nastavi, stručnom radu, kliničkom radu, po rezultatima smo na vrlo visokom nivou.

Da biste ostali na tako visokom nivou potrebno je pratiti razvoj tehnologije. Kako držite korak? Imate li neke edukacije za profesore ili nove metode predavanja?

Zadnjih godina imali smo nekoliko nelagodnih situacija, počevši od Domovinskog rata koji je bio prije 30 godina pa su naši učenici i nastavnici prekidali fakultet, odlazili na ratište, vratili se i završili fakultet do kraja jer je sustav jako dobro organiziran, bez obzira na probleme u zdravstvu. Zatim se dogodio COVID-19 i paralelno potres tako da fakultet nije bio u dobrom stanju. Onda smo se vrlo brzo i dobro prilagodili novom

načinu nastave koji je bio *online* preko LMS-a i ostalih sustava koji su omogućili da nitko ne izgubi godinu. Svi su dobili ono što su trebali, učenici diplome, nastavnici plaću, ali nije bilo lako. Nismo mogli imati nastavu u učionicama i stoga imamo razne iznajmljene prostore po Zagrebu.

Kako napreduje obnova zgrada nakon potresa?

Za mjesec ili dva bit će useljiva Škola zdravlja, kao i patologija u svibnju ili lipnju. Dekanat i fiziologija, histologija, fizika, kemija na Šalati trebale bi biti useljive početkom iduće akademske godine, anatomija isto tako. Iduće godine fakultet će biti u funkciji, no fakultet nije samo na Šalati, imamo i kliničke baze, fakultet je i Klinička bolnica Dubrava, KBC Zagreb, Petrova bolnica, Jordanovac, Sv. Duh, Merkur, Rebro, KBC Sestre milosrdnice

Poanta je svega dobiti diplomu i završiti medicinu

S obzirom na to da je medicina težak i stresan fakultet, a danas se pozornost stavlja na mentalno zdravlje, postoji li stručna pomoć kojoj se učenici i nastavnici mogu obratiti da bi im se maksimalno olakšalo studiranje/rad?

Studij medicine nije lagan, to nije studij kojega možeš odabrati kao *dodatnu aktivnost*, ali opet nije takav da ga ne možeš završiti. Ljudi su ga završavali, završavaju ga i završit će ga. Postoje studenti koji su aktivni ne samo u medicini već i u drugim poljima. Jedna od naših studentica, Lucija Lesjak, prvakinja je u karateu. Također imamo i pjevački zbor studenata *Lege artis* koji su prisutni na svim našim priredbama, nastupaju i samostalno. Postoje i sportske sekcije. Ukoliko našim učenicima treba psihološka pomoć mi je ovdje na Šalati imamo. Imamo i vrhunske stručnjake psihijatre na KBC-u Vrapče koji će sigurno pomoći mladim ljudima, otvoriti im vrata onda kada misle da su u bezizlaznoj situaciji.

Dakle, moguće je imati i društveni život uz studiranje medicine?

Normalno, ne možeš isključiti društveni život zbog medicine, on je jako bitan i mladi ljudi trebaju pronaći neke druge aktivnosti. Ovo su primjeri kako su ljudi svestrani, a osim toga trebaju imati socijalnu komponentu, da nisu *štreberi* i samo *više* nad knjigom, nego da budu sposobni dobro komunicirati s pacijentima.

Studij je medicine stresan, istina. Vi ste svi odlični učenici i onda odjednom dođete ovdje pa neki profesor postavi teško pitanje na ispitu te se dogodi da padnete, a svi ste bili odlični učenici, ne neki koji se provlače. To je stres, ali čovjek se mora naviknuti na njega. Zna se događati da učenici često počnu osjećati simptome o kojima uče, ako su npr.

na otorinolaringologiji počne ih boljeti vrat ili uho, ako su na oftalmologiju slabije vide...

Mogu li medicinu izdržati ljudi kojima ona nije zvanje, već ju upisuju više iz prestiža i činjenice da će biti doktori?

Da bi bio doktor moraš to voljeti. Čovjek koji voli čovjeka i empatičan je može biti dobar doktor, a onaj tko to nema teško će se uklopiti. Ako je to slučaj, onda je bolje da se bavi nekim znanstvenim radovima i da se odmakne od direktnog rada s ljudima.

Događa li se to često, odustaje li puno studenata od fakulteta?

Jedan dio da, ali većina generacije izađe do kraja. Ovisi sve od generacije do generacije, naravno. Samo mali dio shvati da medicina nije za njih jer ljudi koji upisuju naš fakultet imaju veliku dozu motivacije i baš *grizu*.

Kako izgleda suradnja među bivšim i sadašnjim studentima Vašega fakulteta?

Pa mi imamo tu alumni udrugu. To su studenti u Hrvatskoj i oni koji su otišli u inozemstvo. Postoji udruženje naših alumna na razini sveučilišta i fakulteta. Evo, sad smo imali prezentaciju fakulteta pa su se i oni svi uključili. Vrlo su se pozitivno izjašnjavali o fakultetu kojega su završili i većina je postala svjetski poznata. Inače, mi smo dali velikane, primjerice, svjetski poznatog otorinolaringologa profesora Antu Šercera pa Andriju Štampara, jednog od osnivača Svjetske zdravstvene organizacije, jedna škola nosi njegovo ime. Dalje, osnivači Medicinskog fakulteta u Zagrebu, prof. Wickerhauser, prof. Mašek, osnivači i prvi predavači Zavoda za anatomiju, prof. Perović i prof. Jelena Krmpotić- Nemanić. Svi su ti ljudi bili *marke*.

Strateški ciljevi Medicinskoga fakulteta

Kakvi su vam planovi za budućnost, ima li nekih projekata koji su u procesu realizacije?

Trenutno Medicinski fakultet u Zagrebu ima nekoliko strateških ciljeva. Jedan od tih ciljeva je obnoviti fakultet, sve nastavne baze i staviti ih u funkciju, onako kako je bilo prije potresa, da se vratimo u normalu. Time ćemo dobiti nove sadržaje, odnosno nove zgrade, protupotresne. Drugi nam je cilj otvaranje studentske poliklinike jer je prije dvadesetak godina prestala postojati studentska poliklinika *kod džamije* u centru pa studenti sada nemaju odgovarajuću zdravstvenu zaštitu, posebno naši studenti koji dolaze iz drugih gradova u Hrvatskoj i strani studenti. U svim anketama upravo to studenti navode kao najveći problem. Zgrade u kojima je bila bivša ortopedija postat će navedena poliklinika. Imamo već zakonsku mogućnost, to smo riješili, imamo prostor,

imamo najbolji kadar: naše profesore koji su odlični stručnjaci.

Kako zamišljate tu polikliniku?

Polikliniku zamišljamo kao mjesto gdje će student moći doći i obaviti sve što mu treba. Od dijagnostike, CT-a, magneta, ultrazvuka, rendgena i sveg ostalog. Da ima javnozdravstvene sadržaje tipa nutricionizam, medicina rada, sporta, također, specijalističku konzilijarnu zaštitu – to podrazumijeva dentalnu zaštitu, ginekološku, dermatološku, otorinolaringološku, oftalmološku, gastroenterološku, kardiološku. To je naš strateški projekt. Dovedi smo ga do faze gdje je ostalo pitanje financija i počinjemo s tim. Nećemo tu stati.

Budućnost nosi i moderni znanstveni centar

Načuli smo nešto i o potencijalnome istraživačkom centru. Ima li novosti?

Da, u prostorima bivše dermatologije pravi se biomedicinski istraživački znanstveni centar. Već smo dobili građevinsku dozvolu i sad treba ponovno lobirati za novce, da se to pokrene. To će biti jedan moderni znanstveni centar u kojem će se raditi razni pokusi i istraživanja.

Praktična su znanja za studente svakako mnogostruko korisna. Koliko se takav način rada prakticira?

Upravo je naš četvrti cilj pokušati napraviti zgradu, simulacijski centar gdje ćemo koristiti vrhunsku tehnologiju, simulacije određenih stanja u medicini. Da student, prije nego ide kod pacijenta, odradi *praksu* pomoću VR naočala s kojima možete sjediti sami u praznoj prostoriji, a čini vam se kao da ste zapravo u bolnici ili ambulanti sa svojim pacijentom. Također, imamo i velik broj lutaka kojima mislimo obogatiti edukaciju studenata. Imamo lutke za reanimaciju,

a na ginekologiji imamo i jednu posebnu lutku koju zovemo Lucy, našu trudnicu. Ona čak i proizvodi zvukove kad ima trudove, a dijete u njezinu trbuhu možete postaviti na glavu ili na zadak... to je izvrsna stvar za stjecanje praktičnih znanja studenata. Mi ovdje školujemo ne samo studente medicine već i specijalizante koji moraju proći poslijediplomske stručne studije, ali isto tako imamo i tečajeve trajne edukacije za naše ljude koji su specijalisti ili specijalizanti,

Stiže Vam puno prelogovaca...

recimo, tečajeve iz ginekologije, uroginekologije, humane reprodukcije, reanimacije novorođenčeta. To su razni tečajevi prve kategorije koji se boduju jer, da bi obnovio licencu, što se radi svakih 6 godina, mora skupiti određen broj bodova i odobrenje Hrvatske liječničke komore da bi mogao dalje nastaviti raditi kao liječnik. To te tjera na aktivnost i to je pravi primjer cjeloživotnoga učenja.

Rekli ste da provodite ankete među studentima, o čemu je riječ?

Mi provodimo anonimne ankete unutar fakulteta i unutar sveučilišta. One su jako važne. Svaki naš nastavnik koji napreduje mora dobiti pozitivnu ocjenu od studenata. Ukoliko dobije negativnu ocjenu, onda ne može napredovati. Pogotovo ako bude nekakvih ispada poput omalovažavanja i seksističkih izjava jer, osim što ga gledaju kao nastavnika, gledaju ga i kao čovjeka.

Hipokratova zakletva

Koji je vaš stav o prizivu savjesti?

Mi se kao fakultet protivimo eutanaziji. To nam je neprihvatljivo jer smatramo da je ljudski život samo jedan, jedinstven i neponovljiv. Mi nismo ti koji odlučuju o prekidu nečijeg života jer se onda to dosta često može i zloupotrijebiti. Mi se moramo boriti za život. Hipokrat kaže: *Poštivat ću ljudski život od samog začeća.* To je zakletva

koju polažemo i nje se držimo. Dakle, liječnik ima pravo na priziv savjesti, no to se najviše odnosi na pobačaj. Važnije bi bilo usredotočiti se na dobru edukaciju mladih ljudi i ukazati im na to da pobačaj nije metoda kontracepcije te da u nekim slučajevima može izazvati štetu, toliku da djevojka možda nakon tog zahvata ostane neplodna.

Treba li zabraniti abortus?

Ne smatram da bi se abortus trebao zabraniti jer nisu te situacije crno-bijele i vjerujem da se zabranama ne postiže ništa, no definitivno bi trebalo uložiti u informiranje mladih od strane stručnjaka o toj tematici. Meni je bilo stravično kada sam došao u Petrovu bolnicu i saznao da je pobačaja skoro jednak broj kao i poroda, oko 5000. Mislim, sada je taj broj drastično pao, ali i dalje se nešto treba poduzeti u vezi toga. Bio je jedan primjer, čitali ste sigurno o

onim sijamskim blizankama koje su rođene na Svetom Duhu. Razdvajali su ih kasnije na Rebru i operacija je uspješno izvršena zahvaljujući mnogim liječnicima, kirurzima, pedijatrima, anesteziolozima... Njihovoj majci jedna od opcija bila je pobačaj, nakon što je saznala da su u pitanju sijamski blizanci, no ona nije to htjela. Danas su to dvije krasne mlade djevojčice. Vidite, nismo mi ti koji odlučuju, mi smo samo oni koji se bore za

život. Prema tome, ja ni nisam za to da se liječnicima daje takva mogućnost.

Mislite li da je to etično iako je dozvoljeno zakonom?

Koliko je puta u povijesti nešto bilo zakonski, a nije baš bilo moralno, etično i humano. Uzmimo za primjer Drugi svjetski rat. Tamo su svašta radili... Dakle, Rusi su likvidirali jedan veliki dio poljskih časnika i kad su Nijemci osvojili taj dio onda su našli masovne grobnice i sakupili skupinu međunarodnih patologa koji su identificirali tijela. Među njima je bio i prof. Jurak, čije ime nosi Zavod za patologiju u Vinogradskoj. Njega su uhapsili i tjerali da napiše priznanje da su to Nijemci napisali, a on je odbio jer je odbio lagati. Nakon toga je i on likvidiran, ubijen. Da je rekao da su Rusi nevini, ostao bi sačuvan. Ono što vam želim ovime reći jest da su ljudi nekad zbog medicinske istine svoj život stavili na kocku. Tako to treba biti, kao liječnik ponekad moraš izložiti svoj život za dobrobit drugih ljudi. To znači biti liječnik, liječnik nikada ne smije gledati boju kože, nacionalnost, političko uvjerenje svog pacijenta. Mora se uvijek gledati samo čovjeka ispred sebe, čovjeka kao čovjeka kojemu je potrebna tvoja pomoć.

Rekli ste da su liječnici tu da pomognu drugima, da spašavaju živote no danas se to iskorištava u estetskoj kirurgiji za korekcije naših tijela. Kakvo je Vaše mišljenje o tome?

Ako čovjek ima neki funkcionalni poremećaj zbog nekakve deformacije i slično i ti mu tom operacijom možeš pomoći, svakako podržavam estetsku kirurgiju. No, kada vidim mlade, normalne cure s raznim umetcima, žao mi je jer nema ništa ljepše od mladenačkog lica, prirodnog. Uz to, operacije i takvi zahvati nisu nešto što se treba olako doživljavati. Može doći do svakakvih komplikacija i mislim da prolaziti sve to radi malo ravnijeg nosa ili nečeg sličnog nije vrijedno i ne mogu shvatiti taj trend.

Vjerojatno Vam ove godine stiže veliki broj naših učenika. Što biste im poručili ako još preispituju svoju odluku o odabiru budućega zanimanja?

Poruka vašim kolegama bi bila da je medicina jedan lijep studij, zahtjevan, težak, ali kad ga čovjek završi, ispuni svoj životni san. Biti liječnik znači pomagati ljudima. Lijepo piše u Hipokratovoj zakletvi: *Svoj ću život staviti u službu humanosti.* Nema plemenitijeg cilja. Nije lak posao, no nema većeg zadovoljstva od toga da ste pomogli pacijentu. Nema novca koji takvo nešto može platiti. Da bi bio dobar doktor moraš biti dobar čovjek. Morate imati empatije, a ako uz to imate dobre radne navike, uspjeh na ovom fakultetu neće izostati.

Taj profesor mora biti primjer jer je fakultet obrazovna, ali i odgojna ustanova. Studenti moraju imati povjerenja u vas. Pogotovo tu na MEF-u. Tako i pacijent ima povjerenja u doktora. Stavlja svoj život u njegove ruke. Ocjena studenata je presudna i smatramo je pravednom. Neće dati lošiju ocjenu ako je profesor strog. Ako je strog, ali pravedan, većina će to cijeniti i nagraditi dobrom ocjenom.

Budući znanstvenici

Najbolje savjete daje iskustvo

Piše: Tino Zimić, 3.c

Početak svake godine označuje i početak natjecanja koje priređuje AZOO, a to je ujedno i vrijeme kada se učenici intenzivno pripremaju za natjecanja. Da bi samu pripremu olakšali i tako motivirali učenike, Tom Kovačić i Viktor Delač (donedavni izvanredni učenici PŠVP-a, a sadašnji studenti PMF-a), odlučili su organizirati pripreme za natjecanje iz kemije koje se redovito odvijaju svaka dva tjedna, a broj polaznika svaki put raste. Osim što su se odlučili za tako zahtjevan potez, mogu se pohvaliti i s nesvakidašnjim rezultatima koje su ostvarili tijekom pohađanja PŠVP-a, stoga smo sigurni da su naši natjecatelji u dobrim rukama

Naši bivši učenici, Tom Kovačić i Viktor Delač, studenti su preddiplomskog studija kemije na zagrebačkom PMF-u. Svoj srednjoškolski ciklus zaokružili su dvjema kemijskim olimpijadama (Međunarodna Mendeljejevljeva kemijska olimpijada, IMChO - Viktor je osvojio brončanu medalju, Međunarodna kemijska olimpijada, IChO - Viktor i Tom osvojili su brončanu medalju), ali i uspjehom na državnom Natjecanju iz kemije (1. mjesto Viktor, 2. mjesto Tom). Osim kemije, *rasturali su* i na drugim državnim natjecanjima poput biologije, fizike, matematike, hrvatskog... Njihovim uspjesima nema kraja, no ipak izdvojili su svoje slobodno vrijeme i odlučili pripremati učenike za natjecanje iz kemije. Tom trenutno priprema 1. i 2. razrede, a Viktor 3. i 4. razrede. Pripreme se održavaju svaka dva tjedna u popodnevnoj smjeni, srijedom nakon nastave.

Zašto ste odlučili održavati pripreme za učenike i što očekujete od priprema?

Tom: Odlučili smo održavati pripreme u Prelogu zato što to nitko dosad nije prakticirao i zato što želimo biti potpora učenicima te smatramo da ih netko treba nagovoriti i potaknuti na redovito rješavanje zadataka. Rješavajući zadatke često spomenemo *fun factove* i stvari koje su korisne za natjecanja, a učenicima mogu znatno pomoći. A što očekujem... očekujem da će učenici naučiti nešto novo te da će im biti zabavno. Volio bih da im novostečene informacije budu korisne i da ih primijene na svakoj razini natjecanja.

Viktor: Da, slažem se s Tomom. Glavna je svrha ovih priprema pokazati učenicima stvari koje smo mi naučili iskustvom na natjecanjima. Htjeli bismo im pokazati one trikove koje nam nitko nije pokazao jer neke

Viktor i Tom s najdražom mentoricom, Gordanom Majstorović

Međunarodna kemijska olimpijada u Zurichu

stvari koje se pojavljuju u testovima mogu zbuniti učenike, a mi želimo da toga bude što manje. Nama se primjerice događalo da dođemo na natjecanje i u testu se pojave pitanja koja uopće nismo predvidjeli, stoga želimo naše iskustvo podijeliti s drugima te ih pripremiti na raznovrsne tipove zadataka. Od samih priprema očekujem da će biti korisne za natjecanja, ali i da će učenici naučiti nešto novo za život jer ne podučavamo samo teoriju nego i način razmišljanja koji je koristan tijekom rješavanja testa. Često ti

mali trikovi na natjecanjima znaju uštedjeti mnogo vremena pa se iskreno nadam da će im naši savjeti doista pomoći.

Mislite li da će vaše pripreme biti korisne učenicima, ne samo na natjecanjima nego i u školi?

Tom: Ja se nadam da će učenicima pripreme biti korisne, naravno, sve je do toga koliko slušaju, a čini mi se da doista slušaju. Također je bitno da i oni kod kuće sami vježbaju jer smo mi samo ovdje da ih

motiviramo i nagovorimo da riješe što im mi zdamo, a na njima je da to sami izvježbaju jer je to jedini način za uspjeh na natjecanjima. Mi smo im samo pomoć.

Viktor: Tu se slažem jer je na natjecanjima na kraju krajeva bitan sav učenički trud. Sve ove pripreme mogu ih samo uputiti, no ako učenici sami ne pokažu interes za rad i ako se ne trude, neće biti nikakvih rezultata.

Dakle, obojica ste upisali preddiplomski studij kemije na PMF-u, no je li kemija bila

vaš prvi odabir?

Tom: Da, kemija mi je definitivno bila prvi odabir, drugi bi mi eventualno bila farmacija, ali i više sam nego zadovoljan kemijom.

Viktor: Da, i meni je kemija bila prvi odabir, nije bilo neke pretjerane dvojbe. U početku je farmacija bila u igri, no kada sam vidio kolika je razlika u očekivanome znanju na farmaciji i kemiji, definitivno je kemija presudila jer znanje na farmaciji nije ni blizu onome na kemiji.

Obojica ste vrlo često sudjelovali na raznim natjecanjima iz različitih predmeta, no što mislite o natjecanju iz kemije i načinu na koji se ono provodi?

Tom: To je doista teško pitanje. Iskreno, mislim da bi neka natjecanja mogla biti malo zahtjevnija i da bi neka pitanja mogla biti malo kreativnija. Ako učenici budu vježbali rješavajući stare testove, mogu postići jako, jako dobre rezultate.

Viktor: Što se tiče školskih natjecanja, više se traži teorija i *štrebanje* te više-manje neki *factovi* koji se moraju naučiti, a ne toliko primjena znanja. A što se tiče olimpijada i međunarodnih natjecanja, tamo je puno veći naglasak na primjeni znanja. Naravno, potrebna je određena količina znanja za tu razinu, ali je u svakom zadatku najvažnije znati razmišljati kako riješiti taj zadatak te ga dobro postaviti na početku, a ostalo je snalaženje.

Znamo da ste rasturali na natjecanjima. Možete li izdvojiti neka koja su vam osobno najdraža i na kojima ste ostvarili neke svoje želje?

Tom: Definitivno moram izdvojiti dvije međunarodne olimpijade na kojima smo bili, govorim iz svoje perspektive, ali vjerojatno je tako i za Viksa. Sama putovanja i poznanstva koja se steknu tijekom natjecanja nezamjenjiva su, a i inače se kaže da nije do destinacije, nego do ljudi koje sretnoš na putu. Mnogi ljudi misle da to nije tako. Međutim, u ovom slučaju stvarno mislim da tome treba tako pristupiti i da je jedino bitno kako se tamo netko provede, a znanje treba staviti na drugo mjesto. Naravno, treba jako puno znanja da se dođe do te razine, ali definitivno je najvažnije da se uživa na natjecanjima i odlično provede s ekipom.

Viktor: Da, tu se u potpunosti slažem. Na tim je olimpijadama stvarno predivno i neprocjenjivo je iskustvo upoznati kolege iz cijeloga svijeta i zabaviti se s njima, a to dođe kao najbolja nagrada za sav uloženi trud jer se stvarno treba dosta pripremati za međunarodna natjecanja. A što se tiče hrvatskih natjecanja, barem po momu iskustvu, na kemiji je bila najbolja ekipa jer se više-manje svake godine ljudi ponavljaju te je provod iz godine u godinu sve bolji, a treba se opustiti nakon svih stresnih ispita.

Kao bivši učenici Preloga smatrate li da je nastava kemije u našoj školi kvalitetna i što mislite o vježbama u laboratorijima?

Tom: Smatram da je nastava kemije u Prelogu na zavidnoj razini, profesori dobro pripremaju učenike za natjecanja te za praktični dio na državnom, kao i za međunarodne olimpijade i definitivno smo tu negdje na pravoj razini. Teorijski dio profesori vrlo precizno objašnjavaju, stoga mislim da Prelog s razlogom dominira na svim razinama natjecanja.

Viktor: Potvrđujem sve što je Tom rekao, jedino bih još nadodao da učenici Preloga imaju veliku prednost u eksperimentalnom dijelu, a vještine koje se stječu tijekom vježbi na fakultetu jasno se vide u praktikumima jer imamo veću prednost i bolje se snalazimo u labosima od drugih studenata koji su tamo po prvi put.

Što možete reći o potencijalu naših učenika za kemiju?

Tom: Pa... ovu školu definitivno upisuju ljudi koji imaju afinitet prema kemiji tako da mislim da je potencijal velik, no da bi se potencijal ostvario, moraju puno raditi.

Viktor: Tu se slažem jer je Prelog zadnjih godina izgradio reputaciju na natjecanjima. Na kemiji je Prelog u zadnjih nekoliko godina ostvario popriličnu dominaciju, u zadnjih pet godina nije se dogodilo da netko iz Preloga nije osvojio barem jedno prvo mjesto. Nadam se da će se ta tradicija i dalje nastaviti jer imamo mlade nade.

Jeste li zadovoljni fakultetom i možete li dati neki savjet učenicima koji planiraju upisati preddiplomski studij kemije?

Tom: Ja sam iskreno ekstremno zadovoljan fakultetom, profesori su odlični, gradivo koje se obrađuje otprilike je primjerene težine, osim fizike. Isto tako, može se bez problema pridružiti nekoj istraživačkoj grupi, što smo Viks i ja već napravili. Odlično nam je tamo i profesori daju priliku da se radi na pravim znanstvenim stvarima, naravno, ako je netko dovoljno dobar u praktičnom i teorijskom dijelu.

Viktor: Evo, ako se tko dvoumi između kemije na PMF-u i ostalih kemijskih fakulteta poput FKIT-a i FBF-a, možemo objektivno reći da je razina znanja koja se traži i podučava na PMF-u znatno veća te ako nekoga stvarno zanima kemija, isplati se upisati je. Profesori su doista obazrivi. Naravno, od svakog studenta očekuje da ima neko znanje, ali ako se to znanje i poštovanje pokazuje, onda će profesori dopustiti, u višim godinama, sudjelovanje u znanstvenim istraživanjima i rad u njihovim labosima gdje se već rade ozbiljnije stvari. Odnosno, ima jako puno prilika za unapređenje svoga rada.

Što planirate u budućnosti?

Tom: Htio bih postati asistent/profesor na PMF-u i simultano raditi u nekoj istraživačkoj

grupi, čak osnovati i svoju istraživačku grupu tako da istovremeno mogu imati i akademsko znanje i raditi kao znanstvenik.

Viktor: Nisam još u potpunosti siguran, ili ću krenuti Tomovim putem te se baviti znanstvenim radom na PMF-u i raditi kao asistent ili ću upisati diplomski studij negdje vani i vidjeti kakve se opcije pružaju. Postoji i mala mogućnost rada u industriji, no to je manje vjerojatno.

Kemija je jedini izbor za nas**Nedavno ste započeli svoj studentski život koji je doista naporan, no možete li nam reći što radite u slobodno vrijeme?**

Tom: Nemamo toliko puno slobodnog vremena, a i to što imamo, koristimo na dodatnu, pripreme koje održavamo u Prelogu, rad u istraživačkoj grupi, ali i na druženje s prijateljima i izlaske. Naravno, i na gledanje nogometa.

Viktor: Osim toga, slobodno vrijeme koristimo na rekreaciju i odmaranje. Ja, recimo, idem u teretanu kada stignem, ali naravno najviše slobodnoga vremena posvećujem druženju s prijateljima, opuštanju i bavljenjem našim hobijima.

Što mislite o održavanju priprema za natjecanja i iz drugih predmeta koje bi također provodili vrsni studenti?

Tom: Mislim da je to apsolutno dobra ideja. Međutim, nitko osim nas, barem do sada, nije pokazao nikakve ambicije, a nekako mislim da mi nismo dovoljno kvalificirani za ostale predmete. Smatram da bi učenicima bilo korisno da se pripreme pokrenu i iz drugih predmeta.

Viktor: Slažem se s Tomom, a primjer imamo u našoj konkurentskoj školi, u MIOC-u, gdje dosta studenata održava pripreme što pogotovo dolazi do izražaja na natjecanjima iz matematike gdje se jako vidi razlika između nas jer u Prelogu svaki učenik ima jednog profesora, a u MIOC-u po nekoliko mentora zbog čega ostvaruju puno bolje rezultate.

Čime biste se bavili, a da to nije kemija?

Tom: To je jako, jako teško pitanje, čekaj da razmislim... Pa... prije sam više volio biologiju od kemije tako da bih u tome slučaju krenuo biološkim stopama, ali sada kad razmišljam, ipak ne bih jer je kemija jedini moj izbor.

Viktor: Meni trenutno ništa ne pada na pamet. Ja sam također u osnovnoj školi više volio biologiju od kemije tako da bih možda bio arheolog i tako ostvario svoje dječje snove, no također smatram da je kemija pravi izbor za mene.

Tom i Viktor stvarno su izuzetni studenti i mentori. Želimo im puno uspjeha u daljnjem obrazovanju. Neka Prelog s razlogom učine ponosnim.

Uspjesi se samo nižu

Piše: **Kao i uvijek, moramo se i ove godine pohvaliti mnogobrojnim uspjesima naših učenika na državnim i međunarodnim natjecanjima. Uskoro ćemo morati izdavati i posebnu knjižicu jer ovakav pobjednički niz uskoro neće stati na stranice Labosa**
Tino Zimić, 3.c

Kviz Koliko poznaješ Hrvatski sabor?

Na kvizu koji se održao 10. ožujka 2023. tročlani tim učenika 4. razreda Prirodoslovne škole Vladimira Preloga iz Zagreba, u sastavu Josip Vučković, Ena Čelap i Lukas Volf, koji je za natjecanje pripremala profesorica Ivana Kutija, osvojio je maksimalan broj bodova, što znači da je svih troje učenika točno odgovorilo na svih 30 pitanja. Time su pokazali izvanredno znanje u poznavanju Hrvatskoga sabora, njegove ustavne uloge, nadležnosti i zakonodavnih procedura, ali i ustroja državne vlasti i političkoga sustava.

Čestitamo svim učenicima i mentorici Ivani Kutija!

Informatika

Državna razina Natjecanja iz informatike održana je od 18. travnja 2023. do 21. travnja 2023. u Vodicama. U kategoriji Osnove informatike (gimnazije) Mislav Novosel, 4.L razred, osvojio je 1. mjesto. Čestitamo!

Filozofija

Državno Natjecanja iz filozofije održano je u Vinkovcima 19. – 21. travnja 2023. Učenik 4.c razreda Everi Kopač osvojio je 23. mjesto. Čestitamo učeniku i mentorici, Mireli Turk, prof.

Logika

Državno Natjecanja iz logike održano je u Vinkovcima, također 19. – 21. travnja 2023.

Lorena Komočar osvojila je 2. mjesto, Analena Sajić 5. mjesto, Ema Pisanski 6. mjesto, Ema Firi 8. mjesto, Matija Borovička 10. mjesto, a Lea Meštrović osvojila je 11. mjesto.

Čestitamo svim učenicima i mentorici, Mireli Turk, prof!

Matematika

Državno natjecanje iz matematike ove školske godine održano je od 24. travnja do 26. travnja 2023. u Poreču. Sudjelovalo trinaest učenika prvog, drugog, trećeg i četvrtog razreda.

1. razred:

Perić, Lana 1.B, mentorica Brankica Soldo, 5. mjesto i pohvala Mišura, Toni, 1.S, mentorica Martina Novotny, 7. mjesto i pohvala Trupčević, Lasta, 1.G, mentor Vladimir Bertol, 14. mjesto Dutour Sikirić, Sara, 1.L, mentorica Melita Nižetić, 15. mjesto Sušec, Lana 1.B, mentorica Brankica Soldo, 15. mjesto

2. razred:

Kaiser, Lorena, 2.G, mentorica Anna Maria Cvitanušić, 5. mjesto i III. nagrada

Bašić, Borna, 2.B, mentor Vladimir Bertol, 6. mjesto i III. nagrada Dolački, Jan, 2.L, mentorica Anna Maria Cvitanušić, 16. mjesto

3. razred:

Pisanski, Ema 3.B, mentor Vladimir Bertol, 11. mjesto, pohvala Gojević, Radoslav Ante, 3.C, mentorica Brankica Soldo, 17. mjesto

4. razred:

Turk, Tara 4.S, mentorica Glorija Maloča, 5. mjesto i III. nagrada Konovski, Ivan Marko, 4.D, mentorica Anna Maria Cvitanušić, 9. mjesto, pohvala

Meštrović, Lea, 4.D, mentorica Anna Maria Cvitanušić, 16. mjesto

Povijest

Državno Natjecanje iz povijesti 2022./2023. održano je od 26. do 28. travnja 2023. godine u Vinkovcima.

kategorija znanje:

1. razred: 12. mjesto, Nika Šimunić (1.g), mentorica: Ana Kadović, prof.

2. razred: 17. mjesto, Martin Novak (2.d), mentorica: Ana Kadović, prof.

4. razred: 4. mjesto, Slaven Klepo (4.b), mentorica: Tihana Glavina, prof.

4. razred: 8. mjesto, Tena Mesarić (4.l), mentorica: Ana Kadović, prof.

kategorija samostalni istraživački rad:

2. mjesto, Matija Dražetić i Marko Madunović (3.l), *Cijena zanata veća je od zlata*, mentorica: Ana Kadović, prof.

LiDraNo

Državna smotra LiDraNo za učenike srednjih škola održana je od 26. do 28. travnja 2023. godine.

Literarni izraz

Pozvana je učenica Tena Mesarić, naslov literarnog rada *Ti ćeš odabrati bolje*, mentorica je Sanja Vlahović-Trninić. Čestitamo!

Njemački jezik

Državno Natjecanje iz njemačkoga jezika održano je od 26. do 28. travnja 2023. godine u Sinju u OŠ Ivana Lovrića.

Na državnoj razini Natjecanja iz njemačkoga jezika (srednja škola – kategorija I – Lista A), Natalie Piljić, učenica 2.L razreda, osvojila je 6. mjesto, mentorica je Ida Cvetković, prof. Čestitamo!

Zapaženi su uspjesi naših kemičara

Kemija

Državno Natjecanje iz kemije održalo se od 25. do 28. travnja 2023. u Puli. U nastavku objavljujemo ljestvice konačnog poretka učenika na državnom Natjecanju iz kemije. Čestitamo svim učenicima i njihovim mentorima na postignutim rezultatima!

Kategorija natjecanja u znanju – 1. razred SŠ

mjesto	učenik	mentor
7.	Tojčić, Marta	Majstorović, Gordana
9.	Regušić Popović, Arwen	Perković, Tomislav
11.	Perić, Lana	Mihoci, Nina
20.	Miklenić, Petar	Mihoci, Nina
21.	Giljević, Una	Mihoci, Nina

Kategorija natjecanja u znanju – 2. razred SŠ

mjesto	učenik	mentor
15.	Radman-Livaja, Nikola	Kardum, Dubravka
16.	Vrančić, Dorian	Kardum, Dubravka
17.	Šarić, Bela	Vulić, Vedran

Kategorija natjecanja u znanju – 3. razred SŠ

mjesto	učenik	mentor
6.	Nakić, Nika	Vulić, Vedran
20.	Jelinić, Mark	Kukas, Valentina

Kategorija natjecanja u znanju – 4. razred SŠ

mjesto	učenik	mentor
1.	Delač, Viktor	Majstorović, Gordana
2.	Kovačić, Tom	Majstorović, Gordana
5.	Silvestri Valdevit, Noel	Vulić, Vedran
14.	Petar, Denis	Vuk, Sandro

Kategorija Samostalni istraživački rad

mjesto	učenik	razred	mentor
6.	Singer, Roko	3.	Kukas, Valentina
7.	Kadić, Bartol	4.	Vuk, Sandro
8.	Zimić, Tino	2.	Kukas, Valentina

Olimpijada iz astronomije i astrofizike

Međunarodna olimpijada iz astronomije i astrofizike natjecanje je

namijenjeno učenicima srednjih škola. Natjecanje se provodi u dva dijela teoretskog (rješavanje zadataka) i praktičnog (koji je razdijeljen u opažачki dio i obradu podataka). Hrvatski učenici sudjeluju na njoj od 2011. godine. Program sufinancira Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Kvalifikacije su održane u prostorijama Zvezdarnice Zagreb, Opatička 22, III. kat, u nedjelju 23. travnja 2023. g. s početkom u 11:00. Na osnovu rezultata testiranja kao članovi olimpijskog tima iz područja astronomije i astrofizike odabrani su: M. Ercegović, M. Lovrić, B. Mustapić, V. K. Pavčnik i V. Vuković, te F. Perošić kao zamjena.

Ovogodišnja 16. IOAA održana je od 10. do 20. kolovoza 2023. g. u Chorzowu, Poljska. Članovi tima Hrvatske bili su: Barbara Mustapić i Vid Krešimir Pavčnik (Prirodoslovna škola Vladimira Preloga), Marko Ercegović i Viktor Vuković (XV. gimnazija) te Mihael Lovrić (Gimnazija Matija Mesić, Slavonski Brod).

Toma i Nikola, natjecatelji iz latinskoga jezika

Latinski jezik

U Zadru od 2. 05. do 4. 05. održalo se Državno natjecanje iz Latinskoga jezika na kojem su naši učenici ostvarili izvrsne rezultate!

Nikola Radman-Livaja (2.D) – 4. mjesto i nagrada

Toma Mioč (2.D) – 13. mjesto

Mentorica je Ana Kadović, prof.

Uspješni biolozi sa svojim mentorima

Biologija

Državno Natjecanje iz biologije održano je od 2. do 5. svibnja 2023. godine u OŠ Marije i Line u Umagu. Sudjelovalo je 14 naših učenika u natjecanju u znanju i učeničkim istraživačkim projektima. Čestitamo učenicima na sjajnim rezultatima!

1. razred SŠ

Vedrana Landek, 2. mjesto, mentor Karlo Horvatin
Marta Žuvić, 4. mjesto, mentorica Klara Peter
Pavao Novina, 13. mjesto, mentor Željko Krstanac
Isabella Dumić, 15. mjesto, mentor Karlo Horvatin

2. razred SŠ

Marijan Berišić, 2. mjesto, mentor Željko Krstanac
Mateo Melić, 5. mjesto, mentor Željko Krstanac

3. razred SŠ

Karlo Savić, 11. mjesto, mentorica Mirela Ivić Zenko

4. razred SŠ

Marta Zega, 5. mjesto, mentor Željko Krstanac
Ana Kovačević, 6. mjesto, mentor Karlo Horvatin
Fran Posavec, 7. mjesto, mentorica Ivana Tokić
Sofia Perić, 11. mjesto, mentorica Ivana Tokić
Patrik Prebeg, 11. mjesto, mentorica Vesna Bevanda
Matija Borovička, 14. mjesto, mentor Željko Krstanac

Istraživački projekti

Sara Polašek, 1. mjesto, (naslov rada: *Može li se asimetrija krila osa koristiti kao pokazatelj nepovoljnih učinaka okoliša?*), mentorica Klara Peter.

Međunarodna kemijska olimpijada

Viktor Delač osvojio je brončanu medalju na 57. Međunarodnoj Mendeljejevljevoj kemijskoj olimpijadi. Čestitamo!

Reprezentaciju koja je predstavljala Hrvatsku uz Viktora Delača činili su Tom Kovačić, Lovro Mirković i Filip Čutura, te mentor Tin Klačić, mag. chem.

Astronomija

1. razred SŠ

Ena Hržina osvojila je 1. mjesto, mentorica Suzana Galović
Pavao Novina osvojio je 3. mjesto, mentorica Suzana Galović

2. razred SŠ

Luka Kvaternik osvojio je 1. mjesto, mentorica Suzana Galović
Lukas Jagodić osvojio je 4. mjesto, mentorica Suzana Galović
Ana Banovec osvojila je 5. mjesto, mentorica Suzana Galović
Lea Žagar osvojila je 6. mjesto, mentorica Suzana Galović
Antonija Babić osvojila je 7. mjesto, mentorica Suzana Galović
Borna Saucha osvojio je 7. mjesto, mentorica Suzana Galović
Tino Zimić osvojio je 8. mjesto, mentorica Suzana Galović

3. razred SŠ

Vid Krešimir Pavčnik osvojio je 3. mjesto, mentorica Suzana Galović
Anja Boršić osvojila je 8. mjesto, mentorica Suzana Galović
Donna Keran osvojila je 8. mjesto, mentorica Suzana Galović
Luka Kutleša osvojio je 10. mjesto, mentorica Suzana Galović
Lana Fontana osvojila je 12. mjesto, mentorica Suzana Galović

4. razred SŠ

Lucija Malarić osvojila je 2. mjesto, mentorica Suzana Galović
Barbara Mustapić osvojila je 4. mjesto, mentorica Suzana Galović
Čestitamo svima!

Fizika

Državno natjecanje iz fizike održano je u Podgori, od 8. do 11. svibnja 2023.

U kategoriji 4. razred SŠ na državnom Natjecanju iz fizike Lorena Komočar osvojila je 2. mjesto, mentorica je Ana Listeš.

Anja Boršić i Donna Keran iz 3.D razreda sa samostalnim eksperimentalnim radom *LED kao SPAD* osvojile su 3. mjesto, mentorica Suzana Galović.

Kemijska olimpijada u Astani

Vjeronauk

Državno Natjecanje iz vjeronauka održano je od 8. do 10. svibnja u Srednjoj školi Pregrada u Tuhelju. Tim naših učenika – Bartol Kadić (4.A), Barbara Bengez (4.A), Natalija Hodak (4.J) i Lea Žagar (2.B) – osvojili su 14. mjesto. Time su kao jedna od najboljih ekipa iz Zagrebačke nadbiskupije osvojili tjedan dana odmora na Lošinj u kao nagradu od nadbiskupa. Čestitamo timu i njihovoj mentorici s. Giti Klobučar!

Hrvatski jezik

Državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika održano je od 10. do 12. svibnja 2023. godine u OŠ Zvonka Cara u Crikvenici. Sudjelovalo je šest naših učenika. Čestitamo učenicima na sjajnim rezultatima!

1. razred

Katja Zelenika, 5. mjesto, mentorica Goranka Lazić
Jurja Pervan, 11. mjesto, mentorica Zdenka Burda

2. razred

Lorena Kaiser, 10. mjesto, mentorica Zdenka Burda

3. razred

Anđela Mahin, 6. mjesto, mentorica Lana Rušnov Perić

4. razred

Tom Kovačić, 5. mjesto, mentorica Goranka Lazić
Klara Barbić, 11. mjesto, mentorica Svjetlana Štampar

Oskar znanja

Agencija za odgoj i obrazovanje održala je dodjelu Oskar znanja za 2022./2023. školsku godinu, najznačajnije nagrade u obrazovanju kojom se već 19 godina nagrađuju najbolji učenici i mentori osnovnih i srednjih škola.

Svečana dodjela održana je 13. lipnja 2023. godine u 12 sati u Kongresnoj dvorani Globus na Zagrebačkom velesajmu.

Skulptura Oskar znanja mijenjala se kroz ovih 19 godina. Kreirali su je akademski umjetnici, djeca iz Centra za odgoj i obrazovanje u Čakovcu, učenica škole Primijenjene umjetnosti i dizajna iz Zagreba i studentica Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Ove godine skulpturu Oskar znanja izradili su učenici i učitelji Centra za odgoj i obrazovanje Čakovec.

Nagrađeni učenici i mentori Prirodoslovne škole Vladimira Preloga

Za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju iz astronomije Oskarom znanja nagrađena je: ENA HRŽINA, 1. razred, mentorica Suzana Galović, prof.

Za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju iz astronomije Oskarom znanja nagrađen je: LUKA KVATERNIK, 2. razred, mentorica Suzana Galović, prof.

Za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju iz biologije Oskarom znanja nagrađena je: SARA POLAŠEK, 1. razred, mentorica Klara Peter, prof.

Za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju iz engleskog jezika Oskarom znanja nagrađena je: NERA HAJNAL, 2. razred, mentor Mario Perić, prof.

Za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju iz informatike Oskarom znanja nagrađen je: MISLAV NOVOSEL, 4. razred, mentorica Nevenka Krfovec, prof.

Za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju iz kemije Oskarom znanja nagrađen je: VIKTOR DELAČ, 4. razred, mentorica Gordana Majstorović, prof.

U kategoriji međunarodnih natjecanja Oskarom znanja nagrađeni su:

MISLAV MIHALJEVIĆ, 33. Međunarodna biološka olimpijada, brončana medalja

LORENA KOMOČAR, Međunarodna olimpijada iz fizike IPhO 2022, brončana medalja

VIKTOR DELAČ, 57. Međunarodna Mendeljejevljeva kemijska olimpijada IMChO, brončana medalja

Geografija

Državno Natjecanje iz geografije održano je u OŠ Lijepa naša, Tuhelj od 5. do 7. lipnja 2023.

U kategoriji 1. razreda Ante Pavković osvojio je 8. mjesto, mentorica učenika je Ana Albin.

U kategoriji 2. razreda Bernard Trempetić osvojio je 7. mjesto, mentorica učenika je Ana Albin.

A kategorija za srednje strukovne i umjetničke škole, Marko Marinović osvojio je 12. mjesto, mentorica učenika je Ana Albin.

Državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika održalo se u Crikvenici

Uspjeh učenika na geografskoj olimpijadi

Talijanski jezik

XXIX. državno Natjecanje iz talijanskoga jezika održano je od 10. do 12. svibnja 2023. u Gimnaziji dr. Ivana Kranjčeva u Đurđevcu.

Gimnazije – Lista B

Grgić Kristijan osvojio je 2. mjesto, mentorica Dubravka Teški Šimunić Stela osvojila je 3. mjesto, mentorica Dubravka Teški Najkreativniji sastavak imala je Stela Šimunić.

Eko laboratorij

Učenik LUKA LONČAR (4.A razred, smjer kemijski tehničar) osvojio je prvo mjesto na državnoj razini natjecanja EKO LABORATORIJ, mentor učenika je Sandro Vuk. Natjecanje je održano od 10. do 12. svibnja 2023. godine u Zagrebu.

Međunarodna fizička olimpijada

Lorena Komočar, učenica 4.L razreda Prirodoslovne škole Vladimira Preloga, osvojila je pohvalu za zapažene rezultate na upravo završenoj 53. međunarodnoj fizičkoj olimpijadi IPhO-2023 (Tokyo, Japan, 9. – 17. srpnja 2023.)

To je najveće i najprestižnije međunarodno natjecanje učenika srednjih škola u znanju fizike. Na ovogodišnjoj olimpijadi sudjelovalo je 394 učenika iz 82 države širom svijeta. Učenici su rješavali dva eksperimentalna zadatka te tri teorijska zadatka. Oba puta ispit je trajao po pet sati, a teme su bile raspoređene po različitim područjima fizike. Primjerice proračunavalo se međudjelovanje vode s česticama i predmetima u okolini, stabilnost atomskih jezgara i neutronske zvijezde te pojava gravitacijskih valova, optička svojstva plavih LED dioda i mjerenje mase na neuobičajen način, što će mnogi prepoznati kao nedavna značajna otkrića u fizici, ali ovi su zadaci načinjeni tako da su prilagođeni znanju učenika koji i sami postupno dođu do rješenja te shvate pozadinu iza tih velikih otkrića nagrađenih i Nobelovim nagradama.

Hrvatsku peteročlanu ekipu vodili su Damir Pajić i Krešo Zadro, profesori s Prirodoslovno matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Izbor hrvatske ekipe i njihovo sudjelovanje na olimpijadi organizira Prirodoslovno matematički fakultet. Sudjelovanje na olimpijadi financira Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Međunarodna geografska olimpijada

Na 19. međunarodnoj geografskoj olimpijadi (iGeo) održanoj u Indoneziji od 8. do 14. kolovoza 2023. sudjelovali su Luka Protulipac iz zagrebačke XV. gimnazije, Gabrijel Kučko iz zabočke Gimnazije Antuna Gustava Matoša, Mario Rubić iz III. Gimnazije Split te Bernard Trempetić iz Prirodoslovne škole Vladimira Preloga u Zagrebu.

Sama olimpijada sastojala se od pisanog testa, multimedijskog testa i terenskog rada koji zahtijeva promatranje u smislu kartografskog prikaza i geografske analize. Cilj je olimpijade potaknuti zanimanje učenika za geografiju te poticati aktivno zanimanje mladih za geografska i ekološka istraživanja. Učenike su na putu pratili Dubravka Spevec, članica Task Forcea Svjetske geografske olimpijade i asistent Ivan Ivić, oboje s Geografskog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta (PMF) Sveučilišta u Zagrebu.

Međunarodna kemijska olimpijada

Ovogodišnja, 55. Međunarodna kemijska olimpijada održana je od 16. do 25. srpnja 2023. na ETH u Zürichu. Viktor Delač i Tom Kovačić, učenici 4.D razreda Prirodoslovne škole Vladimira Preloga, Ema Novak iz Gimnazije J. Slavenkog Čakovec te Kim Radešić iz Gimnazije Pula predstavljali su Hrvatsku. Svih četvero ostvarilo je lijepe rezultate osvojivši brončane medalje.

Engleski jezik

Državno Natjecanje iz engleskoga jezika održano je od 19. do 21. travnja 2023. godine u Vinkovcima u OŠ Antun Gustav Matoš.

Kategorija Srednja škola 2A

Nina Lučić osvojila je 8. mjesto, mentorica Andrea Pongrac

Kategorija Srednja škola 2B

Nera Hajnal osvojila je 1. mjesto, mentor Mario Perić

Kategorija Srednja škola 4A

Ema Čolakić, osvojila je 15. mjesto, mentorica Dijana Štruklec

Englezi u Vinkovcima

Plesna skupina

Puno više od samoga plesa

Pišu: Klara Jagić i Nela Flegar, 2. g

U ovoj školi ples se ne smatra samo fizičkom aktivnošću. Zahvaljujući nevjerojatno svestranoj, duhovitoj i talentiranoj profesoric Ani Kadović, puno se učenika zaljubilo u ples. U energičnoj atmosferi u našoj maloj dvorani uči se uživati u svakom pokretu i melodiji. Upoznaju se različiti plesni stilovi kao što su street, latin, show...

Ne moramo svi biti savršeni

Naime, ove godine svi su članovi plesne skupine ukomponirani u jednu skupinu, što je doprinijelo raznolikosti i maštovitosti pokreta. Puno ljudi misli da nisu stvoreni za ples te samim time nemaju samopouzdanja, ali prava je istina da stvarno svatko može plesati. Također, ne moramo svi biti savršeni i zato ovdje svatko ima priliku učiti i, bez obzira na talent, uživati. U to su se svi koji su sudjelovali u *Barbie* koreografiji na božićnoj priredbi mogli uvjeriti.

Motivacija, privrženost i predanost

Ipak, treba se naviknuti na ubrzani tempo i probe prije nastupa. Svi plesači znaju koliko je truda i energije potrebno da bi se sinkronizirano izvela jedna uspješna koreografija od nekoliko minuta. Budući da je za tih nekoliko minuta potrebno uložiti puno sati vježbanja na probama, plesačima su najviše od svega potrebne kontinuirana motivacija, privrženost i predanost, a nastupi su plesačima uvijek jako uzbudljivi jer tada imaju priliku pokazati sve što su naučili.

Način rada

Tijekom godine probe se uobičajeno održavaju jednom tjedno po dva školska

Kreativna ekipa

sata. Počinju zagrijavanjem, a zatim se svaki put radi nešto novo. Koreografije su uvijek zabavne od početka. Pogotovo ako uključuju podrške, kanon, skokove...

U prvom polugodištu 2023./2024. godine plesna skupina iskazala se prolaskom na 34. Susret hrvatskih plesnih ansambala u dvorani Pučkog otvorenog učilišta Velika Gorica. Uz to, nastupila je na otvorenju natjecanja *Grand Prix Chimique*, a sve je zaslužna prof. Kadović

Budite dio naše male obitelji – prijavite se sljedeće godine!

Pozivamo sve zainteresirane ljubitelje plesa da se sljedeće godine pridruže našoj plesnoj skupini te se i sami uvjere koliko je zabavno.

koja daje sve od sebe i uz sve obveze stiže prenijeti svoje znanje na učenike i učiniti im školu zabavnom.

Uvijek smo aktualni - Barbie i u Prelogu

Sportski uspjesi Preloga

Piše: Sara Brozinčević, 1. c

Svi već znamo kako je naša škola poznata po odličnim uspjesima na predmetnim natjecanjima, ali jeste li znali da naši učenici ostvaruju odlične rezultate i na sportskim natjecanjima? Da biste se u to i sami uvjerali, donosimo kratki pregled svih sportskih uspjeha naše škole u posljednjih godinu dana

Kros

Državno prvenstvo u krosu održavalo se od 27. 11. 2023 – 28. 11. 2023. u Poreču. Našu školu predstavljale su učenice Dora Brzović, Elena Tomić, Dora Bušić i Anja Kavić pod voditeljstvom prof. Ivana Klanca. Djevojke nas nisu razočarale te su osvojile sjajno **2. mjesto**.

Plivanje

Državno prvenstvo u plivanju održavalo se od 29.11.2023. – 1.12.2023. u Rijeci. Naša škola nastupala je s ukupno 10 natjecatelja, 5 u kategoriji mladića i 5 u kategoriji djevojaka pod vodstvom prof. Kristiana Plazibata. Naši plivači odradili su odličan posao te su u ukupnom poretku zauzeli **2. mjesto** u kategoriji plivačica i **5. mjesto** u kategoriji plivača.

Pojedinačni rezultati su: Ellen Zaradić – 6. mjesto 50m slobodno; Patrik Pelin – 7. mjesto 50m slobodno; Lana Dumančić – 3. mjesto 50m leđno; Vid Kuljak – 3. mjesto 50m leđno; Anja Štark – 1. mjesto 50m prsno; Sven Žerjav – 4. mjesto 50m prsno; Ela Cippico – 5. mjesto 50m leptir; Matej Brajko – 7. mjesto 50m leptir. U štafeti 4x50m djevojke su osvojile 2. mjesto, a mladići 6. mjesto.

Atletika

Državno prvenstvo u atletici održavalo se od 4.4.2023. – 5.4.2023. u Puli. Prelog je ove godine predstavljala ženska ekipa od sedam djevojaka koje su nastupile u sljedećim kategorijama: utrke na 100m, 400m, 800m, 1500m, skoku u dalj i skoku u vis, bacanju kugle te u štafeti. U ukupnom poretku djevojke su zauzele **6. mjesto**.

Pojedinačni rezultati su: Mia Perlić – 8. mjesto, utrka na 100m; Lucija Grd – 1. mjesto, utrka na 400m; Tena Hadžić – 8. mjesto, utrka na 800m; Dora Brzović – 1. mjesto, utrka na 1500m; Paula Plepelić – 7. mjesto, skok u dalj; Klara Barbić – 2. mjesto, skok u vis; Vita Barbić – 2. mjesto, bacanje kugle. Voditelj djevojkama bio je prof. Ivan Klanac.

Futsal

Državno prvenstvo u futsalu održavalo se 26.4.2023. - 28.4.2023. u Poreču. Našu školu predstavljala je naša vrlo uspješna muška ekipa. U posljednjih devet godina naši dečki otišli su na tri državna prvenstva i ušli tri puta u finale što je već samo po sebi vrijedno hvale. Ove godine naša ekipa otišla je na prvenstvo

Ako je ikad vrijedilo pravilo da srebro ima sjaj zlata, to je ovoga puta.

Našu školu predstavljali su: Maks Brunović (G), Matija Blažević(G), Niko Radujković (C), Hrvoje Juračić, Dominik Fotak, Jure Budimir, Luka Bužinec, Karlo Viljac, Dominik Peharec i Fran Lončar. Mentor dečkima bio je prof. Pere Markić.

Viktor i Tom s najdražom mentoricom, Gordanom Majstorović

sa stavom da nema nepobjedivih. Takav se stav brzo prelio na teren, gdje su dečki u startu pokazali da nisu samo prolaznici. Pobjede iz utakmice u utakmicu dale su nagovijestiti da sanjaju sam vrh. Tako je i bilo, do finalne utakmice dečki su pokazali znanje i moć i zaslužno se našli u njemu. Finalna utakmica bila je, kao i uvijek, puna napetosti i prevrata, a ovoga je puta, nakon izvođenja šesteraca, ipak otišla na protivničku stranu.

Na kraju velike čestitke svim učenicima koji su svojom upornošću i napornim radom predstavili našu školu u najboljem svjetlu. Nadamo se da će u budućnosti naši sportaši ostvarivati ovakve, a možda i još bolje rezultate na državnim prvenstvima. Također čestitamo i mentorima koji su odvojili svoje vrijeme i posvetili se našim sportašima da bi ih pripremili i na kraju i odveli na državna prvenstva.

Čakule pod črnikon

Jutro za ran, kad su prvi petesi zapivali, stali su se Antić i Mekić da će poč va merikanu. Prontali su svaki svoju čanticu, meuse zeli tavolu i dosmucali je pod črniku. No kako je sunce fogunalo od zaran, komodali se svaki na svoju katridu...i počela čakula. Povidali su malo o svemu i svačemu, a i beštimali, kad je Mekić prolil vina po tavaji. No samo triba nać onog ki je gori pa su krenuli besedat o Antićevu neputu ki mu je, diboto, dešval ne jednu nego dvi motike.

Današnji mlaji su samo bosa kumpanija, rekal je Mekić, niš ne lauraju. I u to se domislil štorije o Dući...

E moj Antić, kaže ovaj, slušaj štoriju o Dući, ki je navigal. Kad se vratil s broda, ka svaki tada, šal je poredit prašćji mošun. A mošun bil uz karalu kon je pasival neki sused, Šimac su ga zvali. Kad je došal mimo njega, pita: 'Šjor Oante, ča ste doma?', a na to ovaj 'Da!' Šal je Šimac dalje i za par minut lupil se Duća po glavi: 'Eh, ti mame..zajebal...' a dalje znaš, boj ga je čul celi Kampor.

A ANTIĆ SE LATIL NA BAKETINU:

E taj ne zna stat kuco...baš ka stari Sipina Gušćičev. Onaj ki je zacipal braceru va Duflin, pa je šal prijavit štetu lučkon kapitanu. Kaže: 'Šjor lučki, ja i šćiko, i šćiko, i šćiko, a boava više šoto! Bum! Zabi brod va hrustu...ćemo štetu pol pol?'

E, đambrle od ove štorije nećeš nać bolje. Ala popi još to ča imaš va potu pa se lati motike!

UNDA SE MEKIĆ UŠTINAL PA MU JE POVIDAL DRUGU ŠTORIJU:

Ju, Antić, kad smo kod vina, da si bil u ujca Jakova ča je pretakal garburu! Cidil je kal od mošta i va manju bačvu, pa va manju, a sav kal va kablič kog je ponesal kroz volat priz dvor. A na dvoru, kolo na derini, pasal tovar. I dok je Jakov pomalo redil va konobi, došal je tovar na kablič i posrkal je sve do zadnje kapi. Dobro da su oni navrimo ukožili ča se dogodilo, pa su ga latili prije nego ča ga je mlado vino obalilo. Vezali su ga za jednu velu črniku, a nakon nekog vrimena tovar je počel rakat, rakat, ma pivat! Ne samo da je puno raka nego je puno i prdil. Unda su došli okolo svi susedi pitat 'ma ča mu je?' 'A niš, govori ujco, 'napil se!'

A KAKO JE BIL VIŠE PUNTILJUZ NEGO PRVI, ANTIĆ POVIDA SVOJU ŠTORIJU:

Ju Mekić, ma pijanih tovarov ima svujderen! Onaj Bohljar ča je daval lesa. Rekal je jednomu čoviku, ki je imal puno trsja, da se ne poida oko lesa, nego da dojde do njega s težacima i zeme kolko oće. Ovi se skupili, zeli pet-šest tovarov na žrnadu i došli po les kad tamo – zbičice! Sve tanko! A Bohljar na to: 'Znate ča? Vi ste bolje stojeći pa će se taj les kod vas popraviti!'

I DODA JOŠ PAR BESED, BOJ JE BIL (PO MEKIĆEVIN RIČIMA) - 'MALICIUZ KA STARI TOVAR':

Ma pijani su svi osim Loparki, ona ka je va svoj dan došla do grada po provištu pa je hermala va konobi marendat. Naručila je kvartin vina i baškot. I unda je pomalo cupala baškot va vino i ila ga, a kad je to poila rekla je: 'Ti 'su kr'sta naš ča? Kad je baškot mogal popit jednoga, i ja ću jednoga.' I naručila još jedan kvartin!

AL MEKIĆ SE NEDA, POVIDA I TREĆU ŠTORIJU:

Ma Loparani su svoja sorta! Naš onoga Loparanina ča je gradu kupil neku škuru košulju, kahenu. Ma bil je presretan ton košuljon. Oduševljen i nakon dužeg vrimena, latil se za kolet i govori: 'n ti s'krsta, šest mjeseci je nosin i još se ni šporkala!'

Ki zna ča bi od njih bilo da se sunce ni va hundi utopilo, boj uz štorije i vino vrimete leti i leti. Baš ka mlaji, dva suseda su do škurog pod črnikom sedili, čantice cidili i guzice prali.

E đambrle, jada se Antić, nisimo niš laurali! Pa ča, obrće mu se ovaj drugi, ako moru mlaji, moremo i mi!

Isabella Dumić, 2.1

RJEČNIK (po redosljedu pojavljivanja)

ćakula – razgovor

črnika – hrast crnika

petesi – pjetlovi

merikana – vinograd

prontat – pripremiti

ćantica – boca volumena 3.5 L

meuse – podignuti udvoje

dosmucati – donjeti

tavola – stol

fogunat – peći, pržiti

komodat – smjestiti

katrida – stolica

beštimat – psovati

beseda – riječ (besedat – govoriti)

tavaja – stolnjak

povidat – pripovijedati

štorija – priča

neput – nećak

diboto – doista, zaista, čak, uistinu

mlaji – mladi

bosa kumpanija – huligani

laurat – raditi

dešvat – razbiti

navigat – ploviti

mošun – štala

porediti – pospremiti

karala – prolaz omeđen suhozidima sa svake

strane

pasivat – prolaziti

baketina – štapić u ljepilu kojem su se lovile ptice, ovdje se koristi u kontekstu da se uhvatio, zalijepio, tj. fiksirao na tuđe riječi

stat kuco – biti tiho/muklo

zacipat – zabiti

bracera – tip broda

Duflin – otočić Delfin

ščiko – doći blizu obale

šoto – odozdo, misli se na to da povjetarac dolazi

sa zapada

hrusta – oštra stijena

đambrl – vrag

pot – lončić

uštinat – uvrijediti

ujco – ujak

garbura – mlado vino

kal – talog

volat – luk, krug

derina – livada

tovar – magarac

ukožit – shvatiti

latit – uhvatiti

obalit – srušiti

črnika – hrast crnika

unda – onda

puntiljuz – onaj koji se duri

svujderen – svugdje

les – štapovi kojima se podupire vinova loza, sjeklo se od mediteranske makije, najčešće velikog vrijesa; podeblji štap

poidat – izjedati se, brinuti se

zet, vazet – uzeti

žrnada – kampnja, dnevna akcija

zbičica – štapić, grančica

maliciuz – zao, zlovoljan

provišta – opskrba, „špeceraj“

hermat, fermat – stati

marendat – pojesti topli obrok

baškot – kruh prstenastog oblika, pekao se za pomorce na jedrenjacima

cupat – močiti

ila – jela je

kvarčin – mjera od 250ml

škura – tamna

kahena – smeđa

latiti – uhvatiti

kolet – kragna

s'krsta – misli se na sv. Kristofora „Krstu“, svetca zaštitnika općine Lopar

šporkat – zaprljati

škuro – mračno

hunda – otvoreno more

guzice prali – izraz za ogovaranje

Izradila učenica 2.1 razreda

Kolaps, kriomice

Urlik zvona sasječe jedinu minutu tišine u čitavom satu i sva pažnja koju sam jedva pridobio raspline se u graji razreda, sve što mogu jest uzdahnuti sebi u bradu. Za razliku od većine 4.A ne hrlim prema vratima jer predosjećam tutnjanje stampeda na hodniku. Učionica je gotovo pusta kad konačno izađem, no zaori se jedno uljudno: „Doviđenja, profesore“, na što iznudim smiješak nalik bolnoj grimasi. Nekad je puko priznanje postojanja dostatno da se obradujem. Scena na hodniku doima mi se zamučenom i stranom, iako predajem većini lica udubljenih u planove za odmor, iskliznem iz vreve.

Ravnatelj me prvi uveo u zbornicu prilikom razgleda škole. Njegove formalne kožne cipele odjekivale su hodnicima, gromko poput njegova glasa – osjećao sam se čudno u svojim mokasinkama pa sam pogledom oblijetao zidove oblijepljene učeničkim radovima umjesto zurenja u pod. Zbornica mi ni tada nije djelovala gostoljubivo, hladno svjetlo fluorescentnih lampi prizivalo je bolnički ugođaj u tandemu s rojem glasova. „Barem imaju aparat za kavu“, pomislih.

Zurim u nerazlučivu tekućinu koja letargično curi, žuboreći u žamoru Kemije, Fizike i Matematike – šalica, donesena od kuće, čisto je plava. Prisjetim se poodmakle prepirke u razredu između učenika o bojama predmeta, s jedne strane žustro zagovaranje da je hrvatski definitivno plav, a matematika crvena, a s druge protest tvrdnji da bi matematika mogla biti išta doli plava. „Možda je tebi crvena jer ti se svaka ocjena crveni?“ trijumfalno ispaljeno uz podsmjeh. Pokušao sam im natuknuti nešto o sinesteziji, nadajući se da će biti upečatljivo, no bio je izgubljen slučaj. Za takve trenutke čuvam svoje uzdahe, one duboke i prožete tračcima razočaranja – moja zalih se neviđeno srozala. U nadobudnim danima bio sam pun optimizma svojstvenog novopečenim profesorima, uvjeren u nesalomljivost svoje nadahnutosti, nesvjestan da dotad nije bila iskušana – studij nije me sasvim pripremio za istinsku nastavu, podložnu nenadanom prekidu – zurim u već punu šalicu, stoga je ugrabim – isprva sam bio očaran poslom, ustrajno peglajući košulje i sakoe, što je mjestimice izazivalo blagu preneraženost, no i neobičnu simpatiju. Moja skrovita misija bila je u tim sluđenim adolescentima probuditi strast prema književnosti i jeziku, makar zakasnio na vlak trudeći se objelodaniti što je pjesnik htio reći. Poticao sam stvaralaštvo, lektorirao nebrojene pokušaje novih Ujevića i Krleža, a nekad, s potisnutim gađenjem i Marinkovića.

Sad gledam omanji toranj papira na stolu, gutnem bljutavu kavu u nadi da će me potaknuti na ispravljanje školskih zadaća. Volio sam davati slobodne teme iz zanimanja za kreativnost učenika, no ubrzo sam shvatio da to prečesto rezultira preko volje nažvrljanim polupričama koje prazno odjekuju. Pribjegao sam zadavanju tema vezanih uz gradivo književnosti – ovaj put su na repertoaru Kranjčevićevi stihovi. Zasučem zgužvane rukave i prionem poslu, a stolac povremeno zacvili poda mnom, kao da vapi za umirovljenjem. Čitajući smetnem vrisak zvona s uma, zbornica se prazni i iščezne ambijentalni topot koraka, crvena se kemijska otkotrlja, njezin udarac o tlo kolosalno odjekne u tišini.

Prolomi se misao o odlasku kući, no iščezne. Ne želim natrag u svoju garsonijeru, glorificiranu kutiju za cipele u zgradi bez dizala koja me razdražuje jer se uspušem penjući se, objelodanjuje činjenicu da nemam kondicije, a to odgađam obznaniti jer bih se onda morao time pozabaviti, a za to tek nemam volje. U nekom trenutku morat ću otići, inače će šaptati kad idući put kročim ovdje, a to mi je posebno naporno – oči koje se cakle zabrinutošću, no odaju što uistinu misle: „S njim nije sve u redu.“ Nepodnošljivi su mi hotimice prigušeni tonovi i šuplja obećanja da su tu ako išta zatrebaš. Jednom ću posljednji put otići, osvrnuti se na fasadu koju će možda i renovirati do tada, ispustiti onaj sjetni uzdah koji čuvam isključivo za tu priliku. Taj dan, međutim, nije danas niti se bliži – šepat ću hodnicima prije nego što si priuštim odlazak u mirovinu, no ne borim se zato protiv samog sebe kako bih ustao ujutro. Retorička pitanja roje

mi se u glavi i njihov šum postaje suviše bučan da se usredotočim na posao i ono ostalo. Osjetim da je sav elan s kojim sam započeo raditi naprosto nestao – kao da je negdje usput nastao procjep kroz koji je sva volja iscurila iz mene.

Buljim u papir, slova se mute i više ne vidim odstupanja od pravopisa, sklapam oči. Na poslu sam i prestar za ovo, nisam student pred prvim kolokvijem niti mladi profesor kojem su roditelji besposličara prvi put održali histeričan monolog o tome kako je nepravедno s njihovim djetetom postupati kao i sa svakim drugim – imam dovoljno staža da budem staložen. Duboko dišući nastavljam čitati pedantan krasopis: „Mrijeti ti ćeš, kada počneš sam / U ideale svoje sumnjati!“ . Ostajem u zbornici dok ne ispravim i sistematiziram sve, zatim isperem svoju šalicu i letimice pogledam zbornicu. Požutjeli rasporedi i slike djece na pokojem stolu, pretrpan koš u kutu, rolete vječito zapele u neugodnom padu. Izađem kroz uznosita dvokrilna vrata škole na pločnik obliven škiljavim sjajem uličnih lampi, koračam ravno umjesto skretanja na parkiralište gdje drijema moja krtija. Ubrzo osvijestim da drhtim pod sakoom, no ne marim, jedno bolovanje ionako ne bi činilo razliku.

Lana Fontana, 4.d

Izradila Katarina Baković

Mali životi

Ležim u krevetu, a kroz prozor se kao i uvijek probija žuta svjetlost lampe s ulice. Hladan povjetarac u sobu unosi glasove... što pijanih ljudi koji se vraćaju kući, što pušača koji raspravljaju o životu na balkonu iznad, a onda sve proguta glasan zvuk vlaka koji prelazi preko mosta. I ja bih zapalio jednu, pomislim, no vani je odveć hladno da ustanem iz toplog kreveta.

Drugi razlog zašto odbijam izaći van upravo me pogleda kao da je čula sve što sam promišljao. Ova je soba odveć tiha. Ona se nasmije i nastavi gledati u mene svojim crnim očima. „Vau“, pobjegne mi sasvim tiho nadajući se da me nije čula, ne nalikuju mi da mi riječi bježe iz usta. „Što?“ upita. Ja odmahnem glavom ne usuđujući se pogledati je. „Samo mislim da si jako lijepa“, uhvatim joj pramen crne kose, „stoji ti nova boja.“ Ona prisloni ruku na svoj obraz, zakoluta očima. „Idiote, ne tjeraj me da se crvenim ovako kasno.“ Iako se pravi da joj nije po volji, još se više stisne uz mene. I onda se smijemo i pričamo o raznoraznim glupostima, onako sasvim tiho da ne probudimo njezine starce. Ovako provodimo mnoge noći... šapćući i slušajući razgovore drugih s balkona. I oni isto šapću.

Ponekad se osjećam loše, kao da nije ispravno da svijet čuje njihove glasove. Barem ne u ovo kasno doba... Jučer sam čuo da će par koji živi iznad nas konačno dobiti dijete. Žena je to uzbuđeno ispričala svojoj prijateljici zaustavljajući se samo kada bi se obje preglasno nasmijale, kao da će njezin muž na neki čudan način čuti sve to do Njemačke gdje sada trenutno radi. Možda za nekoliko dana čujem i njega kako uzbuđeno prepričava svojem bratu kojeg često zove o budućem članu u njihovoj obitelji.

Netko od pušača ima rak, ali ne znam koji od njih dvoje. Glasovi im uvijek zvuče onako promuklo. Oni pričaju nešto tiše, no još ih mogu čuti, a dodatak njihovu duetu zvukovi su staklenih boca. Čini mi se da ih je više otkako su saznali vijesti. Četiri je mjeseca, a to stalno spominju, jako malo vremena da bi se pripremili se za nadolazeći gubitak. Jedan od njih plače, ali tek kasnije u noći, onda kada sam samo ja još budan. I što je najtužnije, ne znam je li to onaj koji umire ili drugi.

Izradila Korina Kolovrat

Danas se s donjeg kata također čuju šapati, to se nikad ne događa. Mislim da su to novi susjedi, vidio sam ih još jutros. Nosili su teške kutije po hodniku. Izgledali su jako sretno. Sada na svojem balkonu pričaju o novom poslu koji je ona dobila te da on planira sutra otići tražiti novi. Također pričaju i o budućnosti i o novim biljkama koje će posaditi u crvene teglice, a onda se čuje klizanje vrata i ponovno tišina.

Ima nešto malo vremena prije nego što se pušać pojavi, stoga uživam u miru. Okrenem se prema njoj... Ona u nekom polusnu pokušava prebrojati sve niti koje vire iz moje majice, izgleda sretno. I ne mogu si pomoći... a da u tom trenutku ne zamislim kako bi naš život izgledao da živimo u takvom jednom malom stanu zajedno. Tako joj počnem pričati o svim knjigama koje ćemo imati, maloj kuhinji punoj cvijeća, našim mačkama... a ona se smije i ljubi me u obraz.

Pitam se čuje li tko ove naše glasne šapate, šapate tek dvoje klinaca koji već žele odrasti. Pitam se čuje li tko ove male izjave velike ljubavi i misli li kao i mi da je ovo trajno. Uvijek nešto glasnije izustim da je volim tako da i ona, ali i drugi koji slušaju jasnije to čuju. Tako da to i pušać možda odluči izreći svojem prijatelju prije no što je kasno. No, već je pola pet i ne čuje se šapat, ni tih ni glasan, tek jedan uzdah sasvim sitan: „Nisi ostao ni da kutiju dovršiš sa mnom.“

Laura Barišić, 4.1

Statist sreće

Iz utješnog sna prenuo me odjek zvonjave u praznini prostora moje sobe na zaboravljenom trećem katu stare zgrade u raspadajućoj jezgri grada. Zvonik crkve nazirao se kroz otvoren prozor, uspravan poput propovjednika i svojim harmoničnim glasom podsjećao nebrojene stanovnike ove štakorske rupe od grada da je vrijeme za izvlačenje iz kreveta i povratak u sivu monotoniju svakodnevice.

Ustajem na nesigurne noge, a zrak već miriši na peciva i žamor ljudi na trgu. Iz ogedala mi pogled uzvratilice koje je već napola zakoračilo na drugu stranu, upale sive oči ističu se kao krijes u maglovitu sumraku. Žamor izvana meko zastre crna zavjesa, a metalni umivaonik zatrese mi se pred očima. Naviknut na njegove jeftine trikove, osmjehnuh se tumoru kao šibicaru i sačekah da mu dojadi dnevna doza te naše igre podsmijeha. Tišina se povukla i ustupila mjesto koracima moje majke iz stana ispod. Ponosan tenor nekog šlagera prenuo me iz misli o njoj, o potencijalu ovog dana te sam zgrabio smeđi kaput koji je još nosio dašak njenog parfema i sjurio se niz stepenice da izbjegnem majku. Bolan jesenski zrak dograbio me na do vratku u trenu kad je na radiju zatreštao ljubavni bolero, a ulica je još blistala u jutarnjoj izmaglici. Dok sam tako koračao gradom zarobljenim pod svodom oblaka i slušao odjek vlastitih cipela na pločama ulice nazvane po još jednom partijskom heroju, ponor misli rastvori mi se u umu, pun ideja i planova, a sve navedeno uključivalo je nju, bilo to njeno nasmijano lice pod žučkastim snopom ulične lampe ili njen glas koji me moli da joj napišem pjesmu. Riječi jesu moje igračke, cakle mi se u glavi kao šarena stakla kaleidoskopa svaki put kad zažmirim, ali ovo... Nisam znao hoću li moći zarobiti emocije hladnom tintom na papiru. Postojale su u nama neke dubine neprevodive u riječi. Izlozi obrta slijevali su se trgovačkom ulicom prema dubokoj plavoj boji mora na kojemu je mutno sunce oslikavalo prizore iz kakve drame, sve u igri kontrasta na jesenskoj vodi, a mnoštvo je lijeno zujalo za svojim poslom. Spustivši se do samoga trga i stare šetnice uz more zastao sam. Misli sve u ruskom stilu, pune uzvišene tragedije i zabranjene ljubavi vrtložile su se oko njenog lika u mom umu, sve pod budnim nadzorom tumora. „Nisam te očekivala tako rano“, začuo se skokovit glas iza mog desnog ramena. Čvrsto sam je zagrlio i utonuo u miris ljepila za knjige

Izradila Marija Paula Petrić

koji se širio iz njenog zelenog kaputa, promatrajući iza njenih leđa knjižaru u kojoj je radila. „Hajdemo brzo, ne želim trošiti ni minute više nego što moram u radijusu ovog gnijezda moljaca”, uzdahnula je, a za tren sam otkrio da joj usne imaju okus lisnatog tijesta iz pekare. Obožavala se služiti matematičkim pojmovima bez potrebe. Mislim da sam se i prejako zaljubio u nju baš u trenu kad mi je smijući se dobacila da su mi obrve iznenađujuće lijepe parabole dok se smijem. Otkad je banula u moj život kao lupež i prosula mi crnu kosu u lice, kao slučajno, opisala je svaku liniju mene nekom sanjivom matematičkom funkcijom, a ja svaku njenu liniju odabranim napola originalnim sonetom koji mi se raspadao pod prstima na njenoj koži. Tih kratkih, oh, toliko prekratkih sat vremena do početka njene smjene

izgubilo se među borovima gdje je duboka zelena boja upijala naš euforičan smijeh i došaptavala valovitom moru o tim dubokoumnim razgovorima i ukradenim zagrljajima. Dobro uhodan valcer naših razgovora njihao se u mirisu soli i oblaka nad šetnicom, a igra blagog svjetla i sveprisutne sjene na konturama njenog lica zarobile su moj pogled i um. Znao sam da ostatak svog kratkog života želim provesti promatrajući kako joj slan vjetar mrsi kosu te kako se skriva od njega u ovratniku kaputa. Njena ruka u mojoj počivala je nekom prirodnom, no prijatnom mirnoćom, samo da bi za tren opet poletjela i živahno rezala zrakom prateći tako jednu od njenih napetih priča. Pripovijedala je sa žarom, glasno gestikulirajući i kradomice kitila govor pjesničkim slikama kako bi me impresionirala svojom dikcijom. Melodičan glas isprepleo se sa mrmorenjem iglica na vjetru i kliktanjem galebova nad lukom u daljini. Brončano kucanje crkve podsjetilo me da nam je vrijeme isteklo, a ona skoči iz mog zagrljaja i povuče me nazad prema trgu.

Konačnost njenog zagrljaja nije mi se svidjela, ali osjećao sam da bi riječi sve pokvarile pa sam ju očajno čvršće privinuo uz sebe, kao brodolomac na obalama mora besmisla koji me okruživao. Nestao sam u njenom kratkom poljupcu, nadajući se da će me taj trenutak spasiti od magle zaborava, tog postepenog nestajanja koje me sve čvršće grabilo svojim kandžama. Njen pogled bio je riskantna povisilica u našem valceru, bezdan sumnji i nada, vrtlog pitanja na koja neću stići odgovoriti. Nisam smogao snage ni da prošapćem neku otrcanu oproštajnu frazu, izgubljen u pokušaju pamćenja svakog detalja harmonije njenog lica. Obožavana silueta izgubila se u izlogu punom prašnih literarnih neuspjeha, a ona stalna praznina u meni polagano je pucala po šavovima, konci koji su me držali na svijetu izvlačili su se i pucali, sve u melodiji tugaljivog saksofona koja je dopirala s neke mansarde. Otimao sam se osjećaju da je ovo posljednji trenutak moje sreće. Bol me odvojila od knjižare, utopila mi je pogled u gibanju mora. Gotovo je sa statiranjem u farsu sreće. Horizont se nazirao među brodicama luke, dalek i nedostižan, a opet sve bliži i bliži.

Tesa Novak, 3.d

Kada počnem živjeti

Često provodim vrijeme u sobici koju su mi baka i djed uredili otkada mi roditelji nisu zajedno. Pobjegnem tamo kada stvarnost postane prenaporna. Ponekad zaboravim da vrijeme nikoga ne čeka pa ostanem i satima u njoj, ušuškana u krevetu. Ne bježim ni od koga i neće uvijek biti ovako. Naposljetku smognem snage provjeriti vrijeme, ali se prevarim. Na jednom od zidova moje sobice visi prelijepa starinska ura koja više ne radi. Djed ju je jednom donio i od tada se nitko ne usudi dotaknuti je.

Njezine kazaljke tako stoje oduvijek, otkad znam za sebe i nepokolebljivo pokazuju isto vrijeme: točno sedam sati.

Uvijek sam mislila da je ta ura samo beskoristan ukras na plavkastu i praznu zidu. Ipak, u dva trenutka tijekom dana, u dva kratkotrajna časka, stara ura kao da uskrsne iz pepela poput feniksa. Kad sve ure zajedno pokažu sedam sati, i kada se sedam puta uzastopce začuje kukavica, stara ura u mojoj sobi kao da oživi. Dvaput dnevno, ujutro i navečer, u potpunoj je harmoniji s ostatkom svijeta. Da netko pogleda uru samo u ta dva trenutka, rekao bi da savršeno funkcionira... ali kad prođe taj trenutak, kad druge ure uskoro za sat vremena ponove svoj pjev, a njihove kazaljke nastave svoj mehanički put, moja stara ura izgubi korak i ostane sa svojim zaustavljenim hodom.

Volim tu uru! I nije važno što zaboravim da mi neće pokazati ono što tražim kada je pogledam. A govoreći o njoj, sve me više opčinjava spoznaja da joj sve više sličim.

I ja sam zaustavljena u jednom trenutku. I ja se osjećam prikovana i nepokretna. I ja sam na neki način beskorisni ukras na nekom praznom zidu.

Teško mi je. I ja uživam samo u pokojim trenucima kada, na neki tajanstveni način, dođe moje vrijeme. Tijekom njega osjećam da sam živa. Sve mi se razjasni i svijet postane divno mjesto. To harmonično približavanje događa se i ponavlja stalno iznova, i iznova, i iznova...poput nekoga slijeda... u sedam sati...

Sve sam si to jednom osvijestila kada sam ju slučajno pogledala. Kad ono...sedam sati. Kao uvijek. Kao jučer. I kao što će biti sutra. Stalnost. A nečija druga vremena prolaze. I životi.

A ja ostajem zarobljena u svojoj umrtvljenosti, u dosadnoj oplodnji koju nazivaju životom.

Moja ura. Stara ura. Kazaljke stoje, ne miču su. Vrijeme drugih ura prolazi. Moji su dani poput njezinih kazaljki. Stoje. Savršeni u skladu svemira. Stoje. A život je nešto drugo. Brzina. Ljepota. Dinamika. Ljubav. Poljupci. Neki drugi sklad. Neki novi krug. Koji se vrti. A moja ura stoji.

I sedam je sati.

Jadranka Miljić, 2.c